

Uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning

En rapport från Nationella expertrådet för klimatanpassning

© Nationella expertrådet för klimatanpassning, 2026.

Citera gärna texter från det Nationella expertrådet för klimatanpassning, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

Författare

Karin Lundgren Kownacki^a, Therése Sjöberg^a, Susanne Skyllerstedt^a, Malin Niemi^a.

Språkgranskning: Linda Gren^b

Grafik/Layout: Helena Karlsson^b

Rekommenderad citering

Nationella expertrådet för klimatanpassning, 2026. Uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning. Oktober 2026.

^a Sekretariatet till det Nationella expertrådet för klimatanpassning

^b SMHI

Förord

År 2026 genomlevde stora delar av Europa den mest extrema sommar som någonsin uppmätts, med värmeböljor som avlöste varandra, katastrofala bränder, uttorkade marker och torrlagda floder. En studie från World Weather Attribution visar att rekordvärmeböljan i Europa sommaren 2026 hade varit omöjlig för bara 50 år sen, och att det är klimatförändringen som ligger bakom den. Även i Sverige är värmeböljor redan idag ett hot mot människors hälsa, livsmedelsförsörjningen och samhällsviktig infrastruktur.

Fler och mer intensiva värmeböljor är en av flera stora utmaningar som Sverige och många andra länder står inför till följd av ett allt varmare klimat, och som samhället behöver vara rustat att hantera. I den nationella klimat- och sårbarhetsanalys (NKSA) som rådet presenterade i juni 2026 framkommer att skyfall, värmeböljor och skred redan i dag medför höga risker, med allvarliga sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Mot slutet av seklet förvärras riskbilden när händelserna inträffar oftare och blir alltmer intensiva. Samtidigt får långsiktiga trender allt större genomslag, vilket leder till mer kritiska och sammanfallande risker. Hur långt har då Sverige kommit i att anpassa våra samhällen, vår naturmiljö och oss själva till klimatförändringes effekter?

Det Nationella expertrådet för klimatanpassning (Klimatanpassningsrådet) har i uppdrag att varje policycykel följa upp och utvärdera det nationella arbetet med klimatanpassning. Klimatanpassningsrådet underströk i sin första rapport till regeringen år 2022 att klimatanpassningsarbetet i Sverige behöver gå från planering till faktiskt genomförande av klimatanpassningsåtgärder. I NKSA konstateras att klimatanpassningen i Sverige inte håller jämna steg med riskutvecklingen och att takten och omfattningen av arbetet inte är tillräckligt för att möta nuvarande och framtida klimatrisker.

Klimatanpassningsrådets uppföljning och utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet visar att det strategiska klimatanpassningsarbetet har förbättrats hos vissa aktörer sedan rådets förra utvärderingsrapport. Dock är takten i genomförandet av åtgärder ojämn och regeringens styrning och satsningar otillräckliga. Utifrån tillgänglig information om olika aktörers klimatanpassningsarbete är det enligt rådet svårt att bedöma hur genomförandet av klimatanpassningsåtgärder utvecklas i Sverige, och ännu svårare att bedöma om åtgärderna har bidragit till att minska klimatrelaterade risker.

Med denna genomlysning hoppas Klimatanpassningsrådet kunna öka kunskapen om det samlade svenska klimatanpassningsarbetet och bidra till att lyfta de brister som fortfarande kvarstår och som riskerar att försvåra anpassningen till ett klimat i förändring.

Denna rapport är en av tre delrapporter som ligger till grund för Klimatanpassningsrådets andra rapport till regeringen.

Med denna delrapport presenterar vi resultatet av Klimatanpassningsrådets uppföljning och utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet.

20 oktober 2026.

Åsa-Britt Karlsson
ordförande

Sofie Storbjörk
vice ordförande

Tommy Danielsson
ledamot

Karin Ljung Björklund
ledamot

Staffan Moberg
ledamot

Magnus Arnell
ledamot

Mette Lindahl Olsson
ledamot

Patrik Myrelid
ledamot

Gustav Strandberg
ledamot

Innehåll

Förord.....	5
Sammanfattade slutsatser.....	9
1 Introduktion	12
1.1 Klimatanpassningsrådets uppdrag	13
1.2 Rådets andra rapport till regeringen	13
1.3 Delrapportens syfte och fokusområden	14
1.4 Metodbeskrivning.....	14
2 Dagens förutsättningar för klimatanpassningsarbetet	18
2.1 Ökad styrning inom FN under senare år	19
2.2 EU:s regelverk styr Sveriges klimatanpassningsarbete	19
2.3 Nationell styrning och policykontext för klimatanpassning	21
2.4 Klimatanpassning och satsningar på krisberedskap och civilt försvar	23
2.5 Integrering av klimatanpassning – olika perspektiv.....	28
3 Uppföljning och utvärdering av regeringens politik och ambitioner på klimatanpassningsområdet.....	30
3.1 Uppföljning av förslag på åtgärder från rådets första rapport	31
3.2 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.....	34
3.3 Analyser av klimatrelaterade risker i en nationell klimat- och sårbarhetsanalys.....	40
3.4 Uppföljningssystem och mål för klimatanpassningsarbetet	41
3.5 Ansvar för klimatanpassning samt statens roll i finansiering av åtgärder	45
3.6 Utredningar med förslag på ändringar i lagstiftning	46
3.7 Regeringens budgetsatsningar på klimatanpassning.....	52
3.8 Klimatanpassnings-perspektivet i andra nationella strategier och utredningar	58
3.9 OECD:s landsgranskning av Sveriges klimatanpassningsarbete.....	64
4 Uppföljning och utvärdering av samhällsaktörers arbete med klimatanpassning.....	66
5 Övergripande frågor	92
5.1 Rättvis klimatanpassning.....	93
5.2 Transnationella beroenden.....	95
5.3 Tillgång till planeringsunderlag	97

6	Avslutande reflektioner	100
6.1	Det behövs mer och bättre underlag för rådets fortsatta uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning.....	101
6.2	Det saknas en gemensam målbild för ett klimatanpassat Sverige	102
	Bilaga 1. Analysens underlag och aktiviteter.....	104

Sammanfattande slutsatser

Denna delrapport utgör en av underlagsrapporterna till Nationella expertrådet för klimatanpassnings andra rapport till regeringen. Delrapporten följer upp olika samhällsaktörers klimatanpassningsarbete, inklusive regeringens insatser, sedan rådets första rapport 2022. Analysen bygger på en sammanställning av tillgängligt material och en övergripande kvalitativ bedömning. Delrapporten kan sammanfattas i följande slutsatser:

Regeringens styrning och satsningar är otillräckliga

Statlig finansiering påverkar aktörernas agerande

Statistik över nyttjandet av statliga bidrag visar tydligt att kommunernas genomförande av klimatanpassningsåtgärder ökar när statens medfinansiering stärks. Det indikerar att finansiering är ett stort hinder för implementering av åtgärder. Samtidigt har avvecklingen av de särskilda medlen inom anslag 1:10 till länsstyrelserna och Myndigheten för civilt försvar lett till minskade resurser, svagare stöd till kommunerna och lägre ambitioner i arbetet med kartläggning och planering. Rådets genomgång av statsbudgeten visar att de direkta och flera av de indirekta satsningarna på klimatanpassning sammantaget har minskat sedan rådet lämnade sin första rapport 2022. Detta sker trots ett växande behov vilket kan försvaga samhällets klimatanpassningsarbete.

Regeringens handlingsplan innehåller få konkreta åtaganden för handling

I mars 2024 presenterade regeringen Sveriges första nationella handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97). Enligt rådets bedömning har handlingsplanen främst karaktär av en avsiktsförklaring än en färdplan med tydliga åtaganden. En genomgång av regeringens agerande visar att ett antal utredningar och regeringsuppdrag har tillsatts såsom Klimatanpassningsutredningen 2025 (SOU 2025:51) och regeringsuppdraget om nationella riktlinjer för val av klimatscenarier. Trots detta är det endast ett fåtal av de övriga avsiktsförklaringarna i den nationella handlingsplanen som omsatts i konkreta åtgärder.

Klimatanpassningsperspektivet är fortfarande svagt integrerat i statliga utredningar

I den nationella strategin och handlingsplanen (skr. 2023/24:97) är regeringens ambition att klimatanpassning bör vara en integrerad del av flera olika politik- och verksamhetsområden. Den ambitionen har dock inte fått något tydligt genomslag i de statliga utredningar som granskats av rådet. Klimatanpassningsperspektivet saknas ofta. Vissa förslag, såsom förenklad miljöprövning, ändrade byggregler och en skogspolitik som prioriterar produktion framför naturvärden, riskerar dessutom att motverka både samhällets klimatanpassning och naturmiljöns förmåga att möta klimaförändringens effekter.

OECD pekar på fragmentering, otydlig ansvarsfördelning och behov av starkare styrning

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) konstaterar i sin landsgranskning från 2025 att Sveriges arbete med klimatanpassning har utvecklats i rätt riktning, men att viktiga utmaningar kvarstår. Organisationen anser bland annat att klimatanpassningsarbetet i Sverige är fragmenterat och att ansvarsfördelningen mellan aktörer är otydlig. Detta kan enligt OECD leda till att åtgärder vidtas utan tillräcklig koordinering och visar på ett fortsatt behov av tydligare nationell styrning av klimatanpassningsarbetet.

Det strategiska klimatanpassningsarbetet har förbättrats hos vissa aktörer, men takten i genomförandet av åtgärder är ojämn

Ökad strategisk mognad och en positiv förflyttning i nationella myndigheters åtgärdsarbete

Klimatanpassningsarbetet hos myndigheterna går framåt när det gäller att genomföra uppdragen enligt förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Det gäller framför allt arbetet med att fastställa myndighetsmål och ta fram klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner. De mest genomförda åtgärderna handlar om informationsspridning och syftar främst till att stödja arbetet inom fysisk planering, med fokus på hantering av översvämningar. Flera myndigheter som inte omfattas av klimatanpassningsförordningen har också påbörjat ett arbete med klimatanpassning och vidtagit olika typer av åtgärder.

Länsstyrelsernas klimatanpassningsarbete har minskat i omfattning

Länsstyrelsernas klimatanpassningsarbete har minskat i omfattning sedan regeringens beslut om att från och med 2024 avveckla de särskilda medlen för klimatanpassning. Detta har haft negativ påverkan på länsstyrelsernas möjligheter att genomföra sitt uppdrag inom regional samordning och stöd till kommunerna kopplat till klimatanpassning. Förutsättningarna varierar dessutom mellan länsstyrelserna, vilket kan leda till att kommuner får olika stöd beroende på var i landet de är belägna. Skillnaderna kan särskilt påverka mindre och resurssvaga kommuner, som ofta är mer beroende av länsstyrelsernas stöd.

Kommunernas arbete går framåt, men små kommuner halkar efter

Det finns flera indikationer på att klimatanpassningsarbetet i svenska kommuner har tagit steg framåt i rätt riktning sedan rådets första rapport, framför allt när det gäller det strategiska arbetet. Samtidigt saknas en systematisk uppföljning av genomförda åtgärder, och hittills vidtagna åtgärder bedöms enligt den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen inte tillräckliga för att hantera klimatriskerna. Kommunerna anger att flera utmaningar fortfarande kvarstår, såsom brist på resurser och kompetens samt otydligt ansvar. Mindre kommuner med begränsade resurser riskerar fortsatt att halka efter. Forskning visar samtidigt att vissa föregångskommuner arbetar både proaktivt och reaktivt med klimatanpassningsåtgärder. Det finns också indikationer på att fler klimatrelaterade faror beaktas i arbetet. Exempelvis uppmärksammas höga temperaturer i allt högre grad i den fysiska planeringen, trots att det inte är ett formellt krav.

Regionernas och vissa privata aktörers arbete visar ingen tydlig förflyttning, och utvecklingen är svår att bedöma

Regionerna saknar ett formellt uppdrag att arbeta med klimatanpassning. Det återspeglas i att arbetet är ojämnt och i hög grad beroende av enskilda regioners egna initiativ. Även privata aktörer, exempelvis fastighets-, mark- och skogsägare, saknar ett formellt uppdrag kopplat till klimatanpassning. Det ansvar som finns är i huvudsak knutet till fastighetsägaransvaret, men i praktiken bygger arbetet på frivillighet och svaga incitament att agera. Det saknas dessutom systematisk uppföljning av det klimatanpassningsarbete som faktiskt genomförs av privata aktörer. Flera initiativ har påbörjats av olika privata aktörer och branscher, exempelvis inom finans- och försäkringsbranschen. Utifrån tillgängligt material går det dock inte att belägga någon större förflyttning sedan rådets första rapport.

Rättviseperspektiv och transnationella beroenden får ökat utrymme i klimatanpassningsarbetet, men kunskapen behöver stärkas

Arbetet med integrering och hantering av rättvisefrågor i klimatanpassningsarbetet har påbörjats

Flera initiativ har tagits av olika aktörer för att öka kunskapen om rättviseperspektiv inom klimatanpassning och för att integrera dessa perspektiv i arbetet. Det finns dock fortsatt behov av kunskapsuppbyggnad och tvärgående integrering av rättvisefrågor, bland annat i frågor som rör urfolk, jämställdhet, jämlikhet och sårbara grupper.

Transnationella beroenden har fortfarande begränsat fokus

Kunskapsnivån om transnationella beroenden är generellt låg. Det finns behov av metodutveckling och bevakning av riskerna inom olika områden som grund för strategier och åtgärder. Behovet av riktad kunskapsuppbyggnad inom området kvarstår. Samtidigt har transnationella beroenden i ökad utsträckning börjat vävas in i forskning och riskanalyser, framför allt inom beredskapsområdet och i frågor som rör försörjningstrygghet.

Klimatanpassningen kan stärkas genom att integreras i arbetet med krisberedskap och civilt försvar, men utvecklingen behöver följas

Ett ökat fokus på krisberedskap och civilt försvar kan stärka klimatanpassningsarbetet. Det finns tydliga vinster med att integrera risker kopplade till ett förändrat klimat i olika aktörers risk- och sårbarhetsarbete, exempelvis ökad resurseffektivitet och bättre samordning. Flera myndigheter och nästan samtliga länsstyrelser har påbörjat detta integreringsarbete, bland annat för att hantera klimat- och naturrelaterade faror och stärka samhällets resiliens och robusthet som grund för det civila försvaret. Ett alltför ensidigt fokus på krisberedskap och civilt försvar kan leda till att endast de mest extrema eller akuta klimatrelaterade farorna beaktas i åtgärdsarbetet. Det kan innebära att längre tidsperspektiv, långsiktiga klimatrelaterade trender och att mjukare värden som till exempel kulturarv och människors psykiska hälsa får för litet utrymme eller förbises. Konsekvenserna av integreringen behöver därför följas upp framöver.

Avsaknaden av stöd, uppföljning och gemensam målbild försvårar klimatanpassningsarbetet
Behovet av planeringsunderlag och kapacitet att använda dem kvarstår

Olika typer av planeringsunderlag har tagits fram sedan rådets första rapport, exempelvis vägledning om grönplanering och uppdateringar av olika kartvisningstjänster. Gällande höga temperaturer fanns begränsat underlag vid tiden för rådets första rapport, medan det nu finns flera kartunderlag och vägledningar. Samtidigt kvarstår flera upplevda hinder, bland annat brist på specifika planeringsunderlag, svårigheter med informationsdelning, resurs- och kompetensbrist samt otydlig ansvarsfördelning mellan de aktörer som ska ta fram underlagen.

Det saknas tillräckliga data och information för systematisk uppföljning och utvärdering

Utifrån tillgängligt material är det svårt att bedöma hur genomförandet av klimatanpassningsåtgärder utvecklas i Sverige över tid. Det är ännu svårare att bedöma om åtgärderna har bidragit till att minska klimatrelaterade risker. Uppföljningen av inträffade klimat- och naturrelaterade faror samt deras samlade ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser, är dessutom bristfällig. Redan i dag rapporteras klimatrisker och klimatanpassningsarbete i flera nationella och internationella forum, men utan någon gemensam systematik. Flera viktiga aktörer, till exempel regionerna och privata aktörer, saknas dessutom i rapporteringen och uppföljningen.

Sverige saknar en gemensam målbild för ett klimatanpassat samhälle och en gemensam väg dit

Det saknas i dag en tydlig gemensam riktning för vad klimatanpassningsarbetet ska uppnå och hur olika aktörer tillsammans ska bidra till det.

1 Introduktion

Nationella expertrådet för klimatanpassning (härefter Klimatanpassningsrådet) inrättades av regeringen 2018 och har i uppdrag att följa upp och utvärdera arbetet med klimatanpassning i Sverige. I detta inledande kapitel presenteras Klimatanpassningsrådet, rådets uppdrag, samt rapportens syfte och metod.

Sedan rådet överlämnade sin första rapport till regeringen i februari 2022¹ har omvärldsläget förändrats påtagligt, vilket har lett till ett ökat politiskt fokus på det civila försvaret. Samtidigt har arbetet med att minska den mänskliga påverkan på klimatet fått lägre prioritet, vilket ytterligare ökar behovet av klimatanpassning.

Behovet av klimatanpassning har också blivit allt tydligare till följd av flera klimatrelaterade händelser under senare år. Det handlar både om akuta händelser, såsom översvämningar, torka och värmeböljor, och om långsamma förändringar i ekosystemen, exempelvis att fästingar sprids till nya områden. Att klimatanpassa bebyggelse och infrastruktur samt stärka skyddet av människors hälsa och ekosystemens funktion är därför brådskande. Det är också en grundläggande förutsättning för att stärka samhällets och naturmiljöns robusthet och Sveriges försörjningstrygghet.

1.1 Klimatanpassningsrådets uppdrag

Klimatanpassningsrådet ska vart femte år besluta om en rapport som ska utgöra underlag för regeringens nationella strategi och handlingsplan för klimatanpassning. Rapporten ska innehålla

- en sammanfattande analys av klimatförändringens effekter på samhället
- en uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning
- en prioritering av anpassningsåtgärder utifrån en bedömning av risk, kostnad och nytta
- förslag på inriktning av det nationella arbetet för klimatanpassning.²

I slutet av 2023 fick Klimatanpassningsrådet i uppdrag av regeringen att genomföra en nationell klimat- och sårbarhetsanalys. Rådet bedömer att den mer omfattande uppgiften att ta fram analysen ersätter den del av rådets uppdrag som handlar om en sammanfattande analys av klimatförändringens effekter på samhället.

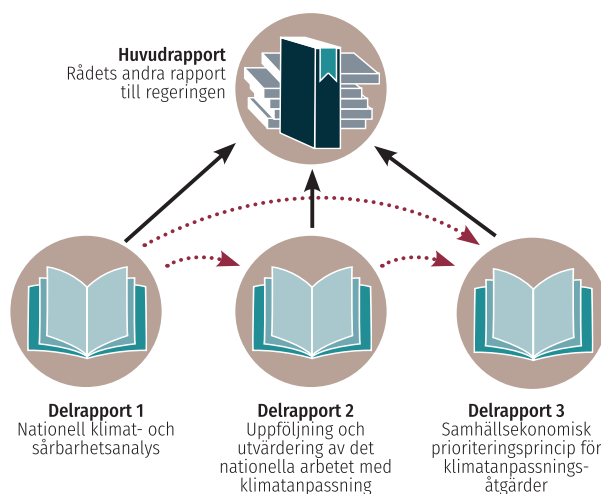
Denna rapport svarar mot rådets uppdrag att följa upp och utvärdera det nationella arbetet med klimatanpassning. Rapporten ingår som en del av Klimatanpassningsrådets andra rapport till regeringen, som överlämnas i slutet av 2026.

1.2 Rådets andra rapport till regeringen

Klimatanpassningsrådets andra rapport till regeringen består av en huvudrapport som fokuserar på rådets rekommendationer för inriktningen av det nationella arbetet med klimatanpassning. Huvudrapporten underbyggs av tre fristående och mer omfattande delrapporter: Nationell klimat- och sårbarhetsanalys (NKSA)³, Uppföljning och utvärdering av det nationella klimatanpassningsarbetet samt Samhällsekonomisk prioriteringsprincip för klimatanpassningsåtgärder. Delrapporterna svarar mot olika delar av rådets uppdrag (Figur 1).

NKSA identifierar de mest allvarliga klimatrelaterade riskerna för Sverige i dag och mot slutet av seklet och utgör ett viktigt underlag för de övriga två delrapporterna. Framtida uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning bör utgå från denna riskbild och bland annat bedöma om arbetet bidrar till att minska sårbarhet och exponering för klimatrelaterade faror. Delrapport nummer tre, *Samhällsekonomisk prioriteringsprincip för klimatanpassningsåtgärder*, presenterar en samhällsekonomisk prioriteringsprincip som ger ett strukturerat stöd för att jämföra och prioritera åtgärder utifrån deras bedömda samhällsekonomiska effektivitet.

Figur 1. Klimatanpassningsrådets tre delrapporter som tillsammans utgör underlag för den samlade huvudrapporten till regeringen.

¹ Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning. Februari 2022.

² Klimatanpassningsrådets uppdrag finns inskrivet i Förordning (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, § 9 b

³ Nationella expertrådet för klimatanpassning (2026). Nationell klimat- och sårbarhetsanalys. Juni 2026.

1.3 Delrapportens syfte och fokusområden

I skrivelsen Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97) presenterar regeringen den reviderade nationella strategin för klimatanpassning och regeringens handlingsplan för de kommande fem åren. Skrivelsen redovisar regeringens inriktning och målsättning för det nationella klimatanpassningsarbetet. Målsättningen är att "med en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning fungerar samhället väl i det förändrade klimatet. Naturmiljön har god förmåga att återhämta sig och ekosystemens resiliens har stärkts. Samhällets aktörer, inklusive privata och offentliga på alla administrativa nivåer, hanterar risker, sårbarheter och möjligheter i beslutsfattande. Klimatanpassning är integrerad i relevanta verksamheter och ansvarsområden".⁴

Enligt regeringens strategi ska Sverige vara klimatanpassat, motståndskraftigt och ta till vara de möjligheter som följer av ett förändrat klimat. Samhällsviktig verksamhet ska vara klimatanpassad och robust, vilket bidrar till god beredskap inför naturkatastrofer, kriser och ytterst krig. Samhällets aktörer behöver vara medvetna om klimatrisker och vilket ansvar de har för att hantera dem. Ansvariga aktörer ska även ha kunskap, rådighet och resurser för att löpande kunna utveckla anpassningsarbetet utifrån klimatets förändring samt ny kunskap och nya erfarenheter. Åtgärder för klimatanpassning ska vidtas på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt med ett helhetsperspektiv och i samverkan mellan relevanta aktörer. Det är viktigt att Sveriges unika natur- och kulturvärden bevaras. Regeringen pekar dessutom tydligt ut att åtgärder i första hand bör hanteras av de aktörer som är berörda och ansvariga, i enlighet med närhetsprincipen. Arbetet behöver vila på vetenskaplig grund, utgå från ett helhetsperspektiv och samordnas med berörda aktörer.⁵

Med utgångspunkt i regeringens intentioner och målbild, och utifrån Klimatanpassningsrådets uppdrag, ger denna delrapport en uppdaterad och översiktlig bild av det pågående klimatanpassningsarbetet i Sverige. Fokus ligger på att följa upp om det har skett någon utveckling i arbetet sedan rådets tidigare rapport från 2022.

Delrapporten omfattar därför:

- en uppföljning av olika aktörers klimatanpassningsarbete, med fokus på vad som görs och inte görs, för att synliggöra utmaningar, behov och möjligheter i det fortsatta arbetet
- en uppföljning av hur regeringens intentioner och satsningar för att minska klimatrisker realiserats i form av olika typer av styrmedel
- en uppföljning av ett urval övergripande frågor som är centrala i klimatanpassningsarbetet, eftersom de påverkar flera sektorer och samhällsnivåer samtidigt.

Rapporten beskriver även dagens förutsättningar för klimatanpassningsarbetet på olika policynivåer och rådets reflektioner kring det svenska klimatanpassningsarbetet.

1.4 Metodbeskrivning

Analysen och utvärderingen av Sveriges klimatanpassningsarbete bygger på en kombinerad och flerlagrad metod. Metoden omfattar kunskapsinsamling, genomgång av organisationers webbplatser och strategiska dokument, kontakter med aktörer, juridisk analys, policyuppföljning och omvärldsbevakning (för mer information om underlag och aktiviteter se bilaga 1). Rapporten bygger på en sammanställning av tillgängligt material samt en övergripande kvalitativ bedömning. Analysen följer upp regeringens insatser samt olika samhällsaktörers klimatanpassningsarbete sedan rådets första rapport från 2022 och redovisas i följande tre steg:

1. status vid tidpunkten för rådets första rapport
2. statusuppdatering och uppföljning av utvecklingen i arbetet
3. kvalitativ bedömning av förflyttningen i arbetet sedan rådets första rapport samt formulering av slutsatser och nyckelinsikter.

Avgränsningar

Under denna policycykel har flera aktiviteter och regeringsuppdrag haft koppling till uppföljningen av klimatanpassningsarbetet. Det gäller bland annat Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Naturvårdsverkets regeringsuppdrag⁶, FN:s

⁴ Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

⁵ Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

⁶ Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2025a). Förslag på nationellt uppföljningssystem för klimatanpassning. Klimatologi Nr. 75

Sverige har i dag inget samlat nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet. Det finns inte heller någon samlad uppföljning eller erfarenhetsåterföring från inträffade klimat- och naturrelaterade händelser. Bild: TT.

beslut om indikatorer för internationell uppföljning⁷ och utvecklingen av EU:s integrerade ramverk⁸. Mot denna bakgrund, och eftersom regeringen ännu inte har fattat beslut om ett svenskt system för uppföljning och utvärdering, har rådet valt att invänta dessa processer. Under kommande utvärderingscykler behöver rådet därför precisera inriktningen för sitt arbete för att kunna genomföra sitt uppdrag inom uppföljning och utvärdering.

Rådet har dessutom behövt förhålla sig till den begränsade tid som gått mellan publiceringen av den nationella strategin och handlingsplanen i mars 2024⁹ och rådets uppföljning av regeringens agerande och avsiktsförklaringar kopplat till klimatanpassningsarbetet.

Begränsningar

Sverige har i dag inget samlat nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet. Det finns inte heller någon samlad uppföljning eller erfarenhetsåterföring från inträffade klimat- och naturrelaterade faror. Samtidigt sker dock rapportering av arbetet med klimatanpassning inom flera frivilliga och lagstadgade forum, både nationellt och internationellt. Vissa typer av händelser, såsom omfattande översvämningar¹⁰, allvarliga infrastrukturskador och andra olyckor, utreds av Statens haverikommission¹¹ och Statens geotekniska institut (SGI)¹² följer upp inträffade ras och skred. Länsstyrelserna har begränsade resurser för att kartlägga eller bidra till kartläggning

7 United Nations Framework Convention on Climate Change (2026a). Matters relating to adaptation. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2025_L25_adv.pdf [2026-03-10]

8 Europeiska kommissionen (2026a). European Climate Resilience and Risk Management – Integrated Framework. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/european-climate-resilience-and-risk-management-integrated-framework_en [2026-03-10]

9 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

10 Myndigheten för civilt försvar (2026a). Översvämningdirektivet. <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamnning/oversvamningsdirektivet/> [2025-03-10]

11 Statens haverikommission (2026). Styrande författningar. <https://shk.se/om-shk/det-har-ar-shk/styrande-forfattningar> [2026-02-28]

12 Statens Geotekniska Institut (2026). Skreddatabasen. <https://www.sgi.se/tjanster-och-verktyg/kartor-och-verktyg/skreddatabasen> [2026-02-28]

Tillgängliga underlag är ofta för bristfälliga för att det ska gå att följa upp vilka åtgärder som genomförs och vilka som inte genomförs, annat än genom mycket grova skattningar. Bild: MostPhotos.

av kommunernas klimatanpassningsarbete, och kommunerna har inte något krav på sig att rapportera sitt klimatanpassningsarbete till länsstyrelserna.

Det finns överlag endast fragmenterade underlag om implementeringen av klimatanpassningsåtgärder och information om huruvida åtgärderna minskar samhällets sårbarhet för klimatförändringen. Det saknas information och data för att kunna ge en heltäckande bild av omfattningen av det befintliga åtgärdsarbetet, utöver de åtgärder som genomförs inom statsbidraget för naturolyckor. Det beror dels på att kommunerna inte systematiskt dokumenterar och rapporterar sitt arbete med klimatanpassning eller de klimatanpassningsåtgärder som vidtas, utöver de uppgifter som samlas in genom IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkrings återkommande enkätundersökning¹³. Det beror också

på att klimatanpassning i allt högre grad integreras i samhällsplaneringsarbete, infrastrukturplanering, arbetet med vatten- och avloppsfrågor (VA-frågor) och i krisberedskapsarbetet. Detta medför att rapporten inte kan ge en samlad bild av allt arbete som bedrivs av olika aktörer, eller av i vilken mån just klimatanpassningsarbetet som helhet minskar Sveriges sårbarhet för klimatförändringens effekter.

Tillgängliga underlag är dessutom ofta för bristfälliga för att det ska gå att följa upp vilka åtgärder som genomförs och vilka som inte genomförs, annat än genom mycket grova skattningar. Därmed går det inte heller att svara på varför vissa åtgärder genomförs och andra inte, eller vilka förutsättningar som behöver stärkas för att fler åtgärder ska kunna vidtas. Utifrån olika kartläggningar¹⁴ går det att dra slutsatsen att åtgärder genomförs, men inte om det rör sig om småskaliga eller storskaliga insatser, enstaka åtgärder eller ett mer omfattande och systematiskt åtgärdsarbete. Effekten av olika typer av åtgärder¹⁵ följs dessutom inte upp i dag. Det gäller exempelvis åtgärder som inte har klimatanpassning som huvudsyfte, men som genomförs regelbundet inom ramen för fysisk planering, ombyggnation och upprustning¹⁶. Kommunerna saknar ofta överblick över sådana mer småskaliga insatser. Deras samlade effekt kan också vara svår att bedöma, eftersom åtgärderna inte nödvändigtvis genomförs på de platser som drabbas särskilt av en viss klimatrelaterad fara.

Mot denna bakgrund baseras rapporten på det underlag som har varit tillgängligt inom ramen för arbetet. Rapporten identifierar, men hanterar inte, brister i information och kunskapsluckor. Bedömningarna görs på en kvalitativ, övergripande och nationell nivå. Regionala och lokala nedslag ingår där det har bedömts vara relevant.

Underlagsmaterial till uppföljning av samhällsaktörer

Underlag för denna rapport har inhämtats från flera olika typer av källor, aktiviteter och informationskanaler. Rådets första rapport från 2022 utgör utgångspunkt för uppföljningen. Delrapportens kunskapsgrund utgörs av den kunskapsinventering som rådet genomförde vid årsskiftet 2024/2025 i form av en enkät¹⁷. Inventeringen

13 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

14 T.ex. IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkrings uppföljningsenkät av kommunernas klimatanpassningsarbete med 'ja-nej-kanske-frågor'

15 T.ex. Intergovernmental Panel on Climate Changes struktur med tre huvudkategorier – fysiska, sociala och institutionella åtgärder.

16 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2024). The necessity of pragmatic muddling. Ten Swedish early adopter cities navigating climate adaptation policy-implementation in the urban built environment. *Environmental Science & Policy* 160: 1-10. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2024.103842>

17 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2024). Bidra med din kunskap. <https://klimatanpassningsradet.se/nyheter/nyheter/2024-12-10-bidra-med-din-kunskap> [2026-02-10]

Länsstyrelserna har begränsade resurser för att kartlägga eller bidra till kartläggning av kommunernas klimatanpassningsarbete, och kommunerna har inte något krav på sig att rapportera sitt klimatanpassningsarbete till länsstyrelserna. Bild: MostPhotos.

byggde vidare på den inventering som gjordes i samband med rådets första rapport och efterfrågade material som publicerats sedan 2019. Enkäten skickades till ett brett urval av aktörer för att samla in relevant publicerat material, såsom myndighetsrapporter, vetenskapliga artiklar samt rapporter från bransch- och intresseorganisationer. Enkäten innehöll även några frågor om Sveriges klimatanpassningsarbete, se bilaga 1.

De samhällsaktörer vars klimatanpassningsarbete analyseras i denna rapport omfattar regeringen, myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen (2018:1428), nationella myndigheter som inte omfattas av klimatanpassningsförordningen, regioner, kommuner samt ett urval av branschorganisationer och privata aktörer, se urval i bilaga 1. Kunskapsgrunden har kompletterats med olika typer av analyser och kontakter med aktörer. Dessa

redovisas och specificeras i bilaga 1 i anslutning till respektive aktörsanalys.

2

Dagens förutsättningar för klimatanpassningsarbetet

Klimatanpassning sker på olika samhällsnivåer och inom olika ansvarsområden. Arbetet är till viss del reglerat genom lagar och andra bestämmelser som berör den offentliga sektorn. Detta kapitel redogör för

- hur policykontexten har utvecklats över tid globalt, inom EU och på nationell nivå,
- hur ett oroligt omvärldsläge har förändrat förutsättningarna för klimatanpassningsarbetet sedan rådets första rapport
- olika perspektiv på hur klimatanpassning kan integreras i policyer och organisationers processer.

2.1 Ökad styrning inom FN under senare år

Klimatanpassning har koppling till flera internationella ramverk och processer, såsom FN:s ramkonvention om klimatförändringen (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC), Parisavtalet, Sendairamverket för katastrofriskreducering, de globala målen i Agenda 2030 samt FN:s konvention för biologisk mångfald (CBD). FN:s mellanstatliga klimatpanel (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), utgör dessutom ett viktigt vetenskapligt kunskapsunderlag för arbetet. Tillsammans har dessa skapat nya möjligheter för klimatanpassningsarbetet, samtidigt som de ställer krav på medlemsländerna att agera i en viss riktning.

UNFCCC:s arbete med klimatanpassning fokuserar på att stärka länders förmåga att hantera klimatrisker. Genom Parisavtalet har anpassning lyfts fram som en global målsättning, likvärdig med utsläppsminskningar, för att skydda människor, samhälle och ekosystem. Inom UNFCCC ligger fokus främst på stöd till utvecklingsländer, bland annat genom Anpassningsfonden (Adaptation fund) inom FN:s klimatarbete¹⁸. Arbetet handlar också om att medlemsländerna ska ta fram nationella anpassningsplaner, National Adaptation Plans (NAPs)¹⁹, för att integrera klimatanpassning i sin långsiktiga planering. Fokus ligger särskilt på att skydda de mest sårbara länderna och de människor som drabbas hårdast av klimatförändringens effekter.

Klimatanpassning inom UNFCCC har på senare tid utvecklats mot mer konkret implementering och uppföljning. Efter antagandet av UAE Framework for Global Climate Resilience²⁰ har parterna under 2025 fortsatt arbetet med att utveckla indikatorer för uppföljning av den globala målsättningen för anpassning. Enligt den globala målsättningen bör alla länder ha ett operativt system för uppföljning och utvärdering till 2030.

2.2 EU:s regelverk styr Sveriges klimatanpassningsarbete

Den europeiska klimatlagen²¹ lägger grunden för ökade ambitioner och större politisk samstämmighet på klimatanpassningsområdet inom EU. Genom lagen fastställs både ramen för att uppnå klimatneutralitet och ambitionen för klimatanpassning fram till 2050. Klimatlagen omsätter den internationellt gemensamma visionen för anpassningsåtgärder till EU:s lagstiftning, det vill säga det globala anpassningsmålet i artikel 7 i Parisavtalet och mål 13 av de Globala målen för hållbar utveckling. Lagen förbinder EU och dess medlemsstater att löpande göra framsteg för att främja anpassningsförmågan, stärka resiliensen och minska sårbarheten för klimatförändringen.

EU har tagit fram flera direktiv som indirekt har haft stor betydelse för medlemsländernas klimatanpassningsarbete. År 2000 antogs exempelvis EU:s vattendirektiv²², även kallat ramdirektivet för vatten, som är inriktat på att minska och avlägsna föroreningar och se till att det finns tillräckligt med vatten för växter och djur, samtidigt som människors behov tillgodoses. Mot bakgrund av en ökande förekomst av översvämningar till följd av klimatförändringen antog EU år 2007 det så kallade översvämningsdirektivet²³ om bedömning och hantering av översvämningsrisker. Enligt översvämningsdirektivet är alla EU-länder skyldiga att:

- bedöma alla områden där betydande översvämningar kan inträffa
- kartlägga översvämningsens omfattning samt vilka tillgångar och människor som finns i riskzonen i dessa områden
- vidta lämpliga och samordnade åtgärder för att minska översvämningsrisken.

Hanteringen av översvämningsrisker är en integrerad del av förvaltningen av avrinningsområden. Översvämningsdirektivet är därför nära samordnat med ramdirektivet för vatten.

EU:s riktade arbete med klimatanpassning har utvecklats successivt under 2000-talet.

18 Adaptation Fund (2026). <https://www.adaptation-fund.org/> [2026-04-23]

19 United Nations Framework Convention on Climate Change (2026b). National Adaptation Plans. <https://unfccc.int/national-adaptation-plans> [2026-04-23]

20 United Nations Foundation (2026). UAE Framework for Global Climate Resilience. <https://unfoundation.org/what-we-do/issues/climate-and-energy/uae-framework-for-global-climate-resilience/> [2026-04-23]

21 Europeiska kommissionen (2026b). European climate law. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_en [2026-04-23]

22 Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område

23 Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvämningsrisker

EU-kommissionen antog 2009²⁴ en vitbok om klimatanpassning, följt av en EU-strategi för klimatanpassning 2013²⁵. På regional och lokal nivå har kommissionen bland annat integrerat klimatanpassning som en del av Borgmästaravtalet²⁶, vilket stärkt städers utvecklande av lokala klimatanpassningsstrategier.

En reviderad EU-strategi för klimatanpassning antogs 2021²⁷ och byggde vidare på strategin från 2013. Strategin syftar till att flytta fokus från problem till lösningar och från planering till genomförande. Genom den reviderade strategin vill kommissionen också säkerställa att arbetet med klimatanpassning samspelar med andra hållbarhetsmål. Sedan 2021 har klimatanpassning blivit ett tydligt prioriterat område för EU, i paritet med arbetet med utsläppsminskningar.

En orolig omvärld leder till mer integrerad riskhantering

Sedan EU:s klimatanpassningsstrategi antogs 2021 har omvärlden förändrats. EU:s klimatanpassningsarbete har därför i allt högre grad rört sig från framtagande av strategier mot mer operativ riskstyrning. Den övergripande inriktningen i EU:s klimatanpassningsstrategi från 2021 ligger fortsatt fast, men kommissionen förbereder ett nytt integrerat ramverk för europeisk klimaresiliens och riskhantering, Integrated framework for European climate resilience and risk management²⁸. Ramverket ska presenteras i slutet av 2026 och resultatet har därför inte kunnat inkluderas i denna rapport.

EU:s arbete utvecklas i riktning mot en mer integrerad riskhantering. I Preparedness Union Strategy²⁹ från 2025 integreras klimatrelaterade faror i strategins allriskperspektiv (all-hazards approach) där olika typer av hot och risker hanteras samlat. Ett exempel är den sektorsövergripande inriktningen Integrated wildfire risk management, som sedan 2026 tillämpas för skogs- och vegetationsbrandrisker

och omfattar allt från skogs- och jordbruk till naturrestaurering, landskapsplanering och beredskap.³⁰ I samband med lanseringen publicerades också en vägledning för klimatanpassning av Natura 2000-områden.³¹ Vatten har samtidigt blivit ett tydligt prioriterat område för klimatanpassning, där ett av de tydligaste initiativen är EU-kommissionens European Water Resilience Strategy från 2025³². Inom ramen för det kommande ramverket för europeisk klimaresiliens och riskhantering överväger kommissionen även att införa ett referensscenario för klimatförändringen.

EU stödjer regionalt och lokalt arbete med kunskap och finansiering

EU:s Mission on Adaptation to Climate Change³³ fortsätter att vara ett viktigt verktyg för att stärka anpassningsarbetet på regional och lokal nivå. Målet är att stödja minst 150 regioner och samhällen till 2030, med särskilt fokus på testbäddar, praktiska lösningar, erfarenhetsutbyte och stöd till lokala och regionala aktörer. Ett initiativ inom missionen är projektet Adaptation Hubs (2026–2027)³⁴, med målet att bygga upp nationella anpassningsnav i samtliga 27 EU-länder. Syftet är att stärka det nationella klimatanpassningsarbetet, men också att skapa strukturer för flernivåstyrning och effektiva informationsflöden inom och mellan länder samt till och från kommissionen. Initiativen CLIMATE risk and vulnerability Assessment framework and toolbox (CLIMAAX)³⁵ och Pathways2Resilience³⁶ möjliggör omfattande kunskapsstöd och kaskadfinansiering inom klimatriskanalys respektive utveckling av anpassningslösningar.

När det gäller finansiering betonar kommissionen att både EU-budgeten och privata och offentliga kapitalflöden behöver stödja genomförandet av klimatanpassningsstrategin. Ett viktigt initiativ är Europeiska investeringsbankens nya Climate Bank

24 Europeiska kommissionen (2009). Vitbok. Anpassning till klimatförändring: en europeisk handlingsram. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0147:FIN:SV:PDF> [2026-04-23]

25 Europeiska kommissionen (2013). An EU Strategy on adaptation to climate change. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0216:FIN:EN:PDF> [2026-04-23]

26 Europeiska kommissionen (2008). EU Covenant of Mayors. <https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home> [2026-04-23]

27 Europeiska kommissionen (2021a). EU Adaptation Strategy. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/eu-adaptation-strategy_en [2026-04-23]

28 Europeiska kommissionen (2026a). European Climate Resilience and Risk Management – Integrated Framework. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/european-climate-resilience-and-risk-management-integrated-framework_en [2026-03-10]

29 Europeiska kommissionen (2025). EU preparedness union strategy. https://commission.europa.eu/topics/preparedness_en [2026-04-23]

30 Europeiska kommissionen (2026c). Communication on integrated wildfire risk management. https://ec.europa.eu/echo/files/civil_protection/communication_on_integrated_wildfire_risk_management.pdf [2026-04-23]

31 Europeiska kommissionen (2026d). Guidance on adapting Natura 2000 sites to climate change. https://environment.ec.europa.eu/publications/guidance-adapting-natura-2000-sites-climate-change_en [2026-04-23]

32 Europeiska kommissionen (2023). Water resilience strategy. https://commission.europa.eu/topics/environment/water-resilience-strategy_en [2026-04-23]

33 Europeiska kommissionen (2021b). EU Mission: Adaptation to Climate Change. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en [2026-04-23]

34 Europeiska kommissionen (2026e). National Adaptation Hubs. National Adaptation Hubs - Portal of the EU Mission on Adaptation to Climate Change [2026-04-23]

35 CLIMATE risk and vulnerability Assessment framework and toolbox (2026). <https://www.climaax.eu/> [2026-04-23]

36 Pathways2Resilience (2026). <https://www.pathways2resilience.eu/home> [2026-04-23]

Roadmap 2026–2030³⁷, där 30 miljarder euro avsätts till klimatanpassningsfinansiering under perioden. Det är en fördubbling jämfört med 2021–2025. Därutöver finns riktade EU-utlysningar, exempelvis inom Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)³⁸ och LIFE-programmet³⁹.

Gemensam plattform för information och rapportering om klimatförändringen och anpassning

Europeiska miljöbyrån, European Environment Agency (EEA), samordnar information om både klimateffekter och anpassning på EU-nivå. Miljöbyrån driver webbplattformen för klimatanpassning, Climate ADAPT, i partnerskap med EU-kommissionen. Plattformen innehåller information om klimatförändringen i Europa, sårbarheter inom olika sektorer, ett observatorium för klimat och hälsa, strategier och åtgärder som implementeras på EU-nivå samt nationell och regional nivå, fallstudier och verktyg som stödjer Europas klimatanpassningsarbete.⁴⁰

Europeiska miljöbyråns första omfattande europeiska klimatriskbedömning (EUCRA) lanserades 2024⁴¹. Bedömningen visar att Europa står inför 36 större klimateffekter som berör bland annat vatten, livsmedel, energi, infrastruktur, ekosystem, ekonomi och hälsa. En uppdatering, EUCRA 2, är under framtagande och planeras att publiceras under 2028. EEA sammanställer även medlemsstaternas rapportering av det nationella klimatanpassningsarbetet, både i en rapport vartannat år och på Climate ADAPT.⁴²

2.3 Nationell styrning och policykontext för klimatanpassning

Det svenska nationella klimatanpassningsarbetet tog form genom *Klimat- och sårbarhetsutredningen* (SOU 2007:60) som redovisades 2007. Utredningen innehöll bland annat en översiktlig sårbarhetsanalys för översvämning, skred, ras och erosion i bebyggd miljö i ett framtida klimat. Utredningen var den första nationella genomlysningen av hur klimatförändringen kan påverka Sverige och utredningen betonade

att klimatanpassning i första hand bör integreras i ordinarie verksamhet och planering, snarare än hanteras som ett separat politikområde. Kommunerna fick en tydlig roll, inte minst genom den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen (2010:900), och dåvarande Räddningsverket fick ett fortsatt uppdrag att översiktligt kartera översvämningsområden och stabilitetsförhållanden i bebyggda områden med hänsyn till klimatförändringen.

Efter 2007 följde en period där klimatanpassningsarbetet utvecklades stegvis. EU:s översvämningdirektiv antogs 2007 och implementerades i Sverige genom förordning (2009:956) om översvämningssrisker, här kallad översvämningförordningen. Samma period bildade dåvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (nuvarande Myndigheten för civilt försvar, MCF), en nationell plattform för arbete med naturolyckor, med koppling till FN:s ramverk för katastrofriskreducering⁴³. Länsstyrelserna började 2009 arbeta mer systematiskt med stöd till kommuner, genom ett regeringsuppdrag att samordna arbetet med anpassning till ett förändrat klimat på regional nivå. Senare fick SMHI en allt tydligare roll för kunskapsuppbyggnad och som kunskapsnav om klimatets förändring, genom etableringen av Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning 2012.

Regeringen beslutade i november 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor om klimatanpassning. I uppdraget ingick att analysera hur ansvaret för klimatanpassning fördelas mellan staten, landstingen (numera regionerna), kommunerna och enskilda när det gäller pågående och planerad markanvändning samt bebyggd miljö i ett gradvis förändrat klimat. Utredaren skulle också analysera eventuella hinder och begränsningar i lagstiftningen för att genomföra sådana anpassningsåtgärder. Utredningen presenterade sitt betänkande *Vem har ansvaret?* (SOU 2017:42)⁴⁴ i maj 2017.

Ett tydligt skifte skedde med propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163), som antogs 2018. Strategin innebar ett mer samlat nationellt ramverk för klimatanpassning och stärkte plan- och bygglagen. Kommunerna ska i översiktsplaneringen redovisa sin syn på

37 European Investment Bank Group (2025). Climate Bank Roadmap Phase 2 2026-2030. DOI: 10.2867/8398584

38 Tillväxtverket (2026). Regionalfonden. Regionalfonden - Tillväxtverket [2026-04-23]

39 Europeiska kommissionen (2026f). LIFE programme. https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en [2026-04-23]

40 Climate ADAPT (2026a). <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en> [2026-04-23]

41 Europeiska Miljöbyrån EEA (2024). European Climate Risk Assessment. EEA Report 01/2024

42 Climate ADAPT (2026b). Prestationsrapportering för Climate-ADAPT. <https://climate-adapt.eea.europa.eu/sv/about/outreach-and-dissemination/climate-adapt-performance-reporting> [2026-04-23]

43 Dåvarande Hyogo Framework for action 2005-2015 som sedan följdes av Sendairamverket för katastrofriskreducering 2015-2030.

44 SOU 2017:42. Vem har ansvaret? Betänkande från Klimatanpassningsutredningen 2017. Statens Offentliga Utredningar.

klimatrelaterade risker för den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion samt hur de kan hanteras. Som ett direkt resultat av strategin infördes klimatanpassningsförordningen (2018:1428), som trädde i kraft 2019. Förordningen innebär att 32 statliga myndigheter och alla 21 länsstyrelser har ett formellt ansvar att arbeta med klimatanpassning inom sina ansvarsområden. Statsbidraget till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor fanns sedan tidigare, men genom förordning (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor, breddades och tydliggjordes bidragets inriktning 2022. Samtidigt höjdes anslaget från cirka 25 miljoner kronor till drygt 500 miljoner kronor. Förordningen anger att statsbidraget, som hanteras av Myndigheten för civilt försvar (MCF), bland annat ska kunna bidra till att anpassa samhället till de effekter som följer av ett förändrat klimat.

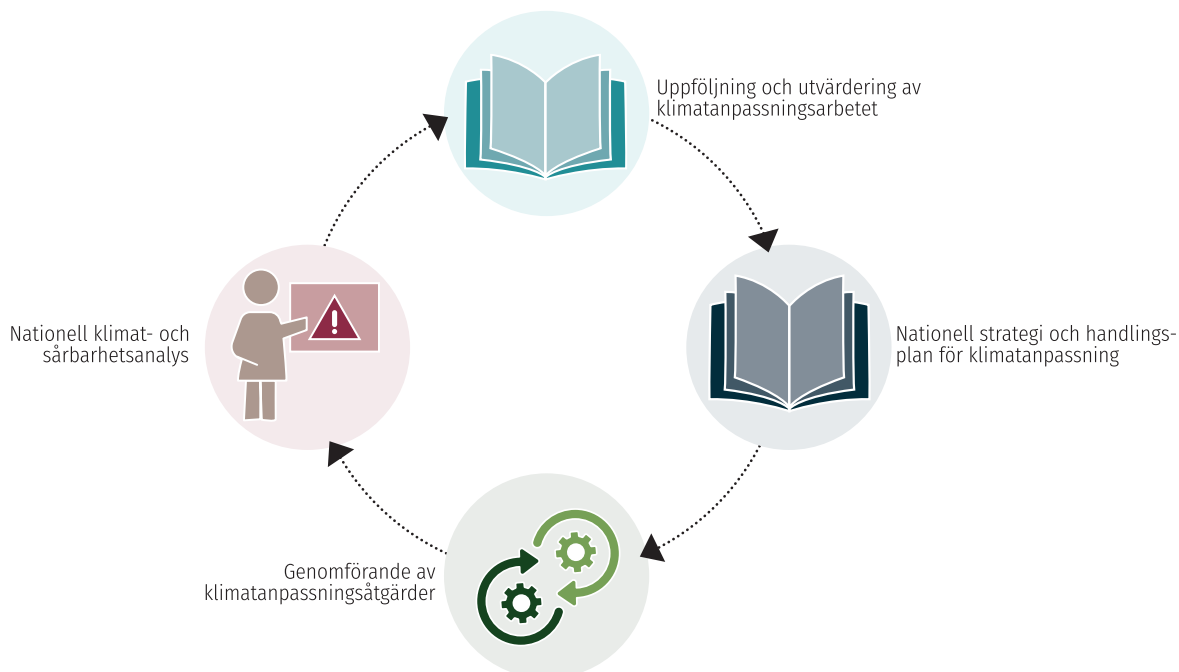
I den första nationella strategin för klimatanpassning från 2018⁴⁵ angavs att Sverige ska ha en femårig policycykel för arbetet med klimatanpassning. Enligt policycykeln ska Klimatanpassningsrådet genomföra en nationell klimat- och sårbarhetsanalys samt följa upp och utvärdera genomfört arbete med klimatanpassning. Detta ska sedan följas av en uppdatering av strategin.

När den nationella strategin reviderades 2024 kompletterades den med Sveriges första nationella handlingsplan för klimatanpassning⁴⁶. Policycykeln illustreras i Figur 2.

Utöver kraven på nationella myndigheter och länsstyrelser i klimatanpassningsförordningen finns i nuläget inget samlat nationellt system för uppföljning och utvärdering av olika aktörers klimatanpassningsarbete. Det finns dock krav på att förändrade riskbilder ska beaktas och att klimatrelaterade risker ska redovisas i vissa sammanhang. Det gäller bland annat i kommunernas översiktsplaner⁴⁷, i kommunernas handlingsprogram enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och för utpekade områden med betydande översvämningssrisk enligt översvämningsförordningen⁴⁸.

I regleringsbrevet för SMHI 2026 fick myndigheten i uppdrag att se över delar av klimatanpassningsförordningen. Eftersom uppdraget redovisades i juni 2026 har resultatet inte kunnat beaktas i denna delrapport. Frågan hanteras i stället i rådets huvudrapport, som överlämnas till regeringen i slutet av 2026.

Figur 2. Den svenska policycykeln för klimatanpassningsarbetet.

⁴⁵ Regeringens proposition 2017/18:163. Nationell strategi för klimatanpassning.

⁴⁶ Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

⁴⁷ Boverket (2025a). Klimatanpassningsläget i översiktsplaner - Planer framtagna 2018-2024. Rapport 2025:17

⁴⁸ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025a). Översyn av områden med betydande översvämningssrisk, cykel 3 - Enligt förordning (2009:956) om översvämningssrisker.

2.4 Klimatanpassning och satsningar på krisberedskap och civilt försvar

Sedan rådets första rapport överlämnades i februari 2022 har omvärldsläget förändrats påtagligt och blivit mer osäkert, framför allt till följd av den förändrade säkerhetssituationen i Europa efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Sverige har sedan dess genomfört omfattande satsningar på försvar och krisberedskap. Regeringen har bland annat implementerat en ny strukturreform för att stärka krisberedskap och civilt försvar⁴⁹, beslutat om uppdrag för att stärka vårdens beredskap⁵⁰ och tagit fram ett förslag för att stärka försörjningsberedskapen⁵¹. Det har även skett en ökad samordning mellan myndigheter för att stärka förmågan att hantera kriser mer effektivt, däribland samverkan mellan Försvarsmakten, MCF och kommuner. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget har Sverige också stärkt arbetet med cybersäkerhet, inklusive skydd av kritisk digital infrastruktur och information. Utvecklingen har också inneburit förändringar i regelverk och styrning som syftar till att stärka samhällets beredskap, säkerhet och myndigheternas förmåga att agera vid kriser.

Regeringen lyfter behovet av att samordna klimatanpassningsarbetet med arbetet för stärkt krisberedskap och civilt försvar. I den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning⁵² anges att "Arbetet med att stärka krisberedskap och civilt försvar bör beakta klimatförändringens effekter. Likaså behöver arbetet med klimatanpassning beakta hur krisberedskapen påverkas." Samtidigt anges i Nationell säkerhetsstrategi (skr. 2023/24:163)⁵³ att "Klimatanpassning är centralt för att skydda människors liv, egendom, samhällets funktion, infrastruktur och ekonomiska intressen."

Klimatanpassning är i grunden en fråga om civil säkerhet, men har historiskt ofta betraktats som en miljöfråga.⁵⁴ Klimatanpassning och beredskap är nära relaterade områden, eftersom båda handlar om att hantera risker som påverkar samhällets robusthet. Flera av regeringens satsningar för ökad krisberedskap

kan också bidra till att minska sårbarheten för klimatförändringen, men ett förstärkt arbete med civil säkerhet kan inte ersätta ett strategiskt och långsiktigt klimatanpassningsarbete. Det är viktigt både att klimatanpassning beaktas i beredskapsarbetet, där den kan ge mervärden, och att det genomförs åtgärder där klimatanpassning är huvudsyftet.

I rådets första rapport identifierades betydande klimatrisker för civil säkerhet och prioriterade åtgärder inom tre riskområden: fysisk säkerhet och markanvändning, vattensäkerhet och matsäkerhet (Figur 3). Rapporten bidrog därmed till att bredda begreppet klimatanpassning och visade att området har bäring på flera samhällsviktiga funktioner, bland annat på finansiella system, krisberedskap och civilt försvar. Riskområdena visar också att klimatrisker inom fysisk planering, vattenförsörjning och livsmedelsförsörjning behöver hanteras strategiskt och samordnat.

Figur 3. Rådets övergripande riskområden i första rapporten.⁵⁵

För att skapa synergier är det viktigt att beredskapsarbetet koordineras med klimatanpassningsarbetet. Satsningar inom beredskapsområdet kan då bidra till att stärka klimatanpassningsarbetet och minska Sveriges samlade sårbarhet. Att integrera klimatanpassning i beredskapsarbetet stärker den samlade motståndskraften. För att dessa mervärden ska realiseras behöver strategier för katastrofriskreducering, skydd mot olyckor och

49 Myndigheten för civilt försvar (2022). Strukturreform av krisberedskap och civilt försvar. <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskapssystemet/strukturreform-av-krisberedskap-och-civilt-forsvar/> [2026-02-15]

50 Regeringskansliet (2025a). Regeringen stärker vårdens beredskap. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/11/regeringen-starker-vardens-beredskap/> [2026-02-15]

51 Regeringskansliet (2025b). Förslag till strategi för försörjningsberedskap. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/11/forslag-till-strategi-for-forsorjningsberedskap/> [2026-02-15]

52 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

53 Regeringens skrivelse 2023/24:163. Nationell säkerhetsstrategi.

54 O'Brien, K., & Leichenko, R. (2007). Human Security, Vulnerability and Sustainable Adaptation. UNDP Human Development Report 2007:9

55 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning.

krisberedskap, klimatanpassning, hållbar utveckling samt nationella strategier kopplat till säkerhet och livsmedelsförsörjning samordnas bättre. Hittills har dessa områden i stor utsträckning utvecklats parallellt, och ansvariga aktörer har ofta arbetat i separata strukturer. Forskning har lyft behovet av en nationell DRRR-strategi, Disaster Risk Reduction and Resilience, och ett mer harmoniserat förhållningssätt över sektorer och områden.⁵⁶ Detta angreppssätt återfinns i EU:s kommande strategi Integrated framework for European climate resilience and risk management⁵⁷. Målet med ramverket är att etablera en mer ambitiös, heltäckande och sammanhängande EU-strategi för klimatberedskap och resiliens. Fokus ligger på att stärka beredskapen inom alla sektorer, skydda liv, öka den ekonomiska konkurrenskraften och integrera klimatrisker på alla policynivåer. Kopplingen mellan klimatiförändringens effekter och utvecklingen av krisberedskap och civilt försvar har aktualiserats i flera sammanhang de senaste åren. I Klimatanpassningsutredningens betänkande *Bättre förutsättningar för klimatanpassning* (SOU 2025:51) föreslås att Boverket och MCF ska få i uppdrag att prioritera de kuststräckor i södra Sverige där det är av nationellt intresse att långsiktigt skydda befinnliga värden mot översvämmingar från havet. Utredningen föreslår även att MCF ska väga in totalförsvarets behov i uppdraget. I den nationella strategin och handlingsplanen beskriver regeringen att den avser att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv på arbetet med civilt försvar och krisberedskap. Innebörden av detta är dock inte närmare preciserad. I Nationell säkerhetsstrategi (skr. 2023/24:163)⁵⁸ anger regeringen att klimatanpassning ska beaktas i arbetet med krisberedskap, särskilt kopplat till försörjningsberedskap, livsmedelsproduktion, vattenförsörjning, samhällsplanering, robust infrastruktur för energiförsörjning, sjukvård och transporter. I budgetpropositionen för 2026 anger regeringen att arbetet med civilt försvar, krisberedskap och klimatanpassning behöver samordnas i högre grad.

Den nationella risk- och sårbarhetsbedömningen 2025 (NRSB) identifierar klimatförändringen som en drivkraft bakom ökade risker. Sannolikheten ökar för fler och mer extrema klimathändelser som skyfall och värmeböljor. Även skogs- och vegetationsbränder, torka, översvämningar samt ras och skred kan förväntas bli mer frekventa och omfattande. Utvecklingen

I budgetpropositionen för 2026 anger regeringen att arbetet med civilt försvar, krisberedskap och klimatanpassning behöver samordnas i högre grad. Foto: Myndigheten för civilt försvar.

kan också påverka uppkomsten av okontrollerade befolkningsrörelser. Detta ökar sårbarheten för kritisk infrastruktur, samhällsfunktioner och ekosystem.⁵⁹

MCF:s uppdrag att ta fram NRSB och bedöma hot, risk, sårbarhet och förmåga har justerats sedan årsskiftet 2025/2026 och omfattar nu även förmågan inom det civila försvaret. I arbetet ska myndigheten beakta de risk- och sårbarhetsbedömningar som beredskapsmyndigheter lämnar enligt 19 § förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Myndigheten ska redovisa bedömningen på övergripande samhällsnivå och civilområdesnivå och för respektive beredskapssektor. Bedömningen ska särskilt omfatta allvarliga hot, risker och sårbarheter samt vidtagna och planerade åtgärder. Ambitionen är att risk-, sårbarhets- och förmågebedömningar utformas som delar av ett sammanhållet system. I dessa bedömningar ingår också klimat- och naturrelaterade faror och deras konsekvenser för samhället på kort och längre sikt.

Tabell 1 jämför beredskapsmyndigheter med de myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen. Jämförelsen visar var ansvar och uppdrag överlappar, och var de skiljer sig åt, vilket kan bidra till att identifiera områden där klimatanpassning och beredskapsarbete bör samordnas tydligare.

56 Wamsler, C., & Johannessen, Å. (2020). Meeting at the crossroads? Developing national strategies for disaster risk reduction and resilience: Relevance, scope for, and challenges to, integration. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 45(101452). DOI: 10.1016/j.ijdrr.2019.101452.

57 Europeiska kommissionen (2026a). European Climate Resilience and Risk Management – Integrated Framework. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/european-climate-resilience-and-risk-management-integrated-framework_en [2026-03-10]

58 Regeringens skrivelse 2023/24:163. Nationell säkerhetsstrategi.

59 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025b). Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2025.

Tabell 1. Beredskapsmyndigheter per beredskapssektor och motsvarande klimatanpassningsmyndigheter enligt förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

Beredskapssektor ⁶⁰	Beredskapsmyndigheter	Klimatanpassningsmyndigheter enligt förordning (2018:1428)
Ekonomisk säkerhet	Försäkringskassan Arbetsförmedlingen Pensionsmyndigheten Riksgäldskontoret Skatteverket Statens servicecenter Utbetalningsmyndigheten	-
Elektroniska kommunikationer och post	Post- och telestyrelsen Myndigheten för civilt försvar Affärsverket svenska kraftnät Trafikverket	Post- och telestyrelsen Myndigheten för civilt försvar Affärsverket svenska kraftnät Trafikverket
Energiförsörjning	Energimyndigheten Energimarknadsinspektionen Strålsäkerhetsmyndigheten Affärsverket svenska kraftnät	Energimyndigheten Strålsäkerhetsmyndigheten Affärsverket svenska kraftnät
Finansiella tjänster ⁶¹	Finansinspektionen Riksgäldskontoret	Finansinspektionen
Försörjning av grunddata	Skatteverket Bolagsverket Lantmäteriet Myndigheten för digital förvaltning Riksarkivet	Lantmäteriet
Hälsa, vård och omsorg	Socialstyrelsen E-hälsomyndigheten Folkhälsomyndigheten Läkemedelsverket	Socialstyrelsen Folkhälsomyndigheten
Industri, byggande och handel	Tillväxtverket Sveriges geologiska undersökning Boverket	Tillväxtverket Sveriges geologiska undersökning Boverket
Livsmedelsförsörjning och dricksvatten	Livsmedelsverket Jordbruksverket Länsstyrelserna Naturvårdsverket Statens veterinärmedicinska anstalt	Livsmedelsverket Jordbruksverket Länsstyrelserna Naturvårdsverket Statens veterinärmedicinska anstalt
Ordning och säkerhet	Polismyndigheten Kriminalvården Kustbevakningen Säkerhetspolisen Tullverket Åklagarmyndigheten Domstolsverket Migrationsverket	-
Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen	Myndigheten för civilt försvar Kustbevakningen Länsstyrelserna Polismyndigheten Sjöfartsverket Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut Strålsäkerhetsmyndigheten	Myndigheten för civilt försvar Länsstyrelserna Sjöfartsverket Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut Strålsäkerhetsmyndigheten

60 Myndigheten för civilt försvar (2026b). Det civila beredskapssystemet. <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskapssystemet/det-civila-beredskapssystemet/> [2026-03-02]

61 Sveriges riksbank ingår inte formellt i beredskapssektorn finansiella tjänster, men deltar i sektorns arbete eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen.

Beredskapssektor ⁶⁰	Beredskapsmyndigheter	Klimatanpassningsmyndigheter enligt förordning (2018:1428)
Transporter	Trafikverket Luftfartsverket Sjöfartsverket Transportstyrelsen	Trafikverket Sjöfartsverket Transportstyrelsen
Utrikeshandel	Kommerskollegium Tullverket	-
Myndigheter som är beredskapsmyndigheter men som inte tillhör någon sektor	Riksantikvarieämbetet Skolverket Myndigheten för psykologiskt försvar	Övriga klimatanpassningsmyndigheter: Fortifikationsverket Försvarsmakten Elsäkerhetsverket Havs- och vattenmyndigheten Kemikalieinspektionen Riksantikvarieämbetet Sametinget Skogsstyrelsen Statens fastighetsverk Statens geotekniska institut Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete Verket för innovationssystem

I klimatanpassningsmyndigheternas redovisning av sitt arbete till SMHI för 2025 ingick frågor om integrering av klimatanpassning i beredskapsarbetet.⁶² Frågorna infördes för att belysa om och hur myndigheterna arbetar med denna integrering, vilka frågor som bedöms som mest aktuella samt vilka fördelar och utmaningar myndigheterna ser i arbetet. Totalt uppger 40 myndigheter att de arbetar med att integrera klimatanpassning i beredskapsarbetet. Det inkluderar nästan samtliga länsstyrelser och två tredjedelar av de nationella myndigheterna. Myndigheternas redovisningar visar att integreringen har påbörjats, exempelvis genom att klimat- och sårbarhetsanalyser samordnas med risk- och sårbarhetsanalyser. Samtidigt tyder svaren på att arbetet fortfarande befinner sig i en uppstartsfas. Många myndigheter lyfter behov av ökad kunskap, både internt och externt, och av förbättrad samordning mellan klimatanpassnings- och beredskapsfrågorna. De fördelar som lyfts fram är resurseffektivitet, ökad samordning och synergieffekter, medan utmaningar handlar om brist på kunskap, skillnader i tidsperspektiv mellan områdena och att klimatanpassning, exempelvis frågor

om ekosystemtjänster, riskerar att prioriteras ned vid integreringen.⁶³

Långsiktigt och förebyggande arbete är centralt för att hantera klimatrelaterade säkerhetsrisker och aktörer inom bistånd och utvecklingssamarbete har en viktig roll. En forskningsstudie från 2020 visar att Sida arbetade med frågan, men att det på vissa håll krävdes ökad samordning och stärkt kompetens. En tydligare integrering bedömdes också kunna skapa bättre förutsättningar för arbetet.⁶⁴ Samtidigt har klimatbiståndet omprioriterats och minskat under senare år.⁶⁵ I Sidas regleringsbrev för 2026 har exempelvis medel till Anpassningsfonden (Adaptation fund) inom FN:s klimatarbete tagits bort.^{66,67}

I regleringsbrevet för SMHI 2026 fick myndigheten uppdraget att se över delar av klimatanpassningsförordningen. Uppdraget omfattade fyra delar, varav en handlar om att analysera om förordningen behöver justeras för att bättre samordna kraven på myndigheternas klimatanpassningsarbete med de risk- och sårbarhetsbedömningar som görs enligt förordningen om statliga myndigheters beredskap. I denna del av uppdraget samarbetade SMHI

62 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

63 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

64 Brodén Gyberg, V., & Mobjörk, M. (2020). Framing and responding to climate-related security risks in Swedish development cooperation. SIPRI Insights on Peace and Security.

65 Regeringskansliet (2025c). Stora förändringar av svenskt bistånd. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/12/stora-forandringar-av-svenskt-bistand/> [2026-03-04]

66 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) (2026). Beslut om Sidas regleringsbrev för 2026. <https://www.sida.se/om-sida/nyheter/beslut-om-sidas-regleringsbrev-for-2026> [2026-03-04]

67 Aktuell Hållbarhet (2025). Kritik mot nedskärningar i klimatbiståndet: "Höjer inte Sveriges anseende i världen". <https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo-och-klimat/klimatpolitik/kritik-mot-nedskarningar-i-klimatbistandet-hojer-inte-sveriges-anseende-i-varlden/> [2026-03-04]

med MCF⁶⁸. Vid årsskiftet 2025/2026 infördes samtidigt förändringar som rör risk- och sårbarhetsbedömningar, förmågebedömning och myndigheters redovisningar. En ny lag om kommuners och regioners risk- och sårbarhetsanalyser väntas dessutom träda i kraft den 1 januari 2027. Eftersom SMHIs uppdrag redovisades i juni 2026 har resultatet inte kunnat beaktas i denna delrapport.

Utmaningar med att integrera klimatanpassning i satsningar på krisberedskap och civilt försvar

Ett alltför stort säkerhetsfokus kan leda till att klimatanpassningsfrågor får lägre prioritet. Det kan också innebära att långsiktiga trender, längre tidsperspektiv och värden som är svårare att kvantifiera får stå tillbaka för en klimatanpassning som främst fokuserar på att bygga motståndskraft mot extrema och mer kortvariga klimathändelser.⁶⁹ I en rapport från Institute for Public Policy Research⁷⁰ argumenteras exempelvis för att de risker som klimatförändringen ger upphov till är undervärderade i nationellt säkerhetsarbete. Det kan medföra att klimatrisker som uppstår via komplexa, abrupta och oförutsedda kaskadeffekter inte inkluderas i den samlade riskbilden.

Därutöver saknas analyser av hur kaskadeffekter samspelar med andra typer av risker, exempelvis pandemier, miljöförstöring eller energikriser.

I ett längre tidsperspektiv, mot slutet av seklet, visar resultaten från den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen att nästan alla climateffekter från långsiktiga trender innebära höga risker. Förändringar som havsnivåhöjning, ökad medeltemperatur och längre vegetationsperiod har redan påbörjats och kommer att fortsätta utvecklas med dagens utsläppsnivåer. Om utsläppen fortsätter att öka kommer förändringen av dessa långsiktiga trender bli mycket stor mot slutet av seklet. Exponeringen för dem är dessutom mycket hög, eftersom många av trenderna påverkar hela landet. Inte minst ekosystem och naturnära näringar såsom jordbruk, skogsbruk och renskötsel påverkas i mycket stor utsträckning av dessa förändringar. Ett centralt mönster är att dessa klimatrelaterade faror sällan utlöser akuta kriser men kan leda till permanenta och oåterkalleliga konsekvenser, något som klimatanpassningsarbetet bör ta hänsyn till. Förändringar i trender i det längre tidsperspektivet påverkar också i allt högre grad mjukare värden, såsom kulturarv och människors

LÄS MER

Nato:s klimatanpassningsarbete

Sveriges medlemskap i North Atlantic Treaty Organisation (Nato) skapar flera möjliga synergier med alliansens arbete med klimat och säkerhet.

Klimatanpassning har under senare år blivit en tydligare prioriterad fråga inom Nato.^A Vid toppmötet 2021 enades Natoländerna om att klimatförändringen är en av vår tids avgörande utmaningar och att den påverkar alliansens säkerhet. Samma år antog Natos utrikesministrar alliansens första handlingsplan för klimat och säkerhet, Nato Climate Change and Security Action Plan.^B

Nato ska, med utgångspunkt i sina konsekvensbedömningar^C, integrera

klimatanpassning i alliansens arbete. Natos kunskapscentrum, Climate Change and Security Centre of Excellence (CCASCOE), fungerar som plattform där både militära och civila aktörer kan utveckla, förbättra och dela kunskap om klimatförändringen och dess säkerhetseffekter. Kunskapscentret ska främja utvecklingen av anpassningsförmåga, ta fram god praxis och bidra till att klimatanpassning och klimatomställning integreras i Natos verksamhet.^D

Bild: MostPhotos

A North Atlantic Treaty Organisation (2024a). Environment, climate change and security. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_91048.htm [2026-03-04]

B North Atlantic Treaty Organisation (2021). Nato Climate Change and Security Action Plan. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_185174.htm [2026-03-04]

C North Atlantic Treaty Organisation (2024b). Nato Climate Change and Security Impact Assessment. [2026-03-04]

D Climate Change and Security Centre of Excellence (2024). Advancing climate change and security together: We need to adapt, we need to mitigate our impact.

68 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026b). Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete, Redovisning av regeringsuppdrag, Skrivelse 2026-06-23, SMHI Dnr 2026/113/5.2.3

69 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

70 Laybourn, L., Abrams, J.F., & Benton, D. et al. (2024). The security blind spot: Cascading climate impacts and tipping points threaten national security. IPPR.

psykiska hälsa. Dessa aspekter kan hamna i skymundan när klimatanpassning och säkerhetsperspektiv behandlas som en samlad fråga.

Vissa klimatanpassningsfrågor bör dessutom inte förstås som akuta hot, utan som en del av den ordinarie politiken. Det innebär att de behöver hanteras genom etablerade demokratiska processer, förhandling och policyutveckling. En forskningsstudie från 2023 lyfter att ett ökat fokus på klimatanpassning som en civil säkerhetsfråga på sikt kan riskera att undergräva demokratiska processer. Studien pekar därför på behovet av vidare analys av effekterna av den nuvarande säkerhetsinramningen.⁷¹ Det omvända behöver också beaktas: ökad klimatanpassning kan påverka samhällets beredskap och säkerhet genom att nya risker uppstår. Exempelvis kan storskaliga kustskydd öka samhällets sårbarhet. Även detta kräver vidare analys.⁷²

2.5 Integrering av klimatanpassning – olika perspektiv

Enligt EU:s klimatlag ska medlemsstaterna säkerställa att anpassningspolitiken är enhetlig och ömsesidigt stödande, bidrar med sidovinst till sektorspolitiken och leder till att anpassning till klimatförändringen integreras bättre och mer konsekvent inom alla politikområden.⁷³ I den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning lyfter regeringen på flera ställen behovet av integrering av klimatrisker, bland annat kopplat till livsmedelsberedskap och dricksvattenförsörjning, transportinfrastruktur samt havs- och vattenförvaltning.⁷⁴

Regeringen lyfter även att det finns avsevärda synergier mellan klimatanpassning och mål för krisberedskap, liksom med andra samhällsmål, såsom tillväxt, transportpolitiska mål, försörjningstrygghet

och klimat- och miljömål. I strategin anger regeringen också att den avser att verka för att synergier och samordningsvinster tas till vara i arbetet med att förebygga naturolyckor, krisberedskap och försörjningsberedskap.

Det finns flera synsätt på hur klimatrisker och behovet av klimatanpassning kan hanteras inom olika politikområden, regelverk och verksamheter⁷⁵. Begreppet integrering (eng. mainstreaming) används ofta för att beskriva detta. Det är dock inte alltid tydligt hur klimatanpassningsperspektivet bör integreras i praktiken. Kärnan är att klimatanpassning inte ska hanteras som ett separat spår, utan beaktas och byggas in i befintliga sektorer, system, beslut och processer.

I EEA:s Adaptation Support Tool⁷⁶ lyfts integrering av klimatanpassning som ett särskilt steg i anpassningsarbetet. Enligt EEA behöver integreringen ske både horisontellt mellan olika sektorer, såsom fysisk planering, infrastruktur, hälsa, och vertikalt, genom exempelvis lagar och regler, ekonomiska styrmedel, planeringsinstrument och informationsverktyg.

När klimatrisker analyseras och hanteras tidigt, exempelvis vid planläggning eller val av grödor och trädslag, kan framtida kostnader och reaktiva klimatanpassningsåtgärder undvikas eller minska. Samtidigt varierar integreringen av klimatrisker och klimatanpassning mellan olika politikområden och verksamheter. Fullständig integrering är inte alltid möjlig, till exempel på grund av hinder eller begränsningar i lagstiftningen. Det är inte heller alltid önskvärt, eftersom klimatanpassningsperspektivet då kan bli mindre synligt och åtgärder svårare att följa upp. Därför kan olika angreppssätt behövas i olika sammanhang. Nedan beskrivs tre sätt att hantera klimatrisker och klimatanpassning tillsammans med andra politikområden, exempelvis i samhällsplaneringen eller beredskapsarbetet, utifrån olika perspektiv på integrering⁷⁷:

71 Englund, M., & Barquet, K. (2023). Threatification, riskification, or normal politics? A review of Swedish climate adaptation policy 2005-2022. *Climate Risk Management*. 40(100492)

72 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2021). Kunskapsöversikt – Klimatanpassning. Stockholm Environment Institute.

73 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999, Artikel 5, punkt 3

74 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning, kap 3

75 Storbjörk, S & Isaksson, K. (2014). "Learning is our Achilles heel". Conditions for long-term environmental policy integration in Swedish regional development programming. *Journal of Environmental Planning and Management* 57:7, pp. 1023-1042

76 Climate ADAPT (2026c). 5.3 Mainstreaming: Integrating adaptation into instruments and sector policies. https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/tools/adaptation-support-tool/step-5-3?utm_source=chatgpt.com [2026-03-05]

77 Storbjörk, S., & Isaksson, K. (2014). "Learning is our Achilles heel". Conditions for long-term environmental policy integration in Swedish regional development programming. *Journal of Environmental Planning and Management* 57:7, pp. 1023-1042

- Koordinering – frågorna samordnas så långt som möjligt för att undvika motsägelser och målkonflikter. Detta innebär en mer begränsad form av integrering.
- Harmonisering – frågorna hanteras och vägs samman på ett mer likvärdigt sätt, men fortsatt parallellt, för att främja synergier.
- Prioritering – klimatanpassning ses som en överordnad princip. Mål integreras i alla steg av policyprocessen, och klimatanpassningsperspektivet ges principiellt företräde framför sektorspolitiska mål när det uppstår konflikter.

Rådets genomlysning av det svenska klimatanpassningsarbetet, och av hur klimatrisker och behov av klimatanpassning hanteras i dag, visar att det generellt är långt kvar innan klimatanpassning kan ses som fullt ut integrerad. Samtidigt sker viss integrering i flera av de granskade politik- och sakområdena, men i olika omfattning och främst genom koordinering och harmonisering av klimatanpassningsperspektivet. I andra fall uppmärksammas effekterna av klimatförändringen utan att det framgår hur de bör hanteras eller integreras i det fortsatta arbetet.

LÄS MER

Exempel på hur klimateffekter kan integreras i myndigheters förmågeutveckling

Under 2025 genomförde SMHI och dåvarande MSB (numera MCF) intervjuer med beredskapsmyndigheter^A om integrering av klimatförändringens effekter i förmågeutvecklingen.^B De myndigheter som intervjuades bedömer samstämmigt att klimatförändringen kan få stora effekter på deras förmåga att verka. Det pågår åtgärder på myndighetsnivå för att hantera klimatförändringens effekter, exempelvis inom riskanalys. Intervjuade myndigheter har också lämnat förslag på åtgärder som kan stärka arbetet i strukturen för det civila försvaret. Samtidigt visar svaren att det i nuläget saknas planering och utveckling av åtgärdsprogram på sektorsnivå.

I intervjuerna identifierades tre spår för fortsatt utveckling:

1. **Separat spår för klimatanpassning**
– klimatanpassning ses som ett separat spår som gynnar hela

samhället och därmed indirekt det civila försvaret. Inga riktade åtgärder genomförs därför för att stärka förmågeutvecklingen inom civilt försvar.

2. **Integrerat men senarelagt spår**
– klimatanpassning bedöms ha direkt påverkan på förmågeutvecklingen och bör därför integreras. Arbetet föreslås dock senareläggas, eftersom det i nuläget riskerar att ta resurser från arbetet med förmågehöjande åtgärder som bedöms ge effekt inom ett till två år.
3. **Integrerat spår med kriget som dimensionerande utgångspunkt**
– förmågeutvecklingen beaktar klimatförändringens effekter, men kriget är dimensionerande för prioriteringen av åtgärder. Beredskapsmyndigheterna prioriterar därför förmåga att leverera utifrån inriktning civilt försvar.

Som stöd för beredskapsmyndigheternas fortsatta arbete föreslås en stegvis modell för hur klimatförändringens effekter kan hanteras i förmågeutvecklingen.^C

Bild: MostPhotos

A Myndigheten för civilt försvar (2026c). Sektorerna Räddningstjänst och Skydd av civilbefolkningen; Ordning och Säkerhet; Finansiella tjänster; Livsmedelsförsörjning och Dricksvatten; Energiförsörjning; Elektronisk kommunikation och post; samt Transporter: <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskapssystemet/det-civila-beredskapssystemet/> [2026-02-20]
B Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025c). Förmågeutvecklingen i ett förändrat klimat – inriktning för civilt försvar.
C Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025c). Förmågeutvecklingen i ett förändrat klimat – inriktning för civilt försvar.

3 Uppföljning och utvärdering av regeringens politik och ambitioner på klimatanpassningsområdet

I detta kapitel görs en genomlysning av regeringens ambitioner och insatser på klimatanpassningsområdet. Syftet med genomlysningen är att följa upp om regeringen har agerat i enlighet med de avsikter som uttrycks i Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97). Ansatsen är även att belysa om regeringens insatser har bidragit till att öka incitamenten för klimatanpassning och om regeringens agerande har bidragit till att minska klimatrelaterade risker. Regeringens insatser utvärderas även i förhållande till de åtgärdsförslag som rådet presenterade i sin första rapport.

3.1 Uppföljning av förslag på åtgärder från rådets första rapport

RÅDETS BEDÖMNING

Uppföljningen av förslag på åtgärder från rådets första rapport visar att regeringen hittills endast gått vidare med ett begränsat antal.

I sin första rapport lämnade Klimatanpassningsrådet ett antal förslag på åtgärder med utgångspunkt i vad uppföljningen och utvärderingen då visade om olika aktörers klimatanpassningsarbete. Förslagen handlade i stor utsträckning om att införa, skärpa eller förtydliga

olika aktörers ansvar inom klimatanpassningsarbetet, eller om att stärka incitamenten för att åtgärder ska genomföras. I Tabell 2 redovisas ett urval av de förslag som rådet bedömde skulle bidra till att förtydliga och stärka olika aktörers fortsatta klimatanpassningsarbete. Tabellen visar också hur förslagen har omhändertagits av regeringen eller behandlats i relevanta utredningar. Rådet gör dock inte anspråk på att redovisningen omfattar alla vidtagna åtgärder som svarar mot förslagen.

Tabell 2. Uppföljning av hur förslag på åtgärder från rådets första rapport har hanterats.

Förslag på åtgärder i rådets första rapport	Hantering sedan rådets första rapport
Rådet föreslog att regeringen bör tillsätta en utredning om huruvida nuvarande lagstiftning kan utgöra ett hinder för klimatanpassningsarbetet inom bebyggd miljö och fysisk planering, samt om det behövs en översyn av och eventuella ändringar i nuvarande lagstiftning för att underlätta klimatanpassningsarbetet. Utredningen bör även identifiera möjliga synergier och målkonflikter mellan olika lagar och regler.	Regeringen tillsatte i mars 2024 Klimatanpassningsutredningen, som redovisade sitt uppdrag genom betänkandet SOU 2025:51 ⁷⁸ . Enligt en genomlysning av utredningen kvarstår dock de flesta hindren i lagstiftningen (se avsnitt 3.6).
När det gäller förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete, här kallad klimatanpassningsförordningen, föreslog rådet att vissa paragrafer skulle behöva justeras, exempelvis för att förtydliga att klimat- och sårbarhetsanalyser ska göras för myndighetens ansvarsområde. Rådet föreslog även att regeringen bör överväga att inkludera fler myndigheter i förordningen.	I regleringsbrevet för 2026 fick SMHI i uppdrag att se över klimatanpassningsförordningen. Uppdraget är slutredovisat och utskickat på remiss.
Med utgångspunkt i kommunernas behov av stöd i framtagande och tolkning av klimatinformation och planeringsunderlag föreslog rådet att nationella myndigheter bör få ett utökat uppdrag att bygga upp kompetens hos länsstyrelserna, för att möjliggöra länsstyrelsens stöd till kommunerna. Lokala förutsättningar är avgörande för beslut om klimatanpassning.	Boverket har sedan 2018 ett pågående samverkansuppdrag med SMHI, SGI, MCF och länsstyrelserna om klimatanpassning i den byggda miljön. SMHI, Boverket och Trafikverket har fått i uppdrag för perioden 2026–2027 att ta fram riktlinjer för val av nationella klimatscenarier.
Mot bakgrund av identifierade brister i möjligheten att följa upp kommunernas arbete med klimatanpassning föreslog rådet i sin första rapport att kommuner och regioner bör ges ett liknande ansvar som myndigheterna enligt klimatanpassningsförordningen. Rådet hänvisade också till att både länsstyrelser och kommuner i sina redovisningar till SMHI ^{79,80} har framfört önskemål om att tydligare krav borde införas i lagstiftningen på kommunernas arbete med klimatanpassning. Rådet föreslog att kommunerna bör ges i uppdrag att rapportera sitt klimatanpassningsarbete till länsstyrelserna. Detta svarar även mot en brist som länsstyrelserna har lyft: att de har krav på sig att initiera, stödja och följa upp kommunernas arbete med klimatanpassning, samtidigt som kommunerna inte har något motsvarande krav på att redovisa sitt klimatanpassningsarbete till länsstyrelserna.	I Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2025:51) föreslås att det krav på redovisning av hantering av klimatrisker som infördes i plan- och bygglagen (2010:900) 2018 kompletteras. Syftet är att det tydligare ska framgå var kommunen anser att riskerna bör mötas med förebyggande fysiska åtgärder.

78 SOU 2025:51. Bättre förutsättningar för klimatanpassning. Betänkande av Klimatanpassningsutredningen 2025. Statens Offentliga Utredningar.

79 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2020a). Myndigheternas arbete med klimatanpassning 2019. Klimatologi Nr. 54

80 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2020b). Kommunernas arbete med klimatanpassning 2019 – Analys av statusrapportering till SMHI. Klimatologi Nr. 55

Förslag på åtgärder i rådets första rapport	Hantering sedan rådets första rapport
Eftersom många klimatrelaterade risker kopplade till exempelvis havsnivåhöjning, ras, skred och erosion, skyfallshantering och vattenförsörjning, behöver hanteras i större perspektiv än inom den enskilda kommunen föreslog rådet att länsstyrelserna ska få i uppdrag att, i samverkan med varandra och andra aktörer, ta fram länsövergripande planer för integrerad klimatanpassning över administrativa gränser.	En tillsatt utredning för En utvecklad nationell fysisk planering av mark- och vattentillgångar (Dir. 2026:52) som ska redovisas i maj 2028. I övrigt ingen åtgärd.
För hanteringen av risker kopplade till havsnivåhöjning föreslog rådet att finansiering, rådighet, mandat och ansvarsfördelning för att genomföra åtgärder vid kusten utreds med utgångspunkt i flexibel markanvändning.	I Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2025:51) föreslås ett statligt ansvar för kustskydd längs vissa kuststräckor. Utredningen bedömer att alternativ till fysiskt kustskydd inte är rimliga.
Rådet föreslog att länsstyrelsernas ansvar enligt klimatanpassningsförordningen bör förtydligas till att även omfatta att initiera, stödja och följa upp mellankommunal samverkan om klimatanpassning. På så sätt stärks länsstyrelsernas mandat att ta initiativ för att stärka mellankommunal samverkan, där möjligheter och behov har identifierats men inte implementerats. Som ett alternativ till ett utökat ansvar för länsstyrelserna föreslog rådet även att regeringen bör överväga styrande incitament för att öka det mellankommunala samarbetet inom exempelvis avrinningsområden.	Särskilda medel till länsstyrelsernas klimatanpassningsarbete har avvecklats, vilket ytterligare försvårar länsstyrelsernas klimatanpassningsarbete.
Med anledning av en upplevd otydlig gränsdragning mellan kommuners och fastighetsägares ansvar och rådighet för vidtagande av klimatanpassningsåtgärder, samt den missanpassning som kan uppstå när åtgärder vidtas utan samverkan eller koordinering, föreslog rådet att regeringen bör utreda möjligheten att ge kommunerna samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder som behöver utföras gemensamt av kommunen och privata fastighetsägare.	I Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2025:51) bedömdes att det saknas motiv för att införa ett nytt, lagstadgat kommunalt samordningsansvar. Samtidigt har Sveriges kommuner och regioner (SKR) uttryckt stöd för kommunalt samordningsansvar, förutsatt att ansvaret stöds av finansiering. ⁸¹
För att stärka byggprojektörers ansvar och incitament att klimatanpassa fastigheter vid nybyggnation föreslog rådet att skadeståndsansvaret bör förlängas från 10 år till 25 år samt att det bör utredas hur ansvaret skulle kunna delas mellan kommunen och byggprojektören.	Ingen identifierad åtgärd.
Rådet föreslog att det bör införas krav på klimatanpassningscertifiering av fastigheter och byggnader inom områden som riskerar att översvämmas eller utsättas för ras och skred, samt att en klimatanpassningsdeklaration bör införas i samband med försäljning av fastigheter, på liknande sätt som för energideklaration.	Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2025:51) avstyrker införandet av klimatesiliensdeklarationer. Utredningen föreslår i stället att kommuner ska vara skyldiga att lämna ut information om klimatrisker vid förfrågan från fastighetsägare eller köpare. En förstudie om klimatesiliensdeklarationer har genomförts på initiativ av Forskningsinstitutet RISE.
För att underlätta och stimulera till samverkan mellan offentliga och privata aktörer föreslog rådet att en nationell offentlig-privat samverkansplattform bör etableras mellan myndigheter, kommuner, fastighetsägare, försäkringsbranschen och forskare. Syftet är att kunna utforska hur klimatanpassningen av riskområden kan säkerställas, både när det gäller förebyggande arbete och krisberedskap.	Ingen identifierad åtgärd.
Med koppling till ovanstående förslag föreslog rådet även att nya samfinansieringslösningar mellan offentliga och privata aktörer bör utredas och inrättas, i syfte att möjliggöra anpassningsåtgärder i och till skydd av befintlig bebyggelse och verksamheter, där såväl enskilda som allmänna intressen gynnas av insatser.	Förslag i Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2025:51) om att kommuner ska kunna ta ut en avgift av fastighetsägare för klimatanpassningsåtgärder.
Mot bakgrund av den övergripande slutsatsen att investeringsbehovet för klimatanpassning i Sverige kommer att bli mycket omfattande föreslog rådet att regeringen bör göra en kraftfull och långsiktig förstärkning av det statsbidrag till kommuner och regioner som dåvarande MSB administrerade, för att möjliggöra långsiktiga klimatanpassningssatsningar. Bidraget bör även ge möjlighet till medfinansiering för fler klimatrelaterade faror än i dag, samt tillåta att den sökande tar höjd för kommande klimatförändring.	Anslaget till statsbidrag för förebyggande åtgärder mot naturolyckor ökade kraftigt 2022, från 25 miljoner kronor till 520 miljoner kronor. Anslaget har därefter minskat något och uppgår till knappt 507 miljoner kronor. Inom anslaget får högst 15 miljoner kronor användas för länsstyrelsernas och MCF:s arbete med översvämningsfrågor kopplade till översvämningsförordningen (2009:956).

81 Sveriges kommuner och regioner (2025) Yttrande - Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51): [https://www.regeringen.se/contentassets/b15f55eaf2c42598cd8b708cc10c7a6/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf#:~:text=detaljplan%20\(avsnitt%208.7\)%20SKR%20tillstyrker%20f%C3%B6rslaget%20om,inneb%C3%A4r%20ytterligare%20en%20m%C3%B6jlighet%20till%20l%C3%B6sning%20av](https://www.regeringen.se/contentassets/b15f55eaf2c42598cd8b708cc10c7a6/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf#:~:text=detaljplan%20(avsnitt%208.7)%20SKR%20tillstyrker%20f%C3%B6rslaget%20om,inneb%C3%A4r%20ytterligare%20en%20m%C3%B6jlighet%20till%20l%C3%B6sning%20av) [2026-03-20]

Förslag på åtgärder i rådets första rapport	Hantering sedan rådets första rapport
En av slutsatserna som rådet drog i sin första rapport var att lagstiftning ofta saknas, är otillräcklig eller är alltför otydlig för ett effektivt klimatanpassningsarbete inom fysisk planering. Med anledning av detta lämnade rådet bland annat följande förslag: 1. Plan- och bygglagen bör ändras så att alla klimatrelaterade risker som är lämpliga att beakta i en översiktsplan omfattas. 2. Utred möjligheten att införa krav på att kommunerna ser över befintliga detaljplaner utifrån klimatrelaterade risker. 3. Utred behovet av, samt juridiska och ekonomiska förutsättningar för, att kunna begränsa eller omlokalisera byggnation från riskutsatta områden genom aktiv reträtt. 4. Utred möjligheten att komplettera lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster så att fler klimatanpassningsåtgärder kan finansieras genom VA-avgiften, samt att i vissa fall kunna ställa krav på fastighetsägare att hantera dagvatten inom den egna fastigheten. 5. Komplettera dåvarande MSB:s (numera MCF) föreskrifter och allmänna råd med krav om att kommunerna och regionerna även ska identifiera och analysera långsiktiga klimatrelaterade risker i sina risk- och sårbarhetsanalyser.	1. Förslag i SOU 2025:51 om att inte komplettera plan- och bygglagen med fler klimatrisker. 2. Förslag i SOU 2025:51 om skyldighet att ändra eller upphäva en detaljplan avseende den del av planen där det föreligger en risk. 3. Förslag i SOU 2025:51 som ger kommunen större möjligheter att införa villkor som förutsätter att en anläggning för skydd eller säkerhet har kommit till stånd. 4. I SOU 2025:51 görs bedömningen att det redan med dagens lagstiftning finns "möjligheter att fördela kostnaderna för klimatanpassningsåtgärder mot skyfall". Utredningen föreslår också att det i lagstiftningen förtydligas att en VA-anläggning ska kunna leda bort dagvattenflöden motsvarande minst ett tioårsregn. 5. MCF arbetar för närvarande med att ta fram föreskrifter för kommuners och regioners risk- och sårbarhetsanalyser, utifrån förslag i utredningen Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65). Det är ännu oklart i vilken utsträckning klimatrelaterade faror kommer att omfattas av föreskrifterna.

I den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning anger regeringen att myndigheters arbete med att initiera, stödja, utvärdera och samordna klimatanpassning i olika områden även fortsättningsvis är viktigt.⁸² För att bidra till målet om en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning anger regeringen i handlingsplanen att den avser att se över hur myndigheters arbete kan utvecklas och, vid behov, förtydliga myndigheternas uppgifter när det gäller uppföljning och utvärdering.

I regleringsbrevet för SMHI 2026 fick myndigheten i uppdrag att göra en översyn av delar av klimatanpassningsförordningen⁸³. I januari 2026 beslutade regeringen även att ge SMHI, Boverket och

Trafikverket i uppdrag att ta fram förslag på nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och vägledning om hur olika klimatrelaterade faror kan bedömas. SMHI och Naturvårdsverket har därutöver under 2025 redovisat ett regeringsuppdrag om ett nationellt system för uppföljning av klimatanpassningsarbetet.

Uppföljningen visar att regeringen endast har valt att gå vidare med ett begränsat antal av rådets förslag på åtgärder om att förtydliga eller utöka myndigheters, kommuners, regioners eller privata aktörers ansvar för att driva klimatanpassningsarbetet framåt. Rådet kommer att följa den fortsatta hanteringen av förslag från Klimatanpassningsutredningen betänkande (SOU 2025:51) och berörda myndigheter.

82 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

83 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026b). Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete, Redovisning av regeringsuppdrag, Skrivelse 2026-06-23, SMHI Dnr 2026/113/5.2.3

3.2 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning

RÅDETS BEDÖMNING

Regeringens handlingsplan för klimatanpassning har enligt rådets bedömning mer karaktären av en avsiktsförklaring än en konkret färdplan med tydliga åtaganden. En genomgång av regeringens agerande visar att ett antal utredningar har tillsatts, men att endast ett fåtal av de övriga avsikterna har omsatts i konkreta åtgärder. Tillsättningen av Klimatanpassningsutredningen och dess betänkande (SOU 2025:51) var dock en positiv och efterlängtd åtgärd som resulterade i flera intressanta förslag.

I mars 2024 presenterade regeringen en ny nationell strategi och handlingsplan för klimatanpassning i form av en skrivelse.⁸⁴ En skrivelse från regeringen har inte samma rättsliga status som en proposition som har antagits av riksdagen, vilket den första nationella klimatanpassningsstrategin från 2018 var. I enlighet med krav från EU på att varje medlemsstat ska ta fram en handlingsplan för klimatanpassning⁸⁵ innehåller skrivelsen även Sveriges första nationella handlingsplan för klimatanpassning.

Regeringen anger i skrivelsen att Klimatanpassningsrådets första rapport har varit det primära underlaget för den reviderade nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning. Mot bakgrund av det flertal rekommendationer och förslag på åtgärder som Klimatanpassningsrådet presenterade i sin första rapport konstaterade rådet att regeringens handlingsplan till stor del består av återkommande beskrivningar av vad regeringen avser att verka för. Rådet hade önskat ett större fokus på konkreta och framtidsytande åtgärder, där mål, tidplan, ansvar och resurser för genomförandet framgår tydligt.

De frågor som regeringen anger att den avser att verka för är i huvudsak mycket angelägna och i linje med rådets rekommendationer. Den otydliga utformningen medför dock att regeringens handlingsplan får karaktären av en avsiktsförklaring snarare än av en konkret handlingsplan. De åtgärder som nämns består främst av nya utredningar eller redan pågående initiativ, medan konkreta satsningar

och som skapar förutsättningar för åtgärder skjuts på framtiden. Rådet hade önskat ett större fokus på insatser som stärker möjligheter till handling och konkreta åtgärder i närtid. Det ligger också närmare vad som kan förväntas av en handlingsplan.

I den första nationella strategin för klimatanpassning från 2018 angav regeringen sju områden som särskilt angelägna för det fortsatta arbetet med klimatanpassning:

- ras, skred och erosion som hotar samhällen, infrastruktur och företag
- översvämningar som hotar samhällen, infrastruktur och företag
- höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur
- brist i vattenförsörjningen för enskilda, jordbruk och industri
- biologiska och ekologiska effekter som påverkar en hållbar utveckling
- påverkan på inhemsk och internationell livsmedelsproduktion och handel
- ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter.⁸⁶

Klimatanpassningsrådet gjorde i sin första rapport bedömningen att de prioriterade utmaningarna är centrala för arbetet med klimatanpassning, men att dessa bör integreras i mer övergripande prioriterade riskområden, med fokus på kopplingen mellan klimatanpassning och civil säkerhet. Syftet med att integrera utmaningarna i större riskområden var enligt rådet att tydliggöra behovet av att se hur olika sektors behov och möjligheter till anpassning interagerar, såväl som vad det finns för synergier och konflikter med andra mål.⁸⁷

I den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning från 2024 har listan över utmaningar att hantera delvis omformulerats och utökats till följande tio områden:

- översvämningar, högre vattenflöden och havsnivåhöjningar som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur
- osäker tillgång till vatten av tillräcklig mängd och god kvalitet för enskilda, samhället och näringsliv
- ras, skred och erosion som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv

⁸⁴ Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

⁸⁵ EU:s klimatlag (EU) 2021/1119, artikel 5

⁸⁶ Regeringens proposition 2017/18:163. Nationell strategi för klimatanpassning.

⁸⁷ Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från det Nationella expertrådet för klimatanpassning

- ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter
- torka och bränder som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- klimatförändringarnas effekter på biologisk mångfald som påverkar ekosystemens resiliens och möjligheten att tillhandahålla ekosystemtjänster
- climateffekter som hotar en trygg energi- och livsmedelsförsörjning
- climateffekter som påverkar förutsättningar för finans- och försäkringsbranschen
- globala climateffekter som påverkar handel, livsmedelsproduktion, immigration, internationella relationer och säkra livsmiljöer.⁸⁸

Rådets förslag om att se klimatanpassning som en fråga om civil säkerhet och beredskap har tagits emot väl av regeringen. Detta kommer framför allt till uttryck genom den reviderade strategin och handlingsplanens övergripande fokus på vattenförvaltning, livsmedelsförsörjning och markanvändning. Även kopplingen mellan klimatanpassning, civilt försvar och krisberedskap genomsyrar flera delar av strategin och handlingsplanen.

I 2024 års strategi presenterade regeringen följande ändrade formulering av det övergripande målet för klimatanpassning:

”Med en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning fungerar samhället väl i det förändrade klimatet. Naturmiljön har god förmåga att återhämta sig och ekosystemens resiliens har stärkts. Samhällets aktörer, inklusive privata och offentliga på alla administrativa nivåer, hanterar risker, sårbarheter och möjligheter i beslutsfattande. Klimatanpassning är integrerad i relevanta verksamheter och ansvarsområden”.

Genom den justerade målformuleringen blir det tydligare att det övergripande målet omfattar både offentliga och privata aktörer på samtliga administrativa nivåer. Aktörerna ska hantera risker, sårbarheter och möjligheter i sitt beslutsfattande, något som Klimatanpassningsrådet har efterfrågat och därmed ser positivt på. Rådet hade dock önskat att målet ännu tydligare uttryckte en förväntan på att ansvariga aktörer aktivt ska vidta förebyggande och beredskapshöjande klimatanpassningsåtgärder. Den nya formuleringen innebär i stället att stöd och riktning ska ges till de aktörer som vill göra medvetna val för att förebygga risker och förbereda åtgärder, och att detta bör vara

Klimatanpassningsrådet anser att tillsättningen av Klimatanpassningsutredningen och dess betänkande (SOU 2025:51) var en positiv och efterlängtd åtgärd som resulterade i flera intressanta förslag. Bild: Skärmsklipp från Regeringskansliets Youtubekanal.

en del av ägares och verksamhetsutövares arbete. En sådan vag och frivillighetsbaserad formulering, såsom målet nu är skrivet, skapar inte nödvändiga incitament för förändring.

Eftersom regeringens nya strategi och handlingsplan för klimatanpassning presenterades som en skrivelse och inte som en proposition har den föreslagna ändringen av målformuleringen ännu inte beslutats av riksdagen.

Globala climateffekter och deras påverkan på exempelvis handel och livsmedelsproduktion nämns som prioriterade utmaningar för klimatanpassningsarbetet. Rådet noterar dock att hanteringen av risker till följd av transnationell påverkan på Sverige inte är särskilt synlig i strategin eller handlingsplanen.

I samband med presentationen av den nya strategin och handlingsplanen meddelade regeringen att den hade tillsatt Klimatanpassningsutredningen, med uppgift att se över lagstiftningen kopplad till ansvar och finansiering för klimatanpassning. Detta låg helt i linje med rådets förslag i den första rapporten om att regeringen bör se över relevant lagstiftning för att underlätta arbetet med klimatanpassning. Rådets syn på Klimatanpassningsutredningens betänkande *Bättre förutsättningar för klimatanpassning* (SOU 2025:51)⁸⁹ presenteras i avsnitt 3.6.

88 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

89 SOU 2025:51. Bättre förutsättningar för klimatanpassning. Betänkande av Klimatanpassningsutredningen 2025. Statens Offentliga Utredningar.

I nästa avsnitt redovisas Klimatanpassningsrådets genomgång av hur regeringen har agerat utifrån de avsiktsförklaringar som presenterades i strategin och handlingsplanen.

Inriktningen för regeringens klimatanpassningspolitik

För att påskynda genomförandet av klimatanpassningsåtgärder anger regeringen i den nationella strategin och handlingsplanen att den avser att verka för följande:

- att tydliga och ändamålsenliga mål och uppföljningssystem etableras för ett effektivt klimatanpassningsarbete
- att ansvar för klimatanpassningsarbetet är tydligt fördelat
- att relevanta aktörer har rådighet inom sitt ansvarsområde och goda förutsättningar att ta sitt ansvar
- att tydliggöra om och i så fall när det är ändamålsenligt att staten samordnar insatser eller deltar i finansiering av anpassningsåtgärder
- att statliga myndigheter påskyndar arbetet med konkreta anpassningsåtgärder i samhället
- att hänsynen till naturmiljön integreras och synergier tas till vara i arbetet med

klimatanpassning

- att synergier och samordningsvinster med arbetet för förebyggande av naturolyckor, krisberedskap och försörjningsberedskap tillvaratas
- att relevanta delar av näringslivet involveras i klimatanpassningsarbetet.⁹⁰

Utöver den specificerade inriktningen för regeringens insatser på klimatanpassningsområdet presenterar regeringen ett relativt stort antal avsiktsförklaringar i strategin och handlingsplanen.

I följande avsnitt görs en översiktlig genomgång av områden där rådet bedömer att regeringen i någon mån har agerat i förhållande till den aviserade inriktningen på klimatanpassningsområdet. Analysen omfattar bland annat publicerade statliga utredningar, propositioner, regeringsuppdrag till myndigheter samt en genomgång av olika myndigheters regleringsbrev för 2024–2026, det vill säga efter att den nya strategin och handlingsplanen presenterades 2024. Rådet gör dock inte anspråk på att redovisa samtliga insatser som regeringen har vidtagit med anledning av sina avsiktsförklaringar i strategin och handlingsplanen.

I Tabell 3 presenteras hänvisningar till handlingsplanens kapitel, ett urval av regeringens avsiktsförklaringar samt hur regeringen har agerat i förhållande till dem.

Tabell 3. Genomgång av ett urval av regeringens avsiktsförklaringar i den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning, samt hur regeringen agerat i förhållande till dem.

Kapitel i skrivelse 2023/24:97	Avsikt	Agerande
4.1.2 Förbättra möjligheterna att klimatanpassa samhället	Regeringen avser att stärka möjligheterna till ett effektivt klimatanpassningsarbete genom att utreda och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning som förtydligar och möjliggör långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller utifrån de nya förutsättningar som följer av ett förändrat klimat. Regeringen avser också att initiera arbete för bättre beslutsunderlag om samhällets klimatanpassning. Det innefattar analyser av dels risker och sårbarheter, särskilt avseende riksstressen och samhällsviktig verksamhet, dels vilka klimatanpassningsåtgärder som kan minska sårbarheten för klimatförändringarnas effekter, liksom kostnads-nyttoanalyser för att underlätta bedömningen av eventuella behov av statlig finansiering av vissa insatser.	I mars 2024 tillsatte regeringen Klimatanpassningsutredningen. I juli 2026 valde regeringen att gå vidare med ett av förslagen i utredningen och införa krav på högsta inomhustemperatur i behovsbedömda boenden för äldre och funktionshindrade ⁹⁰ . I SMHIs regleringsbrev för 2024 tilldelades Nationella expertrådet för klimatanpassning särskilda medel för att genomföra en nationell klimat- och sårbarhetsanalys

90 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.
91 Regeringskansliet (2026a). Regeringen inför krav på högsta inomhustemperatur för äldre- och serviceboenden. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/07/regeringen-infor-krav-pa-hogsta-inomhustemperatur-for-aldre--och-serviceboenden/> [2026-07-21]

Kapitel i skrivelse 2023/24:97	Avsikt	Agerande
4.1.5 Nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning	Regeringen avser att fortsätta arbetet med att analysera om nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning bör fastställas.	I Klimatanpassningsutredningens slutbetänkande (SOU 2025:51) noteras att utredningen inte fick i uppdrag att analysera om nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning bör fastställas. Utredningen bedömer dock att det skulle vara värdefullt att etablera någon form av nationella riktlinjer för att hjälpa beslutsfattare att hantera osäkerheter och därigenom göra det lättare att komma fram till ett beslut. I slutet av januari 2026 beslutade regeringen att ge SMHI, Boverket och Trafikverket i uppdrag att ta fram förslag till nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och vägledning för hur olika klimatrelaterade faror kan bedömas av statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer. Myndigheterna ska inom ramen för uppdraget föreslå hur riktlinjerna bör regleras. SMHI ska delredovisa möjliga klimatscenarier senast den 31 oktober 2026. Uppdraget om riktlinjer för klimatscenarier ska slutredovisas senast den 15 december 2027 ⁹² .
4.1.7 Uppföljning och utvärdering av arbetet med klimatanpassning	För att säkerställa att ett strategiskt och kostnadseffektivt klimatanpassningsarbete utvecklas avser regeringen att se över hur ett nationellt uppföljningssystem kan etableras. Regeringen avser att vid behov förtydliga myndigheters uppgifter kring uppföljning och utvärdering.	I regleringsbrevet till SMHI för 2024 fick myndigheten i uppdrag att, i samarbete med Naturvårdsverket, ta fram förslag till ett nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet. I regleringsbrevet för 2026 fick SMHI i uppdrag att göra en översyn av klimatanpassningsförordningen (2018:1428). Översynen ska innehålla en analys och bedömning av om fler myndigheter bör omfattas av förordningen och om berörda myndigheters ansvar och uppdrag enligt förordningen bör justeras. I uppdraget ingår även att analysera om det finns behov av att justera förordningen för att bättre samordna kraven på myndigheters klimatanpassningsarbete med den risk- och sårbarhetsbedömning som myndigheterna också ska göra. Uppdraget redovisades i juni 2026 ⁹³ .
4.1.8 Klimatanpassning, katastrofriskreducering, krisberedskap och civilt försvar	Regeringen avser att i arbetet med civilt försvar och krisberedskap anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och verka för samordning av arbetet med klimatanpassning och katastrofriskreducering.	Regeringen presenterade en ny nationell säkerhetsstrategi (skr. 2023/24:163) i juli 2024. I strategin anges bland annat att klimatförändringen på längre sikt utgör ett existentiellt hot mot mänskligheten. I SMHIs regleringsbrev för 2026 ingår det i uppdraget att se över klimatanpassningsförordningen (2018:1428), att analysera om förordningen behöver justeras för att bättre samordna kraven på myndigheters klimatanpassningsarbete med den risk- och sårbarhetsbedömning som ska göras i enlighet med förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.
4.1.9 Kunskap och forskning	Regeringen avser att fortsatt verka för att goda exempel och praktisk vägledning om klimatanpassningsarbete tillgängliggörs för ökad samverkan och möjlighet att lära av varandra. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under 2024 med en forsknings- och innovationsproposition som anger inriktningen för forskningspolitiken framåt.	Boverket har fått i uppdrag att se över och utveckla vägledning om hanteringen av geotekniska säkerhetsrisker i planprocessen enligt plan- och bygglagen (2010:900). I december 2024 presenterade regeringen forskningspropositionen, Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta, (prop. 2024/25:60). I propositionen anges att regeringen fortsätter att satsa på forskning för hållbart samhällsbyggande.

92 Regeringsbeslut, 2026-01-29, Uppdrag om nationella riktlinjer för val av klimatscenarier, Klimat- och näringslivsdepartementet, KN2026/00181

93 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026b). Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete, Redovisning av regeringsuppdrag, Skrivelse 2026-06-23, SMHI Dnr 2026/113/5.2.3

Kapitel i skrivelse 2023/24:97	Avsikt	Agerande
4.2.1 Vattenförvaltning i ett förändrat klimat	Regeringen avser att verka för en vattenförvaltning som hanterar effekter av ett förändrat klimat genom en långsiktig helhetsplanering på avrinningsområdesnivå. Regeringen kommer att verka för att skapa förutsättningar för ökad kunskap om vattenbalansen i avrinningsområden. För att tydligare kunna följa klimatförändringarna och klimatanpassningen i vattenförvaltningsarbetet behöver system för insamling av klimatdata utvecklas.	I regleringsbrevet till HaV för år 2025 fick myndigheten i uppdrag att identifiera särskilt känsliga avrinningsområden för vattenuttag och ta fram underlag för att beräkna vattenbalanser för dessa. I regleringsbrevet till HaV för 2026 fick myndigheten i uppdrag att, tillsammans med Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Boverket, ta fram en vägledning till kommunala vattentjänstplaner enligt 6 a och b §§ lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Uppdraget omfattar att se över hur befintlig vägledning behöver kompletteras och anpassas för att beakta klimatförändringens effekter, både avseende nederbörd och torka samt behovet av beredskapsåtgärder. I SGU:s regleringsbrev för år 2024 och 2025 fick myndigheten i uppdrag att analysera grundvattenmagasinens robusthet och utsatthet för klimatförändringen. Genom regleringsbreven för 2026 har regeringen gett Livsmedelsverket och SGU i uppdrag att utreda förutsättningarna för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata.
4.2.2 Beredskap för skyfall, översvämning, ökade vattenflöden, vattenbrist, torka och bränder	Regeringen avser att intensifiera arbetet för en stärkt beredskap för vattensäkerhet kopplat till skyfall, översvämning, ökade vattenflöden, vattenbrist och torka. Regeringen initierar flera åtgärder för att säkerställa ökad kunskap om vattenbalanser för att med effektiva åtgärder kunna bemöta översvämning, torka och vattenbrist. Regeringen avser att vidta åtgärder för att få ökad kunskap kring dagens grundvattenuttag och tillgång, men även kring grundvattenresurser för att möta förändringar i tillgång och behov av uttag. Regeringen avser att fortsätta utveckla arbetet med att minska riskerna för översvämningar och bränder genom vägledning och insatser från myndigheter.	I regleringsbrevet till HaV för år 2025 fick myndigheten i uppdrag att identifiera särskilt känsliga avrinningsområden för vattenuttag och ta fram underlag för att beräkna vattenbalanser för dessa. I SGU:s regleringsbrev för år 2024 och 2025 fick myndigheten i uppdrag att analysera grundvattenmagasinens robusthet och utsatthet för klimatförändringar. Genom regleringsbreven för 2026 har regeringen gett Livsmedelsverket och SGU i uppdrag att utreda förutsättningarna för insamling, hantering, registrering och rapportering av råvattendata. Statens jordbruksverk har fått i uppdrag att genomföra åtgärder inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 under perioden 2025–2030. I uppdraget ingår att Jordbruksverket ska bidra till ökad livsmedelsproduktion genom att förbättra jordbrukets vattenhushållning på kort och lång sikt, samtidigt som negativ miljöpåverkan begränsas. I regleringsbrevet för 2026 fick Naturvårdsverket i uppdrag att vidta åtgärder för att förbättra samordningen av avloppsfrågor. Det övergripande syftet med uppdraget är att förbättra samordningen av arbetet med avloppsfrågor, inklusive dagvatten, klimatanpassning och beredskap, för en trygg och säker avloppshantering. Arbetet ska också bidra till att stärka det civila försvaret inom beredskapssektorn för livsmedelsförsörjning och dricksvatten.
4.3.1 Robusta och lönsamma företag krävs för att primärproduktionen ska kunna hantera ett förändrat klimat	Regeringen avser att under 2024 presentera en uppdatering av livsmedelsstrategin för att vässa arbetet med att nå målet om en ökad livsmedelsproduktion till 2030, samtidigt som relevanta miljömål nås.	Regeringen presenterade Livsmedelsstrategin 2.0 i mars 2025.

Kapitel i skrivelse 2023/24:97	Avsikt	Agerande
4.3.3 Hållbar och lokalt anpassad växtproduktion	Regeringen avser att verka för ökad tillgång till lämpliga växtsorter och att det svenska växtskyddet stärks för att kunna möta det ökade hotet av växtskadegörare som klimatförändringarna innebär.	Regeringen presenterade Livsmedelsstrategin 2.0 i mars 2025 Statens jordbruksverk har fått i uppdrag att genomföra åtgärder inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 under perioden 2025–2030. I uppdraget ingår att Jordbruksverket ska fortsätta arbetet med Växtskyddsrådet i enlighet med regeringens beslut den 23 mars 2017 med uppdrag till Jordbruksverket att genomföra åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategin. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har fått i uppdrag att genomföra åtgärder inom ramen för Livsmedelsstrategin 2.0 under perioden 2025–2030. I uppdraget ingår bland annat en särskild satsning rörande växtförädling av växtproteingrödor inom SLU Grogrund. Syftet med SLU Grogrund är att, i enlighet med livsmedelsstrategin, säkra tillgången till växtsorter anpassade för svenska odlingsförhållanden. Detta är av stor vikt för en stärkt konkurrenskraft i jordbruket i ett förändrat klimat.
4.4.1 Robusthetshöjande åtgärder inom energiförsörjning	Regeringen avser att verka för att det vidtas åtgärder för att stärka robustheten inom energiförsörjningen.	I regleringsbrevet till Statens energimyndighet för 2025 fick myndigheten i uppdrag att planera insatser för att främja kommunala och regionala aktörers långsiktiga strategiska förmåga. Insatserna ska bidra till ett effektivt och robust energisystem och att de energipolitiska målen nås. Insatserna är avsedda att ge ekonomiskt stöd till offentliga aktörer på lokal och regional nivå, såsom kommuner, regioner, regionala energikontor och aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Syftet är att stärka deras förmåga att arbeta mer effektivt och strategiskt med energiplanering och energiberedskap.
4.5.2 Klimatanpassning för motståndskraftiga skogar och skogsbruk	Regeringen kommer att verka för att Skogsstyrelsen i samverkan med skogssektorn och andra myndigheter fortsätter arbetet med att anpassa skogen och skogsbrukets metoder och åtgärder så att framtidens skogar kan stå emot skador som följer av klimatförändringarna.	I februari 2025 presenterade Miljömålsberedningen sitt förslag till en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoppdrag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) I augusti 2025 presenterade regeringen utredningen En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk.
4.5.3 Arbeta med att förebygga ras, skred och erosion	Regeringen kommer att verka för att skapa förutsättningar för att förebygga ras, skred och erosion genom kunskap, kartering och vägledning från berörda myndigheter. Regeringen avser fortsätta stödja kommuner i arbetet med att förebygga ras, skred och erosion.	Regeringen har gett Boverket i uppdrag att se över och utveckla vägledning som rör hanteringen av geotekniska säkerhetsrisker i planprocessen enligt plan- och bygglagen. I regleringsbrevet för år 2026 fick SGI i uppdrag att analysera historiska kostnader kopplade till exempelvis olika skred, erosion, ras och översvämningar, för att kunna uppskatta kostnaderna för framtida skadehändelser och bedöma behovet av klimatanpassningsåtgärder. Uppdraget ska delrapporteras till Regeringskansliet den 1 oktober 2026 och slutredovisas den 1 april 2027.

3.3 Analyser av klimatrelaterade risker i en nationell klimat- och sårbarhetsanalys

RÅDETS BEDÖMNING

Trots att NKSA visar på flera höga klimatrisker för Sverige redan idag görs den samlade bedömningen i analysen att klimatanpassningsåtgärder i Sverige genomförs i låg och ojäm takt. Inget delsystem som ingick i analysen bedömdes ha mycket hög genomförandegrad. Analysen visar på att klimatanpassningen kräver både fortsatt tempo och stärkta grundförutsättningar.

Den första samlade analysen av klimatförändringens effekter i Sverige överlämnades till regeringen 2007.⁹⁴ Rapporten behandlade det svenska samhällets sårbarhet för klimatförändringen och innehöll även en bedömning av kostnaderna för klimatrelaterade skador. År 2015 gav regeringen Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) i uppdrag att genomföra en uppföljning av utredningen.⁹⁵

År 2022 överlämnade Nationella expertrådet för klimatanpassning sin första rapport till regeringen. Klimatanpassningsrådets första rapport innehöll en sammanfattande analys av klimatförändringens konsekvenser för Sverige.⁹⁶ Därefter gav regeringen Nationella expertrådet för klimatanpassning i uppdrag att ta fram en nationell klimat- och sårbarhetsanalys (NKSA). NKSA är den första nationella analysen som har genomförts med en strukturerad metod för bedömning av klimatrisk.

Klimatanpassningsrådet presenterade i juni 2026 en nationell klimat- och sårbarhetsanalys för Sverige. Syftet med den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA) är att identifiera och prioritera de främsta klimatriskerna för Sverige. I NKSA bedöms risknivåerna för ett antal utvalda klimateffekter utifrån en sammanvägning av sannolikheten för att en klimatrelaterad fara inträffar och de konsekvenser klimateffekten kan få för samhälle och naturmiljö. Klimatförändringens påverkan på Sverige analyseras för fem system: Hälsa, Ekosystem, Bebyggd miljö och infrastruktur, Livsmedelsförsörjning samt Näringsliv och naturresurser. Vattenfrågor hanteras tvärgående inom

samtliga fem system och behandlas även i ett eget avsnitt.

Totalt bedömdes 359 klimateffekter i NKSA. För urvalet av klimateffekter inhämtade Klimatanpassningsrådet information från bland annat den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning, myndigheters klimat- och sårbarhetsanalyser, forskningsrapporter samt annat relevant kunskapsunderlag.

I Tabell 4 visas andelen klimateffekter som bedöms innebära hög risk (allvarlig eller kritisk risknivå) i dag och i slutet av seklet. Resultatet visar att ungefär en femtedel av de analyserade klimateffekterna innebär hög risk redan i dag. Andelen klimateffekter med hög risk ökar kraftigt mot slutet av seklet. Beroende på utsläppsscenario bedöms då ungefär 60–75 procent av de bedömda klimateffekterna innebära hög risk. Detta innebär att klimatförändringen, vid fortsatt höga och ökande växthusgasutsläpp, leder till en omfattande riskförskjutning redan under detta sekel.

Resultaten från NKSA kan på nationell nivå kortfattat sammanfattas under följande rubriker:

- Skyfall, värmeböljor och skred bidrar till de mest akuta klimatriskerna i dag.
- Långsiktiga trender driver de största riskerna mot slutet av seklet.
- Frekventa händelser sliter på systemen och bygger upp risk över tid.
- Globala beroenden gör transnationell påverkan till en växande risk för Sverige.
- Högre utsläpp driver en snabbt eskalerande riskbild.
- Samhällets utformning bidrar till en underliggande sårbarhet.
- Var människor, bebyggelse och naturvärden finns påverkar klimatrisk.
- Redan sårbara grupper är mer riskutsatta.
- Samers hälsa, kultur och näringar påverkas stort av höga klimatrisker.
- Särskilt höga risker för system som är direkt beroende av naturens tillstånd.
- Klimatanpassningen i Sverige håller inte jämna steg med riskutvecklingen.
- Klimatanpassningen kräver både fortsatta satsningar och stärkta grundförhållanden.
- Kunskapsluckor försvårar hanteringen av klimatrisker.

94 SOU 2007:60. Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter. Slutbetänkande av Klimat- och sårbarhetsutredningen. Stockholm: Miljödepartementet, 2007.

95 Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (2015). Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat. Redovisning av regeringsuppdrag enligt regeringsbeslut M2013/3204/KL.

96 Nationella expertrådet för klimatanpassning, (2022). Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning. Februari 2022.

Tabell 4. Andel klimateffekter med hög risk idag och i slutet av seklet bedömt i den Nationella klimat- och sårbarhetsanalysen för utsläppsscenarierna RCP 4,5 och RCP 8,5.

System	Antal bedömda effekter	Andel effekter med hög risk i dag	Andel effekter med hög risk mot slutet av seklet, RCP4,5	Andel effekter med hög risk mot slutet av seklet, RCP8,5
Bebyggd miljö och infrastruktur	123	15 %	43 %	59 %
Ekosystem	58	19 %	81 %	97 %
Hälsa	47	23 %	66 %	72 %
Livsmedelsförsörjning	74	19 %	65 %	81 %
Näringsliv och naturresurser	57	18 %	53 %	83 %
Total för NKSA	359	18 %	58 %	75 %

NKSA visar på låg genomförandegrad av klimatanpassningsåtgärder

I NKSA görs en bedömning av anpassningsförmåga och genomförandegrad för åtgärder som avser de klimateffekter som ingår i analysen. Bedömningen av genomförandegraden kan utgöra ett viktigt komplement i analysen av hur de klimateffekter som innebär hög risk för Sverige hanteras.

Den samlade bedömningen i NKSA visar att klimatanpassningsåtgärder i Sverige genomförs i låg och ojämn takt. Inga delsystem som ingick i analysen bedömdes ha mycket hög genomförandegrad, vilket innebär att inget system kan betraktas som klimatrobest i dag. Även där kapacitet, vägledning och delar av lagstiftningen finns, realiseras alltså inte åtgärderna i den omfattning som krävs för att möta växande klimatrisker.

Återkommande hinder är otydlig eller icke ändamålsenlig ansvarsfördelning, brist på bindande krav, finansieringsproblem, kortsiktig planering och svaga incitament. Resultatet är ett klimatanpassningsarbete som är ojämnt, fokuserat på enskilda åtgärder och insatser, långsamt och ofta reaktivt i stället för proaktivt och systematiskt.

Resultatet från NKSA utgör ett viktigt kunskapsunderlag för förståelsen av klimatförändringens effekter och vilka insatser som behövs för att stärka Sveriges anpassningsarbete. Olika typer av åtgärder behöver vidtas för att klimatriskerna ska minska. I nuläget saknas en systematisk uppföljning av genomförandet av klimatanpassningsåtgärder i Sverige, över tid. Det är ännu svårare att följa upp vilken effekt vidtagna klimatanpassningsåtgärder har haft på att minska de klimatrelaterade riskerna.

I den fortsatta uppföljningen och utvärderingen av det svenska klimatanpassningsarbetet är det därför viktigt att kunna följa om åtgärderna är tillräckliga för att minska de klimateffekter som bedöms innebära hög risk för Sverige.

3.4 Uppföljningssystem och mål för klimatanpassningsarbetet

RÅDETS BEDÖMNING

Nuvarande rapportering och uppföljning av det svenska klimatanpassningsarbetet är fragmenterad, fördelad mellan olika aktörer och baserad på olika regelverk. Rådets genomgång visar att rapporteringarna i många fall utgår från samma information och ofta har en kvalitativ karaktär snarare än kvantitativ uppföljning baserad på exempelvis indikatorer.

Regeringen skriver i den nationella strategin och handlingsplanen att den avser att verka för att tydliga och ändamålsenliga mål och uppföljningssystem etableras för ett effektivt klimatanpassningsarbete. Regeringen har gett SMHI två uppdrag att ta fram förslag till ett nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet i Sverige. Det senaste uppdraget redovisades till regeringen i april 2025.⁹⁷

Trots de två uppdragen har regeringen ännu inte beslutat att etablera något nationellt uppföljningssystem. Regeringen har inte heller aviserat

några konkreta planer på att ta fram tydliga och ändamålsenliga mål för klimatanpassningsarbetet.

Regeringen har i skrivande stund (september 2026) inte aviserat om den avser att gå vidare med förslagen från uppdraget, vare sig när det gäller att etablera ett nationellt system för uppföljning av klimatanpassningsarbetet, ta fram tydligare mål och delmål för klimatanpassning eller justera policycykeln. Uppföljningen och rapporteringen är i dag

fragmenterad och fördelad mellan olika forum och aktörer. Den nuvarande rapporteringen och uppföljningen av det svenska klimatanpassningsarbetet är relativt spretig, fördelad mellan olika aktörer och baserad på olika regelverk. I Tabell 5 ges exempel på rapportering och uppföljning av arbetet med klimatanpassning i Sverige. Rådet gör dock inte anspråk på att redovisa samtliga forum där Sverige på något sätt redovisar klimatförändringens effekter och det svenska klimatanpassningsarbetet.

Tabell 5. Exempel på nationella och internationella forum där klimatförändringens effekter och det svenska klimatanpassningsarbetet rapporteras.

Nivå och forum, regelverk eller ramverk	Rapporteringens innehåll	Rapporterande aktör	Rapporteringsintervall	Senaste rapportering
Nationellt	Frivilligt			
IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring	Frivillig uppföljning av kommunernas arbete med klimatanpassning.	Varje enskild kommun.	Vartannat år	2025
Nationellt	Lagstadgade krav			
Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete	Klimatanpassningsarbetet vid 32 nationella myndigheter och samtliga 21 länsstyrelser.	Myndigheterna rapporterar till SMHI, som i sin tur rapporterar till regeringen.	Årligen	2026
Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap	Beredskapsmyndigheter och vissa enskilt utpekade myndigheter ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser och redovisa risk- och sårbarhetsbedömningar.	Varje enskild myndighet rapporterar till Regeringskansliet och MCF Länsstyrelserna rapporterar även till den civilområdesansvariga länsstyrelsen.	Vartannat år, under udda år.	2024 ⁹⁸
Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	Kommuner och regioner ska ta fram risk- och sårbarhetsanalyser.	Varje kommun rapporterar till länsstyrelsen. Varje region rapporterar till Socialstyrelsen och MCF.	Vart fjärde år, året efter ordinarie val till kommunfullmäktige.	2023
Nationell risk- och sårbarhetsbedömning	Bedömningen ska särskilt omfatta allvarliga hot, risker och sårbarheter samt vidtagna och planerade åtgärder. Bedömningen ska även omfatta förmågan inom det civila försvaret.	MCF rapporterar till regeringen.	Vartannat år, från och med 1 januari 2026 under jämna år.	2025
Nationella expertrådet för klimatanpassning	Uppföljning och utvärdering av det nationella klimatanpassningsarbetet.	Rådet rapporterar till regeringen.	Vart femte år.	2022

Nivå och forum, regelverk eller ramverk	Rapporteringens innehåll	Rapporterande aktör	Rapporteringsintervall	Senaste rapportering
Internationellt	Frivilligt			
UNFCCC Adaptation Communication, artikel 7.10 i Parisavtalet, paragraferna 10 och 11.	Frivillig rapportering av Sveriges klimatanpassningsarbete.	SMHI lämnar underlag till regeringen, som i sin tur rapporterar till UNFCCC.	Vart femte år	2022
UNFCCC Belém Adaptation Indicators, beslut 12/CMA.7	Frivillig rapportering med hjälp av indikatorer för måluppföljning av det globala målet för klimatanpassning och målsättningarna under UAE ramverket för global klimatasiliens.	Regeringen till UNFCCC.	Är ännu ej beslutat hur dessa indikatorer kommer att rapporteras.	-
Sendairamverket för katastrofriskreducering	Arbete med katastrofriskreducering, med fokus på allriskperspektiv.	MCF rapporterar till regeringen som i sin tur rapporterar inom Sendairamverket.	Redovisning av klimatrelaterade risker och sårbarheter, och till viss del hanteringen av dessa, ingick i Sveriges halvtidsredovisning.	2022
Internationellt	Bindande krav			
UNFCCC National Communication	Sveriges klimatanpassningsarbete.	Naturvårdsverket, med stöd av olika myndigheter lämnar underlag till regeringen, som rapporterar till UNFCCC.	Vart fjärde år	2023
UNFCCC Biennial Transparency Report (BTR).	Sveriges klimatanpassningsarbete.	Naturvårdsverket, med stöd av olika myndigheter lämnar underlag till regeringen, som rapporterar till UNFCCC.	Vartannat år	2024
EU-rapportering enligt förordning 2018/1999, artikel 17	Lägesrapportering om genomförandet av integrerade nationella energi- och klimatplaner.	Energimyndigheten rapporterar, stöd av Naturvårdsverket och SMHI, till regeringen, som i sin tur rapporterar till EU.	Vartannat år. En ny plan tas fram vart tionde år.	2024
EU-rapportering i enlighet med förordning 2018/1999, artikel 19	Sveriges klimatanpassningsarbete.	SMHI samordnar och genomför rapporteringen till EU genom Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning.	Vartannat år	2025
EU:s översvämningsdirektiv (2007/60/EG)	Sveriges arbete med att minska konsekvenserna av översvämnningar.	MCF rapporterar till regeringen, som i sin tur rapporterar till EU.	En sexårig cykel med tre steg och rapportering efter varje genomfört steg.	2026
EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG)	Bland annat åtgärdsprogram, övervakningsprogram och förvaltningsplaner.	Vattenmyndigheterna, HaV och SGI, med stöd av Länsstyrelserna.	Vart tredje/sjätte år	2022

I artikel 7 i Parisavtalet anges ett övergripande globalt mål för klimatanpassning. Målet innebär att länderna som är parter i avtalet ska arbeta för att anpassa sig till klimatförändringens effekter och stärka sin motståndskraft mot dem. För att vidareutveckla och tydliggöra målsättningen etablerades Glasgow-Sharm el-Sheikh Work Programme on the Global Goal on Adaptation vid COP26 år 2021.

Som en del av arbetet med det globala målet för klimatanpassning etablerades det tvååriga arbetsprogrammet UAE – Belém Work Programme. Programmet hade i uppdrag att ta fram förslag på gemensamma indikatorer för att följa utvecklingen mot det globala målet för klimatanpassning. Vid COP30 2025 fattades beslut (12/CMA.7) om 30 indikatorer inom tio målområden. Detta innebär att Sverige framöver behöver rapportera utifrån dessa indikatorer, som ska användas för att följa upp arbetet mot artikel 7 i Parisavtalet och det globala målet för klimatanpassning.

Sverige redovisar redan i dag, direkt eller indirekt, uppgifter som är kopplade till klimatförändringens effekter och det svenska klimatanpassningsarbetet. En genomgång visar att rapporteringarna i många

fall utgår från samma information. Rapporteringen är dessutom oftare av kvalitativ karaktär än kvantitativ uppföljning baserad på exempelvis indikatorer.

Uppföljning av skadehändelser och kostnader

Utöver de rapporteringsforum som redovisas i Tabell 5 sammanställer Svensk Försäkring statistik över naturorsakade försäkringsskador. Statistiken omfattar exempelvis skador till följd av stormar, översvämningar och andra natur- och väderrelaterade händelser samt de ersättningar som har betalats ut till hushåll och företag.

I oktober 2025 publicerade Svensk Försäkring samlad statistik över naturorsakade försäkringsskador för tioårsperioden 2015–2024. I kombination med uppföljning av genomförda klimatanpassningsåtgärder skulle statistiken kunna bidra till att bedöma om åtgärderna faktiskt minskar de skador och kostnader som uppstår på grund av natur- och väderrelaterade händelser. För att ge en mer heltäckande bild behöver dock statistik över inträffade skadehändelser och kostnader samlas in från fler aktörer än försäkringsbranschen.

LÄS MER

Myndigheter med tillsynsansvar som knyter an till klimatanpassning

Flera nationella myndigheter utövar tillsyn eller utfärdar tillsynsvägledningar inom områden som är relevanta för det svenska klimatanpassningsarbetet. Nedan ges några exempel:

- Miljösamverkan Sverige har inom ramen för projektet Klimatanpassning i tillsyn tagit fram ett handläggarstöd för klimatanpassad prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden.^A
- Naturvårdsverket har tagit fram en tillsynsvägledning^B om hur miljöbalkens hänsynsregler kan användas som stöd för att ta hänsyn till ett förändrat klimat och ställa krav på klimatanpassningsåtgärder vid miljöprövning av miljöfarliga

verksamheter och förorenade områden.

- Folkhälsomyndigheten har tagit fram tillsynsvägledning om hälsoskydd för olika typer av verksamheter.^C
- Boverket och länsstyrelserna ska gemensamt ge tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna om den kommunala tillsynen på byggområdet.^D Boverket ska dessutom ge tillsynsvägledning till länsstyrelserna för deras tillsyn över vissa av byggnadsnämndens beslut.
- Boverket har tagit fram en tillsynsvägledning om översvämningssrisker vid planläggning.^{E,F} Tillsynsvägledningen syftar till att skapa förutsättningar för att ny bebyggelse blir långsiktigt

hållbar och att länsstyrelsernas tillsyn är samordnad och förutsebar

- MCF ansvarar för tillsyn över kommunernas och länsstyrelsernas skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor samt för samordningen av den statliga räddningstjänsten.^G Myndigheten ska även ta fram en treårig tillsynsplan. I tillsynsplanen för 2026–2028 anges att myndigheten under 2026 bland annat ska granska utvalda kommuners förmåga att hantera naturolyckor, med fokus på planering och utifrån behov som framgår av nationella karteringar och riskbedömningar.^H

A Miljösamverkan Sverige och Länsstyrelserna (2018). Klimatanpassning i prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden

B Naturvårdsverket (2026). Hänsynsreglernas tillämpning gällande klimat. https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/hansynsreglerna--kapitel-2-miljobalken/hansynsreglernas-tillampning-gallande-klimat/?utm_source=chatgpt.com [2026-02-10]

C Folkhälsomyndigheten (2026). Tillsynsvägledning om hälsoskydd för olika typer av verksamheter. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/regler-och-tillsyn/tillsynsvagledning-och-stod/halsoskydd-vagledning-och-tillsyn/tillsynsvagledning-om-halsoskydd-for-olika-typer-av-verksamheter/> [2026-02-10]

D Boverket (2026a). Tillsynsvägledning. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/allmant-om-tillsyn/tillsynsvagledning/> [2026-02-10]

E Boverket (2018). Tillsynsvägledning avseende översvämningssrisker. Rapportnummer: 2018:8

F Boverket (2026b). Översvämningssrisk vid planläggning. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning-oversvamning/ [2026-02-10]

G Myndigheten för civilt försvar (2026d). Om myndighetens tillsyn enligt LSO. <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/stod-till-kommunal-raddningstjanst/tillsyn-enligt-lso/om-tillsyn-enligt-lso/> [2026-02-10]

H Myndigheten för civilt försvar (2026e). Tillsynsplan för granskningen av kommunernas ansvar enligt LSO samt LBE, Ärendenummer MSB 2025-17572

Tillsyn som ett verktyg för uppföljning av klimatrisker och åtgärder

Tillsyn är ett av samhällets centrala styrmedel för att säkerställa att lagstiftning följs. Den tillsyn som bedrivs av lokala, regionala och nationella myndigheter kan också bidra till att följa upp om Sverige blir bättre eller sämre rustat för att hantera klimatförändringens effekter.

Kommunal tillsyn är en lagstadgad kontrollverksamhet där kommunen ser till att verksamheter följer exempelvis miljöbalken (1998:808), plan- och bygglagen, livsmedelslagen (2006:804) och annan lagstiftning för att skydda hälsa och miljö. I arbetet med kommunala översiktsplaner har länsstyrelsen en viktig roll genom att under samrådet verka för att klimatrelaterade faror redovisas i planen. Även vid framtagandet av detaljplaner har länsstyrelserna en viktig roll, eftersom de har ett tillsynsansvar för kommunernas planläggning enligt plan- och bygglagen. Länsstyrelserna ansvarar för att ge tillsynsvägledning samt följa upp att kommunerna beaktar och förebygger effekter från bland annat ras, skred, erosion och översvämning vid detaljplaneläggning.

Strandområden är ofta utsatta för bland annat stigande havsnivåer eller översvämningar från sjöar och vattendrag. I regel är det kommunen som har ansvar för tillsynen inom strandskyddsområden. Om strandskyddsområdet också omfattas av ett annat statligt skydd, exempelvis ett statligt naturreservat, är det länsstyrelsen som ansvarar för tillsynen. Länsstyrelsen ska granska alla strandskyddsdispenser för att kontrollera att kommunen har gjort rätt, exempelvis genom att bedöma om relevanta klimatrelaterade faror har beaktats. Här har länsstyrelserna en viktig roll i att säkerställa att kommunala dispenser från strandskyddet inte leder till ökad exponering för klimatrelaterade faror.

De huvudsakliga tillsynsmyndigheterna enligt plan- och bygglagstiftningen är de kommunala byggnadsnämnderna, länsstyrelserna och Boverket. Även regeringen och Arbetsmiljöverket är tillsynsmyndigheter och har ansvar inom vissa delar av området. Miljösamverkan Sverige är ett samverkansorgan för tillsynsvägledning, tillsyn och viss prövning inom miljöbalksområdet och närliggande lagstiftning. Deltagare är Sveriges länsstyrelser, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och HaV.

Den information som samlas in genom kommunernas och myndigheternas tillsynsverksamheter skulle

kunna utgöra ett viktigt stöd för uppföljning och utvärdering av de åtgärder som vidtas för att minska utpekade klimatrelaterade risker för Sverige.

3.5 Ansvar för klimatanpassning samt statens roll i finansiering av åtgärder

RÅDETS BEDÖMNING

Trots tillsättningen av Klimatanpassningsutredningen (SOU 2025:51) kvarstår flera centrala ansvars- och finansieringsfrågor.

Otydligheter i ansvaret för klimatanpassningsåtgärder har lyfts i flera olika utredningar och rapporter, däribland i den statliga utredningen Vem har ansvaret (SOU 2017:42).⁹⁹ Klimatanpassningsrådets första rapport samt Riksrevisionens granskning av statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön från december 2022¹⁰⁰. Riksrevisionen noterar bland annat att det finns vissa otydligheter i klimatanpassningsförordningen (2018:1428) om hur långt myndigheternas ansvar för klimatanpassning sträcker sig och hur vissa bestämmelser ska tolkas. Riksrevisionen konstaterar samtidigt att denna oklarhet påverkar de klimat- och sårbarhetsanalyser, myndighetsmål och handlingsplaner som myndigheterna och länsstyrelserna ska ta fram. Även Klimatanpassningsrådet påpekade denna otydlighet kring de berörda myndigheternas ansvarsområden i sin första rapport.

Regeringen har bland annat tagit initiativ till att se över om myndigheternas ansvar enligt klimatanpassningsförordningen bör förtydligas. SMHI fick i sitt regleringsbrev för 2026 i uppdrag att göra en översyn av klimatanpassningsförordningen. Översynen innehöll en analys och bedömning av om fler myndigheter bör omfattas av förordningen och om berörda myndigheters ansvar och uppdrag enligt förordningen bör justeras¹⁰¹.

Klimatanpassningsrådet underströk i sin första rapport att statens finansiering av klimatanpassningsåtgärder behöver breddas och utökas.¹⁰² Även Riksrevisionen konstaterade i sin granskning att flera expertmyndigheter anser att det är svårt att planera för åtgärder eftersom statens anslag

99 SOU 2017:42. Vem har ansvaret? Betänkande från Klimatanpassningsutredningen 2017. Statens Offentliga Utredningar.

100 Riksrevisionen (2022). Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön, RiR 2022:29

101 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026b). Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete, Redovisning av regeringsuppdrag, Skrivelse 2026-06-23, SMHI Dnr 2026/113/5.2.3

102 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från det Nationella expertrådet för klimatanpassning

varierar i storlek mellan åren.¹⁰³ Klimatanpassningen av den byggda miljön handlar enligt Riksrevisionen om samhällsplanering i ett långt perspektiv. Myndigheterna behöver därför stabila förutsättningar för att kunna planera långsiktiga åtgärder.

Tillsättningen av Klimatanpassningsutredningen kan ses som ett led i regeringens aviserade intention att tydliggöra ansvaret för klimatanpassningsarbetet. Utredningen skulle också utreda om och i så fall när det är ändamålsenligt att staten samordnar insatser eller deltar i finansiering av anpassningsåtgärder. Klimatanpassningsutredningen var dock avgränsad både vad gäller vilka frågor som behandlades och vilka aktörer som omfattades. I utredningens betänkande¹⁰⁴ föreslås bland annat en finansieringsmodell där kostnaderna fördelas mellan kommunens skattebetalarkollektiv och de fastighetsägare som får särskild nytta av en klimatanpassningsåtgärd. Utredningen föreslår även att staten bör ta ett större ansvar för att hantera översvämning från havet. Utredningen avgränsades dock till att omfatta "klimatanpassningsåtgärder som innebär att fysiska åtgärder vidtas för att varaktigt minska risken för att naturhändelser får en negativ påverkan på den byggda miljön". Frågor om ansvaret för icke-fysiska klimatanpassningsåtgärder och åtgärder utanför den bebyggda miljön kvarstår därmed.

Advokatfirman Delphi, som på uppdrag av Klimatanpassningsrådet har gjort en genomlysning¹⁰⁵ av Klimatanpassningsutredningens betänkande, anser att flera centrala frågor, bland annat om ansvarsfördelning, fortsatt behöver hanteras. Enligt Delphi kvarstår vissa oklarheter kring exempelvis kommuners och regioners befogenheter att vidta och finansiera klimatanpassningsåtgärder samt kring ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, VA-huvudman och fastighetsägare.

3.6 Utredningar med förslag på ändringar i lagstiftning

RÅDETS BEDÖMNING

Rådet konstaterar att tillsättningen av Klimatanpassningsutredningen (SOU 2025:51) var en efterlängtd åtgärd. Utredningen innehåller intressanta lagförslag, men flera hinder och motsättningar som identifierats i olika lagar och regelverk återstår att hantera. Rådet konstaterar samtidigt att flera genomförda och föreslagna lagändringar riskerar att försvåra arbetet med att anpassa samhället och naturmiljön till klimatförändringens effekter.

I sin första rapport lämnade Klimatanpassningsrådet följande förslag till regeringen:

"En utredning tillsätts i syfte att se över lagstiftning och regelverk som styr klimatanpassningen för att skapa förutsättningar för att underlätta genomförandet av anpassningsåtgärder i olika sektorer. Här ingår kartläggning av möjliga synergier och målkonflikter mellan lagrum och hur lagrum kan samverka. Klargöranden behövs kring vilka lagändringar som krävs för att möjliggöra ökad klimatanpassning. Även vägledning för hur lagarna ska tillämpas behöver ses över i detta avseende".

Mot bakgrund av frågans angelägenhet för det svenska klimatanpassningsarbetet gav Klimatanpassningsrådet på eget initiativ Advokatfirman Delphi, herefter Delphi, i uppdrag att genomlysna tillämplig lagstiftning med bäring på klimatanpassning. Syftet var att identifiera:

- lagar och regelverk som kan motverka varandra och därigenom hindra eller försvåra
- klimatanpassningsarbetet
- lagar och regelverk som direkt kan hindra eller försvåra vidtagande av klimatanpassningsåtgärder
- otydligheter eller brister i lagstiftningen kopplade till ansvaret för att genomföra
- klimatanpassningsåtgärder
- otydligheter eller brister i lagstiftningen kopplade till ansvar när skador har uppstått från en klimatrelaterad fara
- otydligheter eller brister i lagstiftningen kopplade till finansiering av klimatanpassningsåtgärder.

När det bedömdes möjligt ombads Delphi även att föreslå hur berörda lagrum skulle kunna justeras för att underlätta genomförandet av

103 Riksrevisionen (2022). Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön, RiR 2022:29

104 SOU 2025:51. Bättre förutsättningar för klimatanpassning. Betänkande av Klimatanpassningsutredningen 2025. Statens Offentliga Utredningar.

105 Advokatfirman Delphi (2026). PM, Genomlysning av betänkandet från Klimatanpassningsutredningen 2025.

klimatanpassningsåtgärder. Delphi överlämnade sin slutrapport till rådet i oktober 2024.¹⁰⁶

Delphis genomlysning av lagar och regelverk resulterade i ett antal slutsatser och rekommendationer som bedöms kunna förenkla och förtydliga klimatanpassningsarbetet. Bland annat identifierades behov av att

- ta fram en vedertagen, allmänt tillämplig definition av begreppet klimatanpassning
- uppdatera plan- och bygglagen så att relevanta bestämmelser i miljöbalken samt planeringen av infrastruktur och havsplanering integreras i en ny planlagstiftning
- se över och samordna bestämmelserna i andra lagar, såsom anläggningslagen (1973:1149), ledningsrättslagen (1973:1144) och fastighetsbildningslagen (1970:988), med bestämmelserna i plan- och bygglagen
- se över och förtydliga byggherrars ansvar vid nybyggnation
- förtydliga statens ansvar för väder- eller klimatrelaterade skador på den bebyggda miljön, exempelvis genom att tydliggöra statens ansvar för planering och klimatanpassning inom detta område.

Delphi konstaterar bland annat att vissa kommuner och regioner verkar tolka de kommunala befogenheterna och principerna som att de hindrar dem från att vidta vissa klimatanpassningsåtgärder eller lämna bidrag till enskilda i klimatanpassningssyfte. Enligt Delphis bedömning kan dock vissa klimatanpassningsåtgärder vara kompetensenliga och förenliga med lokaliserings- och likställighetsprinciperna. Det gäller även om åtgärderna innebär att kommun- eller regionmedlemmar behandlas olika, när de objektivt sett befinner sig i olika situationer. Det gäller även om åtgärderna i vissa fall sträcker sig utanför kommunens eller regionens gränser.¹⁰⁷ Det saknas dock vägledande domar i frågan, vilket enligt Delphi kan skapa osäkerhet och hämma kommuners och regioners vidtagande av klimatanpassningsåtgärder.

I linje med rådets rekommendation att se över lagstiftningen för att undanröja hinder för klimatanpassningsarbetet beslutade regeringen i mars 2024 att tillsätta en särskild utredare. Utredaren fick i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att skapa bättre förutsättningar för genomförandet av effektiva

klimatanpassningsåtgärder.¹⁰⁸ Utredningen leddes av den särskilda utredaren Johan Hjalmarsson, antog namnet Klimatanpassningsutredningen 2025 och lämnade sitt slutbetänkande i maj 2025.¹⁰⁹

Klimatanpassningsutredningens förslag i korthet

Utredningen lämnade ett antal förslag till ändringar i befintlig lagstiftning som syftar till att skapa bättre förutsättningar för genomförandet av klimatanpassningsåtgärder. Förslagen avser främst åtgärder som tar mark i anspråk för att skydda byggnader eller annan egendom mot skador från naturhändelser. Förslagen kan sammanfattas enligt följande:

- En modell för fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder föreslås införas.
- Kommunen föreslås bli skyldig att i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera.
- Kommunen föreslås bli skyldig att ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker.
- Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper föreslås införas.
- Öppna dagvattenanordningar föreslås omfattas av ledningsrättslagen.
- En möjlighet till tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg föreslås införas.
- Markreservat för klimatanpassningsanläggningar föreslås kunna införas i en detaljplan.
- Möjligheten att villkora bygglov med krav på en anläggning för klimatanpassning föreslås utökas.
- Kommunen föreslås bli skyldig att tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd.
- VA-huvudmannen föreslås bli skyldig att lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet.
- Dagvattensystemets kapacitet föreslås regleras i lag.
- Klimatanpassningsåtgärder föreslås kunna utgöra särskilda skäl för upphävande av och dispens från strandskyddet.
- Staten bör ta ansvar för vissa kuststräckor gällande skydd mot översvämningar från havet.

Flera av Klimatanpassningsutredningens förslag har bäring på områden där Klimatanpassningsrådet föreslog justeringar i lagstiftningen i sin första rapport. Det gäller särskilt förslagen om medfinansiering av

¹⁰⁶ Advokatfirman Delphi (2024). Klimatanpassning – Utredning av hinder i lagstiftning.

¹⁰⁷ Advokatfirman Delphi (2024). Klimatanpassning – Utredning av hinder i lagstiftning.

¹⁰⁸ Kommittédirektiv 2024:31. Ett samhälle anpassat till klimatförändringarna, Kommittédirektiv 2024:31

¹⁰⁹ SOU 2025:51. Bättre förutsättningar för klimatanpassning. Betänkande av Klimatanpassningsutredningen 2025. Statens Offentliga Utredningar.

klimatanpassningsåtgärder mellan offentliga och privata aktörer samt krav på att upphäva eller ändra detaljplaner i riskområden.

Klimatanpassningsrådet föreslog även att regeringen bör tillsätta en utredning för att ta fram förslag om finansiering, rådighet, mandat och ansvarsfördelning för åtgärder vid kusten, med utgångspunkt i flexibel markanvändning. Utifrån detta föreslog rådet också att en övergripande nationell strategi för klimatanpassningen av Sveriges kuster skulle tas fram. Detta förslag har likheter med Klimatanpassningsutredningens förslag om statligt ansvar för skydd mot översvämningar från havet.

Klimatanpassningsutredningens förslag i förhållande till Delphis slutsatser och rekommendationer

Efter Delphis genomgång av tillämpliga lagar och regelverk gav Klimatanpassningsrådet Delphi även i uppdrag att göra en genomlysning av Klimatanpassningsutredningens slutbetänkande. I uppdraget ingick att jämföra utredningens förslag med förslagen i Delphis tidigare rapport, nedan kallad Delphis rapport.¹¹⁰

Genomlysningen visar att Delphis rapport och Klimatanpassningsutredningen betänkande utgår från olika angreppssätt. Delphis rapport förespråkar genomgående bredare utredningar, helhetslösningar, integration av regelverk samt tvingande skyldigheter. Klimatanpassningsutredningen föreslår i stället riktade ändringar i befintliga regelverk och bygger i högre grad på frivillighet och åtgärder som underlättar genomförandet än på tvingande krav. Några tvingande skyldigheter föreslås dock, exempelvis möjligheten för kommuner att ta ut en del av kostnaderna för klimatanpassningsåtgärder från fastighetsägare som får särskild nytta av åtgärderna. Detsamma gäller förslaget om statligt ansvar för skydd av utpekade kuststräckor.

Rådets uppdrag till Delphi att genomlysna olika lagar och regler var betydligt mer omfattande än Klimatanpassningsutredningens uppdrag. Flera av förslagen i Delphis rapport behandlas därför inte i Klimatanpassningsutredningen. Det gäller bland annat förslagen om enhetliga definitioner av centrala begrepp, ny planlagstiftning för regional klimatanpassning, översyn av plan- och byggregelverket utifrån ett helhetsperspektiv, översyn av ansvarsfördelningen och miljöbalken, regelverksintegration samt förtydliganden av kommunala och regionala befogenheter.

Finansiering är det område där Klimatanpassnings-

utredningen betänkande och Delphis rapport föreslår en liknande hantering, genom förslaget om en ny lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder. Nedan beskrivs några av de mest betydande skillnaderna mellan Klimatanpassningsutredningen och Delphis rapport från 2024.

Klimatanpassningsutredningens avgränsningar.

Även om utredningsdirektivet inte innehåller någon direkt begränsning av utredningens omfattning valde utredningen att avgränsa arbetet till den byggda miljön och de hinder för klimatanpassning som uppträder där. Utredningen omfattar fysiska skyddsåtgärder inom den bebyggda miljön och utelämnar frågor som bedöms hanteras i andra pågående utredningar. Enligt Delphi kan dessa avgränsningar leda till att frågor kopplade till klimatanpassningsåtgärder utanför den bebyggda miljön förbises.

Behov av samordning och en sammanhållen lagstiftning.

Delphi bedömer att det fortfarande saknas tillräckliga möjligheter att hantera klimatanpassning regionalt över kommungränser, eftersom det kommunala planmonopolet inte är utformat för att ta hänsyn till uppströms- och nedströmsperspektiv. Detta kan skapa konflikter mellan kommuner och leda till ineffektiva lösningar där åtgärder i en kommun får negativa konsekvenser för angränsande kommuner.

Klimatanpassningsutredningen föreslog främst ändringar i befintliga regelverk, snarare än den helhetssyn och regelverksintegration som Delphis rapport förespråkar. Det innebär att klimatanpassningsåtgärder även fortsättningsvis behöver hanteras inom flera olika regelverk, med skilda begrepp, krav och processer. Det är därför osäkert om detta angreppssätt skapar de förbättrade förutsättningar för klimatanpassning som utredningen eftersträvar.

I sammanhanget kan det noteras att Miljötilståndsutredningen¹¹¹ verkar dela Delphis syn på behovet av en mer enhetlig lagstiftning. Detta framgår av förslaget om att bestämmelser om miljöprövning bör samlas i ett nytt kapitel 20 i miljöbalken och i miljöprövningsförordningen (2013:251).

Behov av förtydliganden om metoder, verktyg och ansvar för genomförande av klimatanpassningsåtgärder.

Skillnaderna mellan förslagen i Delphis rapport och Klimatanpassningsutredningens betänkande när det gäller bebyggd miljö och fysiska åtgärder är tydliga och ger uttryck för

110 Advokatfirman Delphi (2026). PM, Genomlysning av betänkandet från Klimatanpassningsutredningen 2025.

111 SOU 2024:98. En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess. Statens Offentliga Utredningar.

olika synsätt på hur klimatanpassning bör hanteras i lagstiftningen.

När det gäller klimatanpassning av befintlig bebyggelse föreslår Delphis rapport att det bör utredas om krav, riktlinjer eller utbildningsinsatser bör införas. Klimatanpassningsutredningen utgår däremot från att åtgärder ska bygga på frivillighet och föreslår därmed inte några generella krav eller nationella riktlinjer. Utredningen berör dock frågan om nationella riktlinjer för exempelvis klimatscenarier, men lämnar inget förslag om hur behovet ska hanteras. Som en följd av detta gav regeringen i slutet av januari 2026 SMHI, Boverket och Trafikverket i uppdrag att ta fram förslag på nationella riktlinjer för klimatscenarier som stöd i planeringen av klimatanpassningsåtgärder.

Flera centrala frågor om metoder, verktyg och ansvarsfördelning är enligt Delphi fortfarande inte hanterade. Oklarheter kvarstår om kommuners och regioners befogenheter att vidta och finansiera klimatanpassningsåtgärder samt om ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, VA-huvudman och fastighetsägare.

Klimatanpassningsutredningen anser, till skillnad från Klimatanpassningsrådets tidigare rekommendation, inte att ett kommunalt samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder är motiverat. Utredningen föreslår inte heller några generella krav eller skyldigheter för fastighetsägare. Det skulle innebära att mycket även fortsättningsvis bygger på frivillighet, utan tydliga mekanismer som säkerställer att nödvändiga åtgärder vidtas. Delphi anser att behovet av ytterligare utredning av dessa frågor kvarstår.

Behov av en bredare översyn av möjligheter till ersättning och ansvarsfördelning vid klimatrelaterade skador. Förslaget i Delphis rapport om en bred översyn av skadestånds- och ersättningsreglerna behandlas endast i begränsad utsträckning i Klimatanpassningsutredningen. Utredningen behandlar vissa aspekter av kommunens och statens roller, medan de grundläggande skadeståndsrättsliga reglerna fortfarande är komplicerade och skapar stor osäkerhet om vem som bär ansvaret för klimatrelaterade skador. Även här anser Delphi att behovet av en bredare översyn kvarstår.

Behov av fortsatt utredning av finansieringen av klimatanpassningsåtgärder.

Klimatanpassningsutredningen föreslår en ny lag om medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder, vilket både Delphi och

Klimatanpassningsrådet ser som ett mycket intressant förslag. Flera remissinstanser har dock pekat på otydligheter, bland annat om vad som ska anses utgöra en sådan särskild "nytta" som ger kommunen rätt att ta ut en del av kostnaden. Detta kan leda till rättsosäkerhet vid tillämpningen av lagstiftningen. Delphi anser därför att frågor kopplade till medfinansieringsmodellens förutsättningar och förutsebarhet behöver utredas närmare innan ett eventuellt lagförslag läggs fram.

Utredningen bedömer även att vissa klimatanpassningsåtgärder kan finansieras via VA-avgifter när dagvattenanläggningen dimensioneras för att hantera ett framtida tioårsregn. Även detta ligger i linje med Klimatanpassningsrådets bedömning och förslag i den första rapporten.

Sammantaget konstaterar rådet att Klimatanpassningsutredningens betänkande *Bättre förutsättningar för klimatanpassning* (SOU 2025:51) innehåller flera intressanta och skarpa förslag. Eftersom Klimatanpassningsutredningen hade ett mer begränsat uppdrag än Delphis mer genomgripande analys av hinder i lagstiftningen kvarstår dock flera av de hinder för klimatanpassning som identifierades i Delphis rapport.

Andra lagändringar och lagförslag med relevans för klimatanpassning

Sedan Delphis rapport publicerades i oktober 2024 har ett antal lagändringar och lagförslag med relevans för klimatanpassning trätt i kraft eller presenterats, utöver Klimatanpassningsutredningen. Nedan lyfts ett urval lagändringar och lagförslag som bedöms ha relevans för arbetet med klimatanpassning.

Ändringar i plan- och bygglagstiftningen

Den 1 december 2025 trädde ett antal ändringar i plan- och bygglagstiftningen i kraft.¹¹² Av propositionen till lagändringarna framgår att förändringarna i regelverket syftar till att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk för bygglov med mera. Enligt regeringens bedömning kan förenklingarna bidra till ett bättre nyttjande av det befintliga lokalbeståndet, en mer resurseffektiv utveckling och minskade utsläpp av växthusgaser. Regeringen anger vidare att lagändringarna ger ett förstärkt skydd för människors hälsa och säkerhet. Det beror på att även åtgärder som inte kräver lov ska följa skyddsbestämmelser i detaljplan eller områdesbestämmelser, exempelvis skyddsåtgärder för att motverka markförorening, olyckor, översvämning och erosion.

112 SFS 2025:1079. Lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

I samband med ändringarna i plan- och bygglagstiftningen har Boverket tagit fram nya byggregler i form av föreskrifter som tydliggör kraven i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).¹¹³ De nya byggreglerna bygger, liksom tidigare, på funktionskrav. En viktig förändring är att reglerna i huvudsak inte längre innehåller allmänna råd eller hänvisningar till specifika standarder. Det innebär att Boverket inte anger hur kraven kan uppfyllas, utan vilka funktioner och egenskaper som ska uppnås.

Kritiker menar att den nya styrmodellen med minskade detaljkrav ökar tolkningsutrymmet och kan leda till ojämn tillämpning, sämre bostadskvalitet och svagare skydd för hälsa. Sveriges Allmännytta¹¹⁴ har till exempel kritiserat reglerna för att vara ottydligt formulerade, vilket kan leda till olika tolkningar hos byggherrar och kommuner och därmed till mer tidskrävande processer och högre kostnader.

Kritik har även framförts mot att de förenklade byggreglerna kan försvaga skyddet mot buller, särskilt i studentbostäder. Folkhälsomyndigheten avstyrkte i en extra remiss¹¹⁵ i huvudsak Boverkets bullerförslag och skrev att förslagen går emot det nationella folkhälsopolitiska målet. Myndigheten lyfte att buller inomhus försvårar sömn, umgänge och studier, särskilt för personer med hörselnedsättning eller annan funktionsnedsättning, och att forskning visar negativa hälsoeffekter även när bullret inte alltid upplevs som störande.

Kritik har även framförts av Sveriges Arkitekter¹¹⁶ som helt avstyrkte Boverkets förslag till föreskrifter om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt om hushållning med vatten och avfall, med motiveringen att de nya föreskrifterna kan leda till sämre bostadskvalitet, rum utan fönster, lägre rumshöjder och sämre bullerskydd.

De förenklade reglerna skulle i vissa fall kunna underlätta klimatanpassningsarbetet. Större flexibilitet och minskade krav på lov kan göra det enklare att bygga om befintliga byggnader, göra lokala anpassningar och snabbare genomföra nödvändiga skyddsåtgärder. Samtidigt kan de nya byggreglerna leda till att det byggs nya bostäder med sämre dagsljus, sämre utblick, färre öppningsbara fönster och djupare planlösningar. Detta kan göra det svårare

att skapa bostäder som fungerar väl utan aktiv kylning och avancerade kylinstallationer. I ett varmare klimat behövs ofta vädring kvälls- och nattetid för att begränsa övertemperaturer. Om bullernivåerna inomhus samtidigt tillåts bli högre, eller om skyddet blir svagare, blir det svårare att använda öppna fönster som klimatanpassningsstrategi i bullerutsatta lägen. När fler åtgärder tillåts genomföras utan bygglov minskar även kommunens möjligheter att i lovskedet fånga upp frågor om översvämning, skyfallshantering och lokalklimat.

En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Regeringen beslutade den 8 juni 2023 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över och lämna förslag till hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar.¹¹⁷ Utredningen antog namnet Miljötillståndsutredningen och i januari 2025 överlämnades det omfattande resultatet av utredningen, uppdelat på tre delar om totalt nästan 2 100 sidor.¹¹⁸ Den mycket omfattande utredningen till trots nämns "klimatanpassning" inte med ett enda ord i de tre delrapporterna. Hantering av klimatförändringens effekter vid tillståndsprövning av miljöpåverkande verksamheter eller vattenverksamheter, eller krav på resiliens mot framtida klimatrisker, nämns inte heller i utredningen.

Utredningen föreslår i korthet bland annat att

- en ny myndighet skapas, Miljöprövningsmyndigheten, som bör ansvara för hela miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen
- mark- och miljödomstolarnas roll vid miljöprövning renodlas till enbart överprövning
- uttrycket "miljöfarlig verksamhet" ändras till "miljöpåverkande verksamhet"
- krav på miljöprövning av verksamheter och åtgärder som huvudregel endast bör ställas i den utsträckning som EU-rätten kräver detta
- verksamheter och åtgärder som normalt inte genererar så stor omgivningspåverkan bör kunna hanteras inom ramen för tillsyn och inte genom förprövning
- för vattenverksamheter bör krav på anmälan

113 Boverket (2025b). Boverkets nya byggregler. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/byggregelsystemet/nya-byggregler/> [2026-01-10]

114 Sveriges allmännytta (2025). Remissyttrande över Boverkets rapport Lättnader i kraven på byggnader vid ändring och ombyggnad (2025:12), 2025-10-24

115 Folkhälsomyndigheten (2024). Extra remiss över Boverkets förslag till föreskrifter om skydd mot buller, ärendenummer 01766-2024, 2024-05-08

116 Sveriges arkitekter (2023). Remissyttrande Remissyttrande över Boverkets förslag till föreskrifter. <https://www.arkitekt.se/nyhet/remissyttrande-over-boverkets-forslag-till-foreskrifter/> [2026-01-10]

117 Kommittédirektiv 2023:78. Förenklade och förkortade tillståndsprövningsprocesser enligt miljöbalken.

118 SOU 2024:98. En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess, Del 1-3. Statens Offentliga Utredningar.

ersätta krav på miljöprövning i motsvarande grad som gäller i dag

- MSB:s (nuvarande MCF), Naturvårdsverkets, HaV:s och länsstyrelsernas talerätt förtydligas, begränsas eller slopas.

Dessa förslag skulle enligt utredaren ge en effektivare, smidigare och mer samordnad prövningsprocess.

Den generella övergången till anmälningsplikt för vattenverksamheter, och i vissa hänseenden även slopade krav på anmälan, går emot Klimatanpassningsrådets förslag i rådets första rapport. Rådet föreslog bland annat att krav bör införas i relevanta regelverk som styr tillstånd för, och redovisning av, vattenuttag, så att vattenuttag inte får påverka ekosystemen negativt med hänsyn till klimatförändringens effekter.¹¹⁹ Detta har koppling till försämringsförbudet i miljöbalken, Sveriges ansvar kopplat till olika EU-direktiv (inklusive art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet), samt FN:s globala hållbarhetsmål om förlust av biologisk mångfald.

Kopplat till kunskapen om vattenuttag föreslog rådet även att regeringen bör ge lämpliga myndigheter i uppdrag att i samverkan ta fram förbättrade beräkningar av och kunskap om vattenuttag och klimatrelaterade farors påverkan på vattenresurserna. Ett sådant uppdrag borde enligt rådets bedömning i den första rapporten innefatta krav på inrapportering av faktiska uttag, modellering av grundvattennivåer, rapportering av flöden och avdunstning samt sammanställning av nuvarande och framtida behov, där även ekosystemens behov ingår.

Förslaget om att dra in eller begränsa talerätten för flera viktiga myndigheter avstyrks av flertalet remissinstanser, då det bland annat bedöms kunna leda till minskade möjligheter för myndigheterna och länsstyrelserna att bevaka de allmänna intressena avseende risk- och säkerhetsfrågor.¹²⁰

I utredningen redogörs kortfattat för vilka eventuella konsekvenser utredningens förslag riskerar att få för miljö och klimat.

Klimatanpassningsrådet konstaterar att flera av utredningens förslag om ändringar i miljöprövningsprocessen går i motsatt riktning mot rådets tidigare rekommendationer. Förslagen riskerar att försvåra arbetet med att anpassa samhället och naturmiljön till klimatförändringens effekter.

Ökad VA-beredskap

Regeringen beslutade den 18 augusti 2022 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över regelverk och ansvarsfördelning, och vid behov föreslå förändringar för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster. Utredningen, som antog namnet VA-beredskapsutredningen, överlämnade betänkandet *Ökad va-beredskap*¹²¹ i december 2024.

Utredningen konstaterar att klimatförändringen skapar nya och växande utmaningar för dricksvattenförsörjning och avloppshantering, vilket direkt påverkar förutsättningarna för VA-verksamhet.

Klimatanpassning ses övergripande som en del av det bredare beredskaps- och säkerhetsarbetet. Utredningen noterar att investeringarna i vatteninfrastruktur är eftersatta, särskilt inom jordbruket, där Lantbrukarnas Riksförbund uppskattar behovet till 55 miljarder kronor i klimatanpassningsinsatser för bland annat täckdikning, ökad bevattning, underhåll av kulvertar och underhåll av öppna diken.

Utredningen konstaterar att kommunerna står inför olika utmaningar beroende på var i landet de finns, vilken typ av råvattentäkt de har och status på VA-anläggningen. Det ställer enligt utredningen nya krav på planeringen av vatten och avlopp för att hantera klimatförändringen. Kommunerna behöver planera brett och långsiktigt för att säkerställa att de allmänna VA-anläggningarna fungerar i ett förändrat klimat. Utredningen föreslår därför att kravet på vattentjänstplan utvidgas till att avse alla åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera i ett förändrat klimat. Vidare bedömer utredningen att mängden tillskottsvatten till VA-anläggningarna behöver minska. För att detta ska ske behöver enligt utredningen fastighetsägare, kommuner, huvudmannen för allmänna VA-anläggningar och staten vidta åtgärder.

I betänkandet föreslår utredningen bland annat att regeringen ger HaV i uppdrag att ta fram en strategi och handlingsplan för hushållning med vattenresursen. Syftet är att få olika aktörer att samverka om användningen av vattenresursen och bidra till ett resurseffektivt och ansvarsfullt nyttjande av våra gemensamma vattenresurser. Utredningen motiverar förslaget med att den svenska vattenresursen ska räcka till många användare och ändamål, däribland

119 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning. Kap. 10 Naturmiljö och naturresurser

120 Länsstyrelsen Västra Götaland (2025). Yttrande över SOU 2024:98 - En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess, 2025-06-02, diarienummer 5144-2025

121 SOU 2024:82. Ökad VA-beredskap. Betänkande av VA-beredskapsutredningen. Statens Offentliga Utredningar.

vattentjänster. Det behövs därför ett nationellt arbete för att främja ett ansvarsfullt nyttjande av landets vattenresurser. Arbetet behöver enligt utredningen utgå från ett avrinnings- och tillrinningsområdesperspektiv och beakta de utmaningar som klimatförändringen innebär. Uppdraget föreslås ske i samverkan med SGU och andra relevanta myndigheter och aktörer.

Utredningens förslag ligger helt i linje med Klimatanpassningsrådets förslag i den första rapporten om att regeringen bör ge lämpliga myndigheter i uppdrag att i samverkan ta fram förbättrade beräkningar av och kunskap om vattenuttag och klimatrelaterade risker utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.¹²²

3.7 Regeringens budgetsatsningar på klimatanpassning

RÅDETS BEDÖMNING

Rådets genomgång av statsbudgeten visar att både direkta och indirekta satsningar på klimatanpassning sammantaget har minskat. Anslag 2:2 har, trots växande behov, inte stärkts utan minskat något under senare år. Avvecklingen av de delar av anslag 1:10 som tidigare gick till länsstyrelsernas och MCF:s klimatanpassningsarbete har lett till minskade resurser, svagare stöd till kommunerna och lägre ambitioner i arbetet med kartläggning och planering.

Ett sätt att följa upp regeringens satsningar på klimatanpassning i Sverige är att granska statens satsningar i budgetpropositionerna. Det finns för närvarande tre anslagsposter i regeringens budgetproposition som mer uttalat kan nyttjas för åtgärder som ska minska klimatrelaterade risker:

- Anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor
- Anslag 1:10 Klimatanpassning
- Anslag 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv

Nedan beskrivs de specifika budgetsatsningar som regeringen har gjort inom dessa anslagsposter, följt

av en mer översiktlig genomgång av budgetsatsningar inom andra områden med indirekt bäring på klimatanpassning.

Anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Anslaget, som ligger inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, hanteras av MCF. Anslaget får användas för statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor som utförs eller avses utföras, bland annat för att anpassa Sverige till de effekter som följer av ett förändrat klimat. Bidrag kan ges för förebyggande åtgärder mot översvämning, ras och skred, och sedan 2022 även för erosion. Bidrag ges endast till åtgärder som minskar konsekvenserna för befintlig bebyggelse. Ursprungligen beviljades medel för högst 80 procent av åtgärdens kostnad, men sedan 2010 har den maximala bidragsnivån varit 60 procent. Sedan bidraget infördes 1986 har anslaget varierat mellan 25 och 129 miljoner kronor per år. Som en följd av ökande behov och de omfattande översvämningar som drabbade bland annat Gävle i augusti 2021 höjdes anslaget 2022 till drygt 521 miljoner kronor.¹²³ Sedan 2022 har anslaget sänkts något till omkring 506 miljoner kronor år 2025, och det styrs sedan 2022 av en förordning.¹²⁴ Förslaget till förordning togs fram av dåvarande MSB, nuvarande MCF, genom ett uppdrag från regeringen. Enligt förordningen ska statsbidraget syfta till att

1. värna människors liv och hälsa samt hindra skador på egendom och miljö,
2. upprätthålla samhällsviktig verksamhet, eller
3. anpassa samhället till de effekter som följer av ett förändrat klimat.¹²⁵

Bidrag får enligt förordningen om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor även ges för kostnader för de utredningar som behövs för att den förebyggande åtgärden ska kunna vidtas. Från 2025 är 15 miljoner kronor av anslaget öronmärkt till MCF för att bedöma och hantera översvämningssrisker samt för att bekosta uppgifter som enligt förordningen (2009:956) om översvämningssrisker ankommer på länsstyrelserna. Det innebär att det för 2026 finns drygt 490 miljoner kronor som kan betalas ut till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 föreslagit att anslaget ska ligga kvar på samma

¹²² Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från det Nationella expertrådet för klimatanpassning.

¹²³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2022). Redovisning av användningen av anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. Del 1 – förslag på författningsreglering

¹²⁴ Förordning (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor

¹²⁵ Förordning (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor, § 4

nivå till och med 2028.¹²⁶ I Tabell 6 sammanfattas hur naturolycksbidraget har fördelats under perioden 2016–2025. Enligt statistik från MCF avser de flesta ansökningar åtgärder för att minska risker för översvämningar.¹²⁷ Mellan 2015 och 2025 har totalt 166 kommuner ansökt om bidrag för 221 åtgärder, varav 138 åtgärder syftar till att förebygga översvämningar. Här bör noteras att samma kommun kan ha sökt bidrag flera gånger, och att en åtgärd kan syfta till att minska risken för flera olika naturolyckor. Sedan 2015 har kommunerna sökt nära 3,8 miljarder kronor i ersättning för åtgärder mot naturolyckor. Samtidigt beräknas den totala kostnaden för dessa åtgärder uppgå till drygt 8 miljarder kronor. Statistiken visar att kommunernas söktryck varje år har överstigit anslaget storlek. De faktiska kostnaderna för åtgärderna överstiger därmed statens satsningar på dessa åtgärder. MCF kan endast finansiera 60 procent av kommunens kostnad för åtgärden, och inte andra aktörers kostnader i samband med åtgärden. I Tabell 7 visas kostnaden för kommunernas beviljade projekt samt utbetalade medel.

Figur 4 visar en kartbild hämtad från MCF:s karttjänst kopplad till statsbidraget till åtgärder mot naturolyckor.¹²⁸ Kartan visar åtgärder som har beviljats statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor och var i landet de har genomförts.

I den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning från 2024 anger regeringen att synergier och samordningsvinster med arbetet för att förebygga naturolyckor, stärka krisberedskapen och försörjningsberedskapen ska tas till vara. I budgetpropositionen för 2022 avsatte regeringen totalt drygt 76,5 miljarder kronor till utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. I budgetpropositionen för 2026 avsätter regeringen i jämförelse nära 169,7 miljarder kronor till samma utgiftsområde, vilket är en ökning med nära 100 miljarder kronor på fyra år.

Det är dock svårt att avgöra om klimatanpassning har integrerats i krisberedskapsarbetet inom andra anslagposter i utgiftsområdet. Satsningen på samhällets krisberedskap skulle indirekt kunna bidra positivt till klimatanpassningen inom vissa berörda samhällsområden, se avsnitt 2.4.

Tabell 6. Fördelning av statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor 2016–2025.¹²⁷

År	Utbetalt belopp per naturolycka				Till Länsstyrelserna/MSB	Summa utbetalt belopp	Anslag
	Översvämning	Ras och skred	Erosion	Kombinerade naturolyckor			
2016	19 420 000	2 988 274			2 441 726	24 850 000	24 850 000
2017	58 176 484	14 501 612			2 204 904	74 883 000	74 850 000
2018	61 948 678	10 487 000			2 414 322	74 850 000	74 850 000
2019	121 071 495	5 748 500			3 030 005	129 850 000	129 850 000
2020	60 779 373	9 773 000			4 297 627	74 850 000	74 850 000
2021	15 848 632	4 455 500			4 545 868	24 850 000	24 850 000
2022	210 016 357	10 954 000	10 240 000		4 325 377	235 535 734	521 850 000
2023	458 947 429	15 062 050	2 864 400		4 976 120	481 849 999	481 850 000
2024	462 012 590	25 250 087		14 334 850	5 252 472	506 849 999	506 850 000
2025	428 212 208	17 443 870	87 930	48 998 837	12 107 155	506 850 000	506 850 000
Totalsumma (kr)	1 896 433 246	116 663 893	13 192 330	63 333 687	45 595 576	2 135 218 732	2 421 500 000

126 Regeringens proposition 2025/26:1. Budgetpropositionen för 2026.

127 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025e). Summering av inkomna ansökningar 2015–2025. www.msb.se/contentassets/709007cc98d24a7f96ddeb21e35955ab/summering-inkomna-ansokningar-2015-2025.pdf [2025-09-03]

128 Myndigheten för civilt försvar (2026f). Statsbidrag till åtgärder mot naturolyckor. <https://gis.msb.se/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=56592949ef0040bbaa87e215c288790d&page=Startsida> [2026-03-18]

Tabell 7. Inkomna ansökningar för statsbidrag till förebyggande åtgärder mot naturolyckor (anslag 2:2), sammanställt av Myndigheten för civilt försvar.¹²⁷

År	Antal kommuner	Antal sökta åtgärder/objekt	Typ av naturskada			Projekt-kostnad (kr)	Sökt belopp (kr)
			Ras/skred	Översvämning	Erosion		
2015	11	12	8	4		54 252 000	32 551 000
2016	8	8	4	4		90 134 000	54 080 000
2017	9	11	7	4		219 468 000	131 681 000
2018	4	12	9	3		171 349 000	102 809 000
2019	5	7	6	1		216 420 000	129 852 000
2020	14	19	7	12		243 669 000	146 201 000
2021	8	9	2	7		225 137 000	135 082 000
2022	24	36	10	30	1	1 579 072 000	947 443 000
2023	24	31	11	17	4	3 111 831 451	817 088 871
2024	25	30	8	22	5	1 256 311 048	752 859 917
2025	34	46	11	34	12	894 861 782	536 917 068
Summa	166	221	83	138	22	8 062 505 281	3 786 564 856

Anslag 1:10 Klimatanpassning

Anslaget administreras av SMHI och får enligt regeringens budgetproposition för 2026 användas för utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringen, exempelvis förebyggande och kunskapshöjande insatser, utredningar, samordning och planer. Anslaget får även användas för statsbidrag inom dessa områden samt för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Anslaget höjdes 2022 till 140 miljoner kronor från 118 miljoner kronor år 2021. I budgetpropositionen för 2024 minskades anslaget till 89,5 miljoner kronor. Regeringen motiverade minskningen med att anslagen till dåvarande MSB, numera MCF, som 2023 uppgick till 16,5 miljoner kronor, och till länsstyrelserna, som samma år uppgick till 35 miljoner kronor, avvecklades helt. I och med detta togs anslaget till länsstyrelsernas arbete med klimatanpassning bort helt. Det har haft en märkbar påverkan framför allt på länsstyrelsernas klimatanpassningsarbete, se avsnitt 4.2, men även på MCF:s arbete med kartering av klimat- och naturrelaterade faror som översvämning, ras och skred. I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen att anslaget ska ligga kvar på 89,5 miljoner kronor till och

med 2028. Regeringen har således inte aviserat att den avser att återinföra stödet till länsstyrelserna.

Enligt SMHIs regleringsbrev för 2026 disponerar SMHI 58,5 miljoner kronor från anslag 1:10 Klimatanpassning, medan 31 miljoner kronor disponeras av SGI för klimatanpassningsinsatser inom myndighetens ansvarsområde. Det gäller utredning, kartläggning och metodutveckling som minskar riskerna för ras, skred och erosion samt bidrar till en hållbar bebyggelse i ett förändrat klimat.¹³⁰

Anslag 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv

Även anslag 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv har betydelse för klimatanpassningsarbetet. Anslaget fördelas av SGI med stöd av förordning (2018:213) om bidrag för skredsäkring vid Göta älv. De kommuner längs Göta älv som är berättigade att ansöka om bidrag enligt anslag 1:19 är Vänersborg, Trollhättan, Lilla Edet, Kungälv, Ale och Göteborgs stad. Enligt SGI stöttade myndigheten kommuner i 50 områden längs älven under hösten 2025.¹³¹

129 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025e). Summering av inkomna ansökningar 2015–2025. www.msb.se/contentassets/709007cc98d24a7f96ddeb21e35955ab/summering-inkomna-ansokningar-2015-2025.pdf [2025-09-03]

130 Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, KN2025/02009

131 Statens Geotekniska Institut (2025). Åtgärder mot skred i fokus för resa på Göta älv <https://www.sgi.se/om-sgi/nyheter/inspektionsresa-gotaalv> [2025-08-28]

132 Myndigheten för civilt försvar (2026f). Statsbidrag till åtgärder mot naturolyckor. <https://gis.msb.se/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=56592949ef0040bbaa87e215c288790d&page=Startsida> [2026-03-18]

Figur 4. Beviljade ansökningar inom anslag 2:2 för förebyggande åtgärder mot naturolyckor.¹³²

Anslaget har legat på 115 miljoner kronor per år sedan 2021 och föreslås i budgetpropositionen för 2026 vara oförändrat mellan 2026 och 2028.¹³³ Till skillnad från bidrag enligt anslag 2:2 kopplat till naturolyckor får bidrag enligt förordningen ges för hela eller delar av kommunens eller kommunernas kostnader för att genomföra stabilitetsförbättrande åtgärder i områden med skredrisk längs Göta älvdalen. Bidraget får även nyttjas för den planering som behövs för åtgärderna.¹³⁴

Förordningen ändrades den 20 december 2022 för att förtydliga att åtgärderna är ett allmänt intresse. Avsikten var enligt regeringen att underlätta för kommunerna att använda bidraget som stöd till enskilda.¹³⁵

Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

NKSA visade att de områden som kommer att drabbas allra hårdast av klimatförändringens effekter inom detta århundrade är de som berör olika typer av ekosystem eller naturberoende näringar. Analysen visade att anpassningsförmågan ofta är på låg till medelnivå för flertalet klimateffekter inom ekosystemområdet och att graden av genomförda åtgärder generellt är låg till mycket låg. Med tanke på de allvarliga och ofta kritiska klimatrisker som ekosystem och naturberoende näringar och verksamheter kan komma att stå inför

Anslag 1:9 som bland annat avser insatser för att bekämpa växtskadegörare, har sänkts från 28,5 miljoner till 18 miljoner under budgetår 2026.

behöver arbetet med att skydda och anpassa dessa områden utökas väsentligt.

Den svenska statens satsningar inom det som i dag benämns utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur har varierat markant de senaste åren och uppgick 2020 till omkring 12,6 miljarder kronor. Åtgärder för värdefull natur samt skydd av värdefull natur fick då sammantaget nära 2 miljarder kronor. Den hittills största satsningen på åtgärder för och skydd av värdefull natur gjordes i budgeten för år 2022 då regeringen avsatte omkring 21,9 miljarder kronor till miljö- och klimatsatser, varav nära 5,8 miljarder kronor gick till åtgärder för eller skydd av värdefull natur. I budgetpropositionen för 2026 aviserar regeringen att drygt 19,6 miljarder kronor ska avsättas för satsningar på klimat, miljö och natur. Av dessa satsas nära 3 miljarder kronor på åtgärder för eller skydd av värdefull natur, vilket är nästan en halvering jämfört med 2022 års nivå.

Anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Satsningar som gynnar ekosystem och skyddar särskilt värdefull natur kan indirekt gynna naturens, och även våra samhällens, förmåga att anpassa sig till klimatförändringens effekter. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 gjort en satsning på arbetet med att restaurera och återskapa våtmarker genom anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Enligt regeringen bidrar satsningen även till klimatanpassning genom att våtmarker kan minska risken för översvämningar och stärka landskapens skydd mot torka och brand samt gynna biologisk mångfald.¹³⁶

Åtgärder finansieras även genom EU:s gemensamma jordbrukspolitik, i form av investeringar för anläggning och restaurering av våtmarker i odlingslandskapet. Dessa administreras av Jordbruksverket. Enligt regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2026 har de olika stödformerna bidragit till att cirka 3 500 hektar våtmarker har anlagts och restaurerats under 2024, varav drygt 1 500 hektar på torvmark. Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2025 får högst 435 miljoner kronor från anslag 1:3 användas för olika våtmarksinsatser.¹³⁷ Merparten av dessa medel fördelas vidare till länsstyrelserna och Skogsstyrelsen. Det går inte att utläsa av budgetpropositionen för 2026 hur stor del av anslag 1:3 regeringen avser att satsa på våtmarksinsatser under perioden 2026–2028. Enligt

¹³³ Regeringens proposition 2025/26:1. Budgetpropositionen för 2026.

¹³⁴ Förordning (2018:213) om bidrag för skredsäkring vid Göta älv. 7 och 4 §§

¹³⁵ Regeringskansliet (2023). Regeländringar beslutade den 1 december 2022. <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/02/regeländringar-beslutade-den-1-december-2022/> [2026-02-28]

¹³⁶ Regeringens proposition 2025/26:1. Budgetpropositionen för 2026.

¹³⁷ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Naturvårdsverket, KN2025/00598

ett pressmeddelande från regeringen stärks dock resurserna till våtmarker i budgetpropositionen till totalt 675 miljoner kronor för 2026.¹³⁸

Satsningar på klimatanpassning inom andra utgiftsområden

Många åtgärder för att förebygga eller minska negativa konsekvenser av klimatets förändring görs inom ramen för olika aktörers ordinarie budgetar och arbete, antingen genom så kallad integrering (se avsnitt 2.5) eller genom passa-på-åtgärder. Passa-på-åtgärder är ett konkret exempel på hur klimatanpassning kan integreras i samband med andra typer av åtgärder, exempelvis inom bebyggd miljö (se avsnitt 4.4 om kommuners arbete).

Detta gör det mycket svårt att följa upp den totala omfattningen av satsningar som görs för att klimatanpassa Sverige hos myndigheter, kommuner och andra aktörer. Anpassningar av exempelvis fastighetsbestånd eller infrastruktur görs ofta inom ramen för den ordinarie verksamheten och kan därför vara svåra att särskilja från andra satsningar eller utgifter. När det gäller den statliga infrastrukturen så görs dock en viss specificering av satsningar som mer tydligt syftar till att klimatanpassa väg- och järnvägsnätet.

I Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen för 2026–2037¹³⁹, som presenterades i september 2025, föreslås en ökad satsning på klimatanpassning av vägar och järnvägar. Klimatanpassningsåtgärder i befintlig infrastruktur vidtas enligt Trafikverket framför allt inom ramen för anslagen för vidmakthållande och trimning. För investeringsobjekt som är under planering eller redan pågår ingår klimatanpassning som en förutsättning vid utformningen och genomförandet. I den nationella planen för 2026–2037 föreslås en satsning på 5 miljarder kronor för klimatanpassning av väganläggningar från anslaget för vidmakthållande, samt 1,4 miljarder kronor för anpassning av järnvägsinfrastrukturen från anslaget för trimningsåtgärder. Detta är en ökning jämfört med den förra nationella planen för transportinfrastruktur där den totala satsningen på klimatanpassningsåtgärder uppgick till 1,1 miljarder kronor.¹⁴⁰

Om regeringen väljer att gå vidare med Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen¹⁴¹

kommer satsningen på klimatanpassning av befintliga vägar och järnvägar att vida överstiga statens samlade satsningar på klimatanpassning inom samtliga andra samhällsområden. Det gäller oavsett hur riskutsatta dessa områden bedöms vara för klimatförändringens effekter i NKSA. Satsningen i sig är välbehövlig och efterfrågad av flera aktörer. Samtidigt finns andra samhällsområden som i NKSA bedöms ännu mer sårbara för klimatförändringens effekter, där statens satsningar långt ifrån motsvarar det behov som finns för att bygga upp anpassningsförmågan.

Budgetneddragningar som riskerar att påverka klimatanpassningsarbetet negativt

Regeringens aviserade neddragningar i anslag kan också ha en indirekt negativ påverkan på det samlade arbetet med att anpassa olika samhällsområden till effekterna av ett förändrat klimat. En genomgång av utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel visar bland annat att regeringen i budgetpropositionen för 2026 aviserar en mer än halverad nivå för anslag 1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar, från omkring 273 miljoner kronor 2025 till omkring 133 miljoner kronor per år för perioden 2026–2028. Anslaget får bland annat användas för beredskap mot smittsamma djursjukdomar och genomförande av sjukdomskontroller.

En liknande utveckling kan ses för anslag 1:9 Bekämpning av växtskadegörare, där anslaget sänks från 28,5 miljoner kronor 2025 till 18 miljoner kronor per år 2026–2027 och därefter till 15 miljoner kronor 2028. Anslaget får bland annat användas för åtgärder mot, och ersättning till följd av, växtskadegörare samt för utgifter för beredskapsåtgärder. Här bör särskilt noteras att regeringen i sin handlingsplan för klimatanpassning anger att den avser att verka för ökad tillgång till lämpliga växtsorter och att det svenska växtskyddet stärks, för att kunna möta det ökade hotet från växtskadegörare som klimatförändringen innebär.¹⁴²

I Livsmedelsstrategin 2.0 lyfts klimatförändringen fram som en av de största långsiktiga riskerna för livsmedelsförsörjningen i Sverige. Resiliens mot klimatförändringens effekter anges i strategin vara lika viktig som ekonomisk konkurrenskraft och hållbarhet. Trots det sänker regeringen anslag 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor kraftigt från cirka 224 miljoner kronor 2025 till 131 miljoner kronor per år

138 Regeringskansliet (2026b). Tre nya satsningar för att öka kolinbindning i skog och mark. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/10/tre-nya-satsningar-for-att-oka-kolinbindning-i-skog-och-mark/> [2026-02-28]

139 Trafikverket (2025). Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037. Publikationsnummer: 2025:111

140 Trafikverket (2021). Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2022–2033. Publikationsnummer 2021:186

141 Något beslut från regeringen är i skrivande stund (februari 2026) inte fattat kopplat till Trafikverkets förslag till nationell infrastrukturplan

142 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

för perioden 2026–2028. Anslaget får enligt regeringen användas för åtgärder som stärker konkurrenskraften i livsmedelssektorn, främjar exporten av svenska livsmedel och utvecklar livsmedelsförädlingen.

En annan större planerad neddragning gäller anslag 1:2 Insatser för skogsbruket inom utgiftsområde 23, där anslaget planeras att sänkas till cirka 142 miljoner kronor 2028, från omkring 574 miljoner kronor per år för perioden 2026–2027. Anslaget får enligt regeringen bland annat användas för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket samt åtgärder för att anlägga och vårda ädellövskog. Anslaget får även användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal, för att upprätta renbruksplaner och för att medfinansiera skogsträdsförädling. Neddragningar inom dessa områden kan ha en direkt påverkan på möjligheten till klimatanpassning inom skogsbruket.

Trots ökande utmaningar för rennäringen kopplat till klimatförändringens effekter görs även en neddragning i anslag 1:21 Främjande av rennäringen m.m. Anslaget sänks från knappt 136 miljoner kronor 2025 till knappt 132 miljoner kronor 2026 och vidare till cirka 126 miljoner kronor per år 2027–2028.

En liknande större neddragning görs inom anslag 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, där anslaget sänks från 1 210 miljoner kronor 2025 till 531 miljoner kronor per år för perioden 2026–2028. Anslaget får bland annat användas för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige och för statsbidrag till kommuner med geografiska och demografiska utmaningar.

Även anslag 1:18 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket planeras att sänkas, från knappt 35 miljoner kronor 2026 till knappt 20 miljoner kronor per år för perioden 2027–2028. Anslaget får användas för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, ekologisk produktion och för klimat- och energiinsatser inom de areella näringarna.

En genomgång av regeringens satsningar på klimatanpassning via statsbudgeten visar att både de direkta anslagen och anslag som indirekt har betydelse för olika samhällssektors klimatanpassning sammantaget minskar. Den tydligaste direkta minskningen är avvecklingen av anslag 1:10 till MCF och länsstyrelserna, vilket har fått en tydlig och

direkt negativ påverkan på klimatanpassningsarbetet. Trots det stora och ökande behovet av klimatanpassningsåtgärder hos kommunerna har anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor minskat sedan rådets första rapport, från drygt 520 miljoner kronor till drygt 506 miljoner kronor. Anslaget ska dessutom finansiera fler uppgifter än tidigare.

3.8 Klimatanpassningsperspektivet i andra nationella strategier och utredningar

RÅDETS BEDÖMNING

Genomlysningen av ett urval av nationella strategier och statliga utredningar visar att samtliga granskade rapporter beskriver de risker och hot som klimatförändringen medför för berörda samhällssektorer. Samtidigt noterar rådet att flera av de granskade utredningarna brister i eller helt saknar klimatanpassningsperspektiv och dessutom innehåller förslag som riskerar att försvåra för klimatanpassningsarbetet.

Regeringens ambition i den nationella klimatanpassningsstrategin – att klimatanpassning behöver vara en integrerad del av flera politikområden och verksamhetsområden för att samhället effektivt ska kunna minska sårbarheter i ett förändrat klimat – har därmed inte fått fullt genomslag i de statliga utredningar som analyserats. Däremot finns spår av både koordinering och harmonisering av klimatanpassningsperspektivet. Genomlysningen visar också att klimateffekternas betydelse ofta påtalas, men utan tydliga klargöranden av hur riskerna ska hanteras eller integreras.

Mot bakgrund av regeringens inriktning på att verka för synergier och samordningsvinster mellan klimatanpassning och andra samhällsmål görs nedan en genomgång av ett urval av andra nationella strategier och större offentliga utredningar med relevans för klimatanpassning. Genomlysningens syfte är att bedöma om synergier och samordningsvinster med klimatanpassning lyfts fram i dessa, i enlighet med regeringens intentioner. Integreringen av klimatrisker och klimatanpassningsperspektivet bedöms utifrån tre former av integrering: harmonisering, koordinering och prioritering.¹⁴³

143 Storbjörk, S., & Isaksson, K. (2014). "Learning is our Achilles heel". Conditions for long-term environmental policy integration in Swedish regional development programming. *Journal of Environmental Planning and Management* 57:7, pp. 1023-1042

Först redovisas om och hur klimatanpassningsperspektivet har integrerats i två andra nationella strategier som bedöms ha nära koppling till klimatanpassningen av det svenska samhället och naturmiljön.

Livsmedelsstrategin 2.0

I mars 2025 beslutade regeringen om en ny nationell livsmedelsstrategi.¹⁴⁴ I strategin lyfts klimatförändringen fram som en av de största långsiktiga riskerna för livsmedelsförsörjningen. Strategin betonar att hela livsmedelssystemet, från produktion till konsument, måste bli mer motståndskraftigt mot extrema klimathändelser, såsom torka, skyfall, översvämningar och värmeböljor. Resiliens mot klimatförändringens effekter anges i strategin vara lika viktig som ekonomisk konkurrenskraft och hållbarhet.

Klimatanpassning ses som en grundförutsättning för att livsmedelsstrategins övergripande mål om ökad inhemsk livsmedelsproduktion ska kunna nås. Anpassning till ett förändrat klimat ses i strategin inte enbart som riskhantering, utan också som en möjlighet för Sverige att stärka sin konkurrenskraft genom innovativa lösningar.

Strategin betonar behovet av innovation, ny teknik och produktionsökning. Fokus i strategin ligger på stärkt lönsamhet, konkurrenskraft och inhemsk produktion samt på att företagen ska stå bättre rustade den dag samhället drabbas av en kris som medför påfrestningar på livsmedelskedjan och livsmedelsförsörjningen. Mindre fokus läggs på hur klimatförändringens effekter påverkar kost, nutrition och hälsa.

Sveriges importberoende och sårbarhet kopplat till globala beroenden i livsmedelskedjan nämns, men strategin går inte på djupet när det gäller specifika transnationella klimateffekter.

Klimatanpassningsrådet konstaterar att klimatanpassning har fått en framträdande roll i Livsmedelsstrategin 2.0 och i arbetet med att skapa en långsiktigt motståndskraftig och resiliert livsmedelsförsörjning.

Klimatanpassningsperspektivet är integrerat genom harmonisering.

Nationell säkerhetsstrategi

I juli 2024 presenterade regeringen en ny nationell säkerhetsstrategi (skr. 2023/24:163).¹⁴⁵

I strategin ses anpassning av samhället till klimatförändringens effekter som en central aspekt

I Livsmedelsstrategin betonas att hela livsmedelssystemet, från produktion till konsument, måste bli mer motståndskraftigt mot extrema klimathändelser, såsom torka, skyfall, översvämningar och värmeböljor. Bild: MostPhotos.

av den nationella säkerheten. Regeringen anger att klimatförändringen redan i dag medför konsekvenser för Sveriges nationella säkerhet. Högre temperaturer, havsnivåhöjning och extremväder hotar bebyggelse, infrastruktur, naturmiljö och människors hälsa. På längre sikt beskrivs klimatförändringen som ett existentiellt hot mot mänskligheten.

Under rubriken Icke-aktörsdrivna hot skriver regeringen att klimatförändringen redan i dag får direkta konsekvenser för nationell säkerhet, bland annat genom att extremväder påverkar livsmedelsproduktion, vattentillgång och människors hälsa. Även kritisk infrastruktur, annan samhällsviktig verksamhet och näringslivets produktionsförutsättningar påverkas. Regeringen konstaterar att kostnaderna för skador och förluster förväntas öka utan anpassning av samhället till det förändrade klimatet. Säkerhetsstrategin omfattar tre fokusområden:

- Område 1 – Ett säkert Sverige
- Område 2 – Ett tryggt, öppet och sammanhållet Sverige
- Område 3 – Ett motstånd- och konkurrenskraftigt Sverige

Under Målbild 2030 för fokusområde 3 anges följande målbild: "Genom klimatanpassning är Sverige motståndskraftigt mot klimatförändringar".

Som motivering till målbilden anger regeringen att klimatanpassning är central för att skydda människors liv, egendom, samhällets funktion, infrastruktur och

¹⁴⁴ Livsmedelsstrategi 2.0, Bilaga 1 till protokoll I:12 vid regeringssammanträde den 20 mars 2025, LI2025/00646 m.fl.

¹⁴⁵ Regeringens skrivelse 2023/24:163. Nationell säkerhetsstrategi.

ekonomiska intressen. Regeringen anger även att den avser att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv i arbetet med krisberedskap och verka för samordning samt ett stärkt arbete med klimatanpassning och katastrofriskreducering, både nationellt och internationellt.

Regeringens arbete kommer särskilt att beakta behov kopplade till försörjningsberedskap, såsom att upprätthålla Sveriges livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och samordnad vattenförvaltning. Det gäller även god samhällsplanering, ett effektivt smittskydd, beredskap för extrema skyfall, vattenbrist och torka samt en robust infrastruktur för energiförsörjning, sjukvård, telekommunikationer och transporter.

Klimatanpassningsrådet ser positivt på att regeringen avser att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv i arbetet med krisberedskap.

Klimatanpassningsperspektivet är integrerat genom koordinering.

Nationell risk- och sårbarhetsbedömning 2025

MCF har i uppdrag att redovisa en nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) till regeringen vartannat år. Enligt myndighetens instruktion ska bedömningen redovisas på en övergripande samhällsnivå, civilområdesnivå och beredskapssektorsvis. Bedömningen ska särskilt omfatta allvarliga hot, risker och sårbarheter samt vidtagna och planerade åtgärder. Bedömningen ska även omfatta förmågan inom det civila försvaret.¹⁴⁶

I NRSB 2025¹⁴⁷ redovisade MSB, numera MCF, 26 särskilt allvarliga hot som bedöms utgöra särskilt allvarliga risker för Sverige. Riskbilden spänner från epidemier och skyfall till sabotage mot kritisk infrastruktur och annan hybridpåverkan, fjärrangrepp, strid på svenskt territorium och andra typsituationer för ett väpnat angrepp mot Sverige eller våra allierade. Som ett komplement till riskbedömningen valde myndigheten även att inkludera ett antal så kallade kroniska risker. Ett förändrat klimat är en sådan kronisk risk som utgör ett pågående och långsiktigt samhällsproblem. Det påverkar vilka risker som kan inträffa, samtidigt som riskerna helt eller delvis hanteras inom andra politikområden än krisberedskap och civilt försvar.

I rapporten hanteras klimatförändringens effekter främst inom ramen för naturhändelser

och samhällseffekter såsom epidemier, skogs- och vegetationsbrand, skyfall, solstorm, storm, värmeböljor och torka. Klimatförändringens effekter lyfts fram som långsiktiga och systempåverkande risker för Sverige, i form av riskförstärkare som ökar sannolikheten för och konsekvenserna av olika naturhändelser.

NRSB 2025 betonar att förebyggande arbete och anpassning är nödvändigt för att hantera effekterna av ett förändrat klimat. Det gäller särskilt hälsosektorn, där ökad beredskap för värmeböljor och försämrad luftkvalitet lyfts fram som nödvändiga klimatanpassningsåtgärder. Även försörjningssystem kopplade till vatten, energi och transporter behöver enligt NRSB klimatanpassas för att stå emot klimatförändringens effekter. Utan anpassning riskerar system och infrastruktur för viktiga samhällsfunktioner att bli mer sårbara både i normalfallet och vid störningar. Bedömningen pekar på behov av att stärka resiliens och anpassningsförmåga i samhällsplaneringen, bland annat genom bättre riskanalyser på lokal och regional nivå samt genom att integrera klimatfaktorer i totalförsvarsplanering och skydd av samhällsviktig verksamhet.

Myndigheten lyfter i NRSB även att klimatförändringen är global och att Sverige i hög grad är beroende av import av produkter som på olika sätt är kritiska för Sveriges försörjning och säkerhet. Konsekvenserna av klimatförändringen i andra delar av världen kommer därmed att påverka risker i Sverige. Det kan enligt NRSB exempelvis handla om dåliga eller uteblivna skördar som påverkar livsmedelsförsörjningen, klimatrelaterade katastrofer i andra länder som påverkar produktionen av kritiska produkter för tillverkning av teknik eller läkemedel, och störningar i transporter av livsmedel, insatsvaror eller drivmedel. Myndigheten konstaterar att detta är komplexa effekter där kunskapsläget fortfarande är begränsat, men där konsekvenserna kan bli mycket stora.

Klimatanpassning framhålls därmed som en central del av den nationella resiliensen, särskilt för att skydda hälsa, miljö och samhällsfunktioner under fredstid, men även under höjd beredskap.

NRSB ska ligga till grund för beslut som bidrar till att utveckla Sveriges beredskap och till att förebygga, förbereda för och hantera risker, med det väpnade angreppet som dimensionerande utgångspunkt.

Klimatanpassningsrådet lyfte i sin första rapport att klimatanpassning bör ses som en fråga om civil säkerhet. I regeringens reviderade klimatanpassnings-

¹⁴⁶ Förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för civilt försvar, § 2

¹⁴⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025b). Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2025.

strategi och handlingsplan anger regeringen att den i arbetet med civilt försvar och krisberedskap avser att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och verka för samordning av arbetet med klimatanpassning och katastrofriskreducering. Rådet noterar att NRSB tydligt lyfter fram risker kopplade till klimatförändringen och behovet av klimatanpassning som hot mot Sveriges säkerhet.

I både Livsmedelsstrategin 2.0, den nationella säkerhetsstrategin och NRSB framgår klimatrisker som dimensionerande, men de hanteras inte som en överordnad prioriteringsprincip utan framstår snarare som en av flera dimensionerande faktorer.

Nedan följer en genomgång av hur klimatrisker och klimatanpassningsperspektivet har integrerats i ett antal statliga offentliga utredningar, SOU:er, som bedömts ha bäring på arbetet med klimatanpassning. Rådet gör inte anspråk på att redovisa samtliga SOU:er som kan vara relevanta för klimatanpassningen av Sverige.

Klimatanpassningsperspektivet är integrerat genom harmonisering.

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65

I mars 2023 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att göra överväganden om kommuners och regioners grundläggande ansvar och huvudsakliga uppgifter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Utredningens betänkande presenterades i september 2024.¹⁴⁸

Utredningen konstaterar att Sverige och vår omvärld allt oftare drabbas av omfattande och svårartade konsekvenser av klimatförändringen, kopplade till bland annat stormar, extrema nederbördsmängder, stora ras och skred, långvariga värmeböljor, långvarig torka och stora skogsbränder. Denna typ av mycket omfattande och svårartade fredstida krissituationer visar enligt utredningens bedömning att nya verksamhetskrav behöver ställas på kommuner och regioner under sådana förhållanden.

Utredningen noterar att en väl utvecklad ansvarsfördelning, samverkan och samordning mellan olika aktörer, verksamheter och nivåer inom den offentliga förvaltningen är av stor betydelse för den nationella beredskapen. Utredningen föreslår därför att bestämmelser om kommuners och regioners grundläggande ansvar och förmåga inför och under

Myndigheten för civilt försvar lyfter i nationell risk- och sårbarhetsbedömning att klimatförändringen är global och att Sverige i hög grad är beroende av import av produkter som på olika sätt är sårbara för klimatrelaterade faror. Bild: Försvarsmakten.

fredstida krissituationer och höjd beredskap ska samlas i en ny lag.

I förslaget till ny lagstiftning föreslår utredningen en paragraf som ska styra kommunernas och regionernas arbete med risk- och sårbarhetsanalyser. Enligt förslaget ska kommuner och regioner "analysera i vilken omfattning det finns sårbarheter inom deras verksamhetsområden eller hot och risker som allvarligt kan hota, begränsa eller förhindra deras möjligheter att fullgöra sina författningsenliga uppgifter eller upprätthålla samhällsviktig verksamhet under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Kommuner och regioner ska värdera och sammanställa resultatet av analysarbetet i en risk- och sårbarhetsanalys".

Med "hot" avses enligt utredningen främst det som följer av rådande omvärldsförhållanden, såsom befarade svåra konsekvenser av klimatförändringen eller det påtagliga hot som ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge innebär.

Utifrån definitionen av hot tolkar rådet det som att utredningen anser att kommuner och regioner i sina risk- och sårbarhetsanalyser även ska analysera om det finns klimatrelaterade risker och sårbarheter inom sina respektive verksamhetsområden.

Samtidigt skriver utredningen att det ligger utanför uppdraget att göra överväganden om kommuners och regioners ansvar för att förhindra eller begränsa konsekvenser av fredstida krissituationer, exempelvis åtgärder inför stormar och orkaner,

¹⁴⁸ SOU 2024:65. Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. Betänkande av Utredningen om kommuners och regioners beredskap. Statens Offentliga Utredningar.

extrema översvämningar eller stora ras och jordskred. Utredningen bedömer inte heller att det behöver göras några förändringar av de övergripande principerna för kostnadsfördelningen mellan staten och den övriga offentliga förvaltningen i fråga om samhällets fredstida krisberedskap och arbete med civilt försvar. Utredningen behandlar därmed inte frågan om vem eller vilka aktörer som bör ansvara för vidtagandet av klimatanpassningsåtgärder.

Utifrån rådets genomlysning konstateras att hot kopplade till klimatförändringens effekter lyfts i utredningen, men att hanteringen av dessa hot genom vidtagande av klimatanpassningsåtgärder inte ingår.

Klimatrisker noteras och vikten av frågorna påtalas, men det finns inte något spårbart ställningstagande om hur de ska hanteras eller integreras.

Livsmedelsberedskap för en ny tid, SOU 2024:8

I januari 2024 presenterades betänkandet från Utredningen om ny livsmedelsberedskap.¹⁴⁹ Syftet med uppdraget var att föreslå en utvecklad inriktning för livsmedelsberedskapen, inklusive styrmedel för näringslivets medverkan. Som en grundläggande utgångspunkt anges vikten av synergier. Så långt det är möjligt bör därför insatser för stärkt livsmedelsberedskap enligt utredningen utformas så att de beaktar de ändrade förutsättningar som klimatförändringen innebär. Rådet noterar att detta är en väsentligt svagare skrivning än i Livsmedelsstrategin 2.0, där behovet av insatser för att möta klimatförändringens effekter framställs tydligare.

Utredningen noterar att klimatförändringen är ett allvarligt och växande hot som kommer att få konsekvenser för människors levnadsvillkor och många samhällsviktiga funktioner. Klimatförändringen och hot mot livsmedelsförsörjningen nämns som exempel på konfliktskapande faktorer i Natos närområde.¹⁵⁰

Utredningen gör bedömningen att livsmedelsberedskapen bör dimensioneras inte enbart för en situation med höjd beredskap, utan också för att kunna hantera allvarliga störningar, eller överhängande risk för sådana störningar, i livsmedelsförsörjningen. Skälet är enligt utredningen att fredstida krissituationer, exempelvis effekter av klimatförändringen och smittsamma sjukdomar, också, kan få allvarliga konsekvenser för livsmedelsförsörjningen. Klimatförändringens effekter, exempelvis extremväder,

kan få omfattande konsekvenser under flera år. Livsmedelsberedskapen ska därför enligt utredningen dimensioneras för att vara uthållig över tid.

Trots att klimatförändringens effekter anges som ett tydligt hot mot livsmedelsförsörjningen nämns inte behovet av att klimatanpassa det svenska livsmedelssystemet i utredningen.

Klimatanpassningsrådet noterar att skrivningarna om klimatförändringens effekter på livsmedelsförsörjningen är väsentligt svagare i denna utredning än i Livsmedelsstrategin 2.0. Trots att utredningen uppmärksammar klimatförändringen som ett allvarligt och växande hot mot många samhällsviktiga funktioner, däribland livsmedelsförsörjningen, lyfts inte behovet av klimatanpassningsåtgärder för att minska eller hantera de identifierade riskerna eller hoten mot livsmedelsberedskapen.

Klimatrisker noteras och vikten av frågorna påtalas, men det finns inget spårbart ställningstagande om hur de ska hanteras eller integreras.

Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF), SOU 2025:21

Enligt det tilläggsdirektiv som regeringen beslutade i augusti 2022 skulle Miljömålsberedningen föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn (LULUCF). Beredningens uppgift var att kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter i arbetet med att uppfylla Sveriges åtaganden och vid behov föreslå politiska avvägningar. Miljömålsberedningens delbetänkande redovisades i februari 2025.¹⁵¹ I den del av uppdraget som handlade om att ta fram en strategi med beaktande av relevanta samhällsmål skulle Miljömålsberedningen bland annat

- kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter med strategier och åtgärder för skogspolitiken, livsmedelsförsörjning, klimatanpassning, återuppbyggnaden av totalförsvaret samt arbetet för andra riksdagsbundna mål för till exempel folkhälsa och kulturmiljö, samt
- föreslå relevanta politiska avvägningar vid behov.

¹⁴⁹ SOU 2024:8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. Betänkande av Utredningen om en ny livsmedelsberedskap. Statens Offentliga Utredningar.

¹⁵⁰ North Atlantic Treaty Organisation (2022). Strategic concept. Adopted by Heads of State and Government at the Nato Summit in Madrid 29 June 2022

¹⁵¹ SOU 2025:21. Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Delbetänkande av Miljömålsberedningen. Statens Offentliga Utredningar.

I utredningen beskrivs ett antal faktorer som kan påverka skogen och som kan behöva hanteras genom klimatanpassade skogsbruksmetoder:

- ökad förekomst av torka och högsommardryg
- ökad förekomst av skadeinsekter
- ökad risk för skogsbränder
- ökad risk för snöbrutna träd i norr, minskad risk i söder
- mildare vintrar som kan ge ökad klövviltstam
- större risk för stormfällning
- ökad risk för rotröta.

Beredningen konstaterar att skogar som är motståndskraftiga mot olika slags skogsskador, exempelvis skadeinsekter såsom granbarkborre och skadesvampar, skogsbrand, stormar och torka, kan förebygga och undvika framtida ekonomiska förluster. En motståndskraftig skog innebär enligt beredningen också att skogsbruket kan bibehålla en jämn leverans och god ekonomi både på kort och lång sikt. Genom aktiva val i skötseln kan skogsägare anpassa skogen så att den bättre klarar framtidens klimat.

Miljömålsberedningen bedömer att det är av stor vikt att skogen sköts för att skapa livskraftiga skogar som är motståndskraftiga mot de risker som förväntas öka med ett förändrat klimat, såsom skogsskador, stormfällningar och skogsbrand. Genom klimatanpassning av skogsbruket motverkas också att delar av skogens kolförråd går förlorade. Miljömålsberedningen bedömer även att klimatanpassning av skogen är tydligt positivt för den biologiska mångfalden.

Miljömålsberedningen bedömer att en ökad variation i skogsskötselsystem och skogsskötselmetoder, med en ökad lövandel och återställda våtmarker, minskar risken för att skogen drabbas av skogsskador, stormfällning och skogsbrand. Ståndortsanpassning är central, så att rätt trädslag växer på rätt mark utifrån ett förväntat framtida klimat och så att skogens variation och ökad lövandel främjas under hela skogens livscykel.

Miljömålsberedningen föreslår i betänkandet bland annat att riksdagen beslutar om ett nytt anslag under utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur, som får användas för utgifter för restaurering och anläggande av våtmarker, inklusive återvätning av torvmarker. I budgetpropositionen för 2026 har regeringen gjort en specifik satsning på arbetet med att restaurera och återskapa våtmarker genom anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20.

Även jordbruket lyfts av beredningen som en sektor med stor potential att bidra till kolinlagring

och anpassning. Ett aktivt jordbruk anses nödvändigt för både koluttag och resiliens mot klimatförändringens effekter. Beredningens förslag kopplade till jordbrukssektorn omfattar bland annat miljöersättnings för vallodling och mellangrödor, som både binder kol och skyddar marken mot torka och erosion.

Beredningen konstaterar i sitt betänkande att naturen är en oundgänglig allierad i kampen mot klimatförändringen. Naturen reglerar klimatet och naturbaserade lösningar, exempelvis skydd, och återställande av våtmarker, torvmarker och kustnära ekosystem samt hållbar skötsel av havsområden, skogar, gräsmarker och jordbruksmark, kommer enligt beredningen att vara avgörande både för utsläppsminskning och klimatanpassning. Plantering av träd och utveckling av grön infrastruktur kommer enligt Miljömålsberedningen att göra stadsområden svalare och mildra effekterna av naturhändelser.

Klimatanpassningsrådet noterar att Miljömålsberedningen bygger stora delar av sina förslag på frivilliga åtaganden från skogsägare och lantbrukare för att öka kolinlagring och stärka biologisk mångfald. Beredningens förslag har som ambition att bidra till ökad kolinlagring och naturbaserad klimatanpassning. Samtidigt kan den höga graden av frivillighet, avsaknaden av tvingande styrmedel och osäkerheten i utformningen av kompensations- och avtalsmekanismer leda till att klimatanpassningsinsatserna blir otillräckliga eller ojämnt genomförda över landet.

Klimatrisker noteras och vikten av frågorna påtalas, men det finns inget spårbart ställningstagande om hur de ska hanteras eller integreras.

En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk, SOU 2025:93

I augusti 2025 presenterades slutbetänkandet från 2024 års skogspolitiska utredning, En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk.¹⁵² Utredningens uppdrag var att genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken med hänsyn till utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993. I uppdraget ingick även att titta på policyutvecklingen inom EU samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan. Utredningen skulle även lämna förslag om ett effektivare miljömålsarbete i skogen.

I betänkandet konstateras att klimatförändringen innebär stora utmaningar och kräver anpassningar

152 SOU 2025:93. En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk, Slutbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning. Statens Offentliga Utredningar.

för att bibehålla både den skogliga tillväxten och skogens naturvärden. Anpassning behövs också för att skydda andra samhällsfunktioner, bland annat genom att förhindra skador av skogsbränder, stormfällning, ras och skred. Den skog som anläggs i dag ska enligt utredningen även kunna växa i ett framtida klimat med nya skaderisker. Utredningen hänvisar i stor utsträckning till Skogsstyrelsens rapport Klimatanpassning av skogen och skogsbruket – mål och förslag på åtgärder¹⁵³. Flera av de åtgärdsförslag för att klimatanpassa skogen och skogsbruket som läggs fram i betänkandet är hämtade från den rapporten.

Utredningen betonar vikten av att öka tillgången till skoglig biomassa och stärka skogsnäringens konkurrenskraft. Den förordar bland annat enklare regler för avverkning och återväxt, ökad användning av främmande träarter samt större frihet för markägare i valet av bruksmetod. Dessa förslag kan stå i konflikt med långsiktig klimatanpassning eftersom ökad intensitet och användning av snabbväxande, ofta klimatkänsliga arter, kan minska den biologiska mångfalden, försvaga ekosystemens resiliens mot framtida klimatstress och öka risken för storm- och insektsskador i ett varmare klimat. Utredningen medger att föreskrifterna för främmande arter som contortatall bör ses över i ljuset av klimatförändringen. En sådan översyn kan dock även öppna för en ökad etablering av arter vars ekologiska risker inte är fullt kända.

Utredningen föreslår att formellt skydd och frivilliga avsättningar ses över och att vissa områdesskydd, såsom naturreservat eller biotopskyddsområden, ska kunna upphävas. Detta riskerar att leda till att hänsynen till biologisk mångfald och skogens klimatrelaterade ekosystemtjänster, exempelvis markfuktighet, kolsänkor och skydd mot erosion, försvagas. Utredningen konstaterar att förslaget om att se över och i vissa fall upphäva områdesskydd för naturvård kan få en negativ påverkan på renskötelsen och rennäringens förutsättningar. Naturvårdsavsättningar kan enligt utredningen bidra till att bevara skogar med höga naturvärden, vilket ofta sammanfaller med viktiga vinterbetesområden för

renskötelsen, särskilt i fjällnära skog. Formellt skyddade områden och frivilliga avsättningar kan framför allt minska avverkningsarealen, antalet vägbyggen och annan exploatering som stör renarnas vandringsleder och betesro.

Utredningen drar slutsatsen att konsekvenserna av att upphäva naturreservat och biotopskydd inte bör inverka negativt på miljö och klimat. Syftet med förslaget är enligt utredningen att skydd ska kunna upphöra om de miljöer som motiverade skyddet inte längre finns kvar.

Även om utredningen lyfter behovet av att stärka skogens resiliens mot klimatförändringen innehåller den flera förslag som bedöms kunna försvåra eller motverka klimatanpassning av skogen. Flera aktörer har också riktat kritik mot delar av utredningen^{154,155,156,157}, särskilt i frågor som rör miljöhänsyn, artskydd och balansen mellan produktion och klimat- och miljömål.

Klimatrisker noteras och vikten av frågorna påtalas, men det finns inget spårbart ställningstagande om hur de ska hanteras eller integreras.

3.9 OECD:s landsgranskning av Sveriges klimatanpassningsarbete

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) ekonomiska landsgranskning av Sverige från juni 2025¹⁵⁸ innehåller ett kapitel med särskilt fokus på Sveriges arbete med klimatanpassning. I rapporten konstaterar OECD att Sveriges arbete med klimatanpassning har utvecklats i rätt riktning, men att viktiga utmaningar kvarstår att hantera. OECD anser att klimatanpassningsarbetet i Sverige är fragmenterat, med otydlig ansvarsfördelning mellan olika aktörer. Organisationen lyfter som exempel att ansvaret för klimatanpassning inom olika samhällssektorer är uppdelat mellan olika departement och myndigheter, och att åtgärder ofta vidtas utan tillräcklig koordinering.

153 Skogsstyrelsen (2019). Klimatanpassning av skogen och skogsbruket – mål och förslag på åtgärder. Rapport 2019/23.

154 Tidningen Syre (2026). Starka reaktioner på skogsutredningens slutbetänkande. <https://tidningensyre.se/2025/28-augusti-2025/starka-reaktioner-pa-skogsutredningens-slutbetankande/> [2026-03-20]

155 Greenpeace (2026). Greenpeace kommenterar regeringens nya skogsutredning: "Nu börjar slaget om skogen på allvar". https://www.greenpeace.org/sweden/pressmeddelanden/skog/greenpeace-kommenterar-regeringens-nya-skogsutredning-nu-borjar-slaget-om-skogen-pa-allvar/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_content=16556625000&utm_campaign=g&utm_term=13234805577&gad_source=1&gad_campaignid=16556625000&gbraid=0AAAAADpu_4BPV3c_r96lGjXug1cmStPXn&gclid=Cj0KCQjw9obiBhCAARIsAGHm1mRYlFWSeG-ajqLYNOLcVme2CP7bdp1G_Ywpv3X2sngiupQiv038VF8aAqi2EALw_wcB [2026-03-20]

156 Naturskyddsföreningen (2026). Regeringen måste investera i att göra skogsbruket både hållbart och lönsamt. <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/regeringen-maste-investera-i-att-gora-skogsbruket-bade-hallbart-och-lonsamt/> [2026-03-20]

157 Världsnaturfonden WWF (2026). Örlanders förslag spelar rysk roulette med svensk skog. <https://www.wwf.se/debattartikel/orlanders-forslag-spelar-rysk-roulette-med-svensk-skog/> [2026-03-20]

158 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2025). OECD Economic Surveys: Sweden 2025. Volume 2025/13.

Arbetet utgår också från de olika myndigheternas egna uppdrag och prioriteringar. Enligt OECD kan detta leda till dubbelarbete, anpassningsgap och ineffektivitet i anpassningsarbetet. För att stärka det svenska ramverket för klimatanpassning rekommenderar OECD därför ett mer integrerat och koordinerat angreppssätt, både på nationell och lokal nivå.

OECD riktar även kritik mot att den offentliga finansieringen för klimatanpassning både är otillräcklig och instabil och noterar att de ökande behoven av klimatanpassning vida överstiger nuvarande finansiella satsningar. OECD föreslår bland annat att klimatanpassning bör inkluderas i den nationella budgetprocessen på samma sätt som arbetet med att minska klimatpåverkan. En sådan integrering skulle enligt OECD innebära en långsiktig finansieringsstrategi och konsekventa årliga tilldelningar, vilket i sin tur skulle ge stabilitet och skapa bättre förutsättningar för kommunernas långsiktiga planering.

Detta ligger helt i linje med Klimatanpassningsrådets rekommendationer från den första rapporten. Rådet föreslog då att policycykeln för den nationella strategin för klimatanpassning bör harmoniseras med den fyraåriga cykeln för klimathandlingsplanen, bland annat i relation till budgetprocessen. Rådet underströk även att en översyn av det finanspolitiska ramverket behöver inkludera ett samlat klimatperspektiv. Enligt OECD har flera andra OECD-länder, såsom Kanada, Frankrike, Storbritannien och Nederländerna, redan integrerat klimatanpassning i sina nationella budget- och planeringsprocesser.

OECD påpekar att små kommuner ofta har svårt att få tillgång till medel, eftersom bidragsansökningar är resurskrävande. Organisationen föreslår därför att klimatanpassning bör inkluderas i kommunernas kostnadsutjämningsystem för att säkerställa en rättvis resursfördelning. OECD påpekar samtidigt att privata aktörer och privat finansiering kan spela en viktig roll i arbetet med klimatanpassning, men att Sverige på detta område har halkat efter jämfört med många andra OECD-länder. Sverige rankas på plats 18 av 23 undersökta OECD-länder när det gäller privatfinansierade klimatanpassningsinitiativ. Privatfinansierade marknadsbaserade initiativ har enligt OECD potential att främja frivilliga förebyggande riskreducerande åtgärder bland exempelvis fastighetsägare och företag. Sådana initiativ kan enligt organisationen ofta driva fram mer kostnadseffektiva lösningar.

OECD noterar samtidigt att Sverige har en hög generell försäkringstäckning, med omkring 95 procent täckning för fastigheter. Däremot saknas i dag en tydlig koppling mellan försäkringspremierna och riskutsatthet. Om en fastighetsägare vidtar riskreducerande åtgärder minskar inte heller försäkringspremierna. OECD föreslår att försäkringsbolagen bör använda riskbaserade försäkringspremier som anpassar premierna utifrån fastighetens riskutsatthet och premierar riskförebyggande åtgärder. På motsvarande sätt föreslår OECD att kommuner ska kunna införa riskbaserade kommunala fastighetsskatter i exempelvis översvämningsdrabbade områden. Detta skulle säkerställa att de fastighetskollektiv som får ta del av kommunala klimatanpassningsåtgärder också är med och finansierar åtgärderna. Riskbaserade fastighetsskatter skulle även kunna bidra till att minska incitamenten att fortsätta bygga i strand- eller kustnära högriskområden.

OECD noterar också att plan- och bygglagen kräver att kommunerna beaktar klimatrisker i översiktsplaneringen, men att det saknas bindande standarder och krav på uppföljning. Kommuner prioriterar ofta exploatering framför riskminimering, vilket enligt OECD bidrar till ökad sårbarhet.

Nuvarande byggregler fokuserar dessutom främst på utsläpp under byggskedet, inte på byggnaders motståndskraft mot extremväder eller mot klimatförändringens effekter på sikt. OECD rekommenderar därför att plan- och bygglagen kompletteras med bindande krav och standarder.

4

Uppföljning och utvärdering av samhällsaktörers arbete med klimatanpassning

Samtliga delar av samhället berörs av de risker som ett förändrat klimat medför. Klimatanpassning behöver därför ske på flera samhällsnivåer och inom många ansvarsområden. Arbetet regleras delvis genom lagar och bestämmelser som berör den offentliga sektorn, men bedrivs också inom näringslivet, civilsamhället samt forskning och utbildning.

Detta kapitel sammanfattar och analyserar, utifrån tillgängligt material, det klimatanpassningsarbete som har bedrivits av olika samhällsaktörer och på olika administrativa nivåer i Sverige sedan rådets första rapport 2022. Kapitlet belyser bland annat var i landet arbetet har bedrivits, hur olika aktörer arbetat med klimatanpassning, vilka typer av åtgärder som har vidtagits och vilka klimatrelaterade faror åtgärderna avser.

Nationella myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen

RÅDETS BEDÖMNING

Det strategiska klimatanpassningsarbetet hos de nationella myndigheterna går överlag framåt när det gäller genomförande av uppdragen i klimatanpassningsförordningen (2018:1428). Uppföljningen visar också på progression i åtgärdsarbetet och en mognad i det strategiska arbetet. De flesta åtgärderna avser informationsspridning, och flest åtgärder genomförs fortsatt inom fysisk planering och med fokus på hantering av översvämningsrisker. Samtidigt kvarstår flera hinder och behov, bland annat behov av stärkt samordning och ökade resurser.

Klimatanpassningsfrågor hanteras och integreras av flera olika myndigheter utifrån deras respektive ansvarsområden. Myndigheternas instruktioner, regleringsbrev och klimatanpassningsförordningen (2018:1428) utgör grunden för deras arbete. Förordningen har spelat en viktig roll för att strukturera och driva på arbetet i Sverige. Enligt förordningen ska samtliga 21 länsstyrelser samt 32 nationella myndigheter, inom sina ansvarsområden, initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning. Förordningen har också bidragit till att myndigheter arbetar på ett mer likartat sätt och att länsstyrelserna kan ge ett mer likvärdigt stöd till kommunerna, även om resurserna är begränsade. SMHI driver Myndighetsnätverket för klimatanpassning, där myndigheter kan utbyta kunskap och erfarenheter. Nätverket driver även webbplatsen klimatanpassning.se, som är en gemensam plattform för informations- och kunskapsspridning.

Flera myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen har tillsynsansvar inom områden som angränsar till klimatanpassning, exempelvis Naturvårdsverket enligt miljöbalken (1998:808), Boverket enligt plan- och bygglagen och Kemikalieinspektionen. Det finns dock inget generellt krav på att integrera klimatanpassning i tillsynen.

Status vid första cykeln

I den screening av olika aktörers klimatanpassningsarbete som rådet beställde av IVL Svenska Miljöinstitutet under 2020,¹⁵⁹ noterade IVL att det då fanns stora skillnader i hur långt de nationella myndigheter som omfattas av

klimatanpassningsförordningen hade kommit i sitt arbete. Skillnaderna berodde bland annat på myndigheternas uppdrag och sektorstillhörighet samt på om de tidigare hade tagit fram en handlingsplan, strategi eller haft regeringsuppdrag med koppling till klimatanpassning. Myndigheter med sådana erfarenheter hade, enligt IVL:s analys, generellt kommit längre i arbetet med att ta fram styrande dokument för klimatanpassning.

IVL konstaterade att mycket arbete hade genomförts inom klimatanpassningsområdet bland myndigheterna, men också att det i vissa fall fanns svårigheter att identifiera vilka delar av verksamheten som räknades som klimatanpassning. Det kunde exempelvis handla om att myndigheten inte hade tydliggjort kopplingen till klimatanpassning i sina övergripande strategier och handlingsplaner, vilket försvårade kopplingen mellan klimatanpassningsstrategier och övergripande strategier.

Bedömningen gjordes att majoriteten av myndigheterna hade identifierat områden där kunskapen behövde utvecklas och där den interna verksamheten kunde stärkas. De största behoven handlade om ökade resurser och stärkt samverkan, både mellan och inom flera nivåer: internationellt, nationellt, regionalt, kommunalt samt med den privata sektorn. Samtliga myndigheter ansåg att de inte kunde arbeta med klimatanpassning helt på egen hand, utan att arbetet kräver samverkan och dialog med andra aktörer. Flest nationella myndigheter arbetade med risker och åtgärder som rör översvämnningar, följt av ras, skred och erosion.

159 IVL Svenska Miljöinstitutet (2020a). Screening av nationellt arbete med klimatanpassning - utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner. Nr C 502

Uppföljning

Figur 5 visar utvecklingen av hur de myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen har genomfört de olika uppdragen i förordningen. Figuren jämför myndigheternas redovisning för 2019, som var det första rapporteringsåret, med redovisningen för 2025. Vid båda tillfällena redovisade 50 myndigheter sitt arbete till SMHI enligt klimatanpassningsförordningen. Notera att många av myndigheternas klimatanpassningsarbete påverkades av pandemin samt av neddragningar i budgetmedel under tidsperioden.¹⁶⁰

Enligt SMHIs uppföljning av myndigheternas arbete enligt klimatanpassningsförordningen för 2025¹⁶¹ har näst intill samtliga myndigheter fastställt myndighetsmål för klimatanpassning. Omkring 80 procent av myndigheterna uppger att de har en handlingsplan, och i stort sett samma andel anger att de har en aktuell klimat- och sårbarhetsanalys. Vidare svarar 70 procent att de har identifierat bestämmelser i lagar och andra författningar som påverkar myndighetens klimatanpassningsarbete. Drygt 20 procent anger att de tar hänsyn till klimatanpassning i

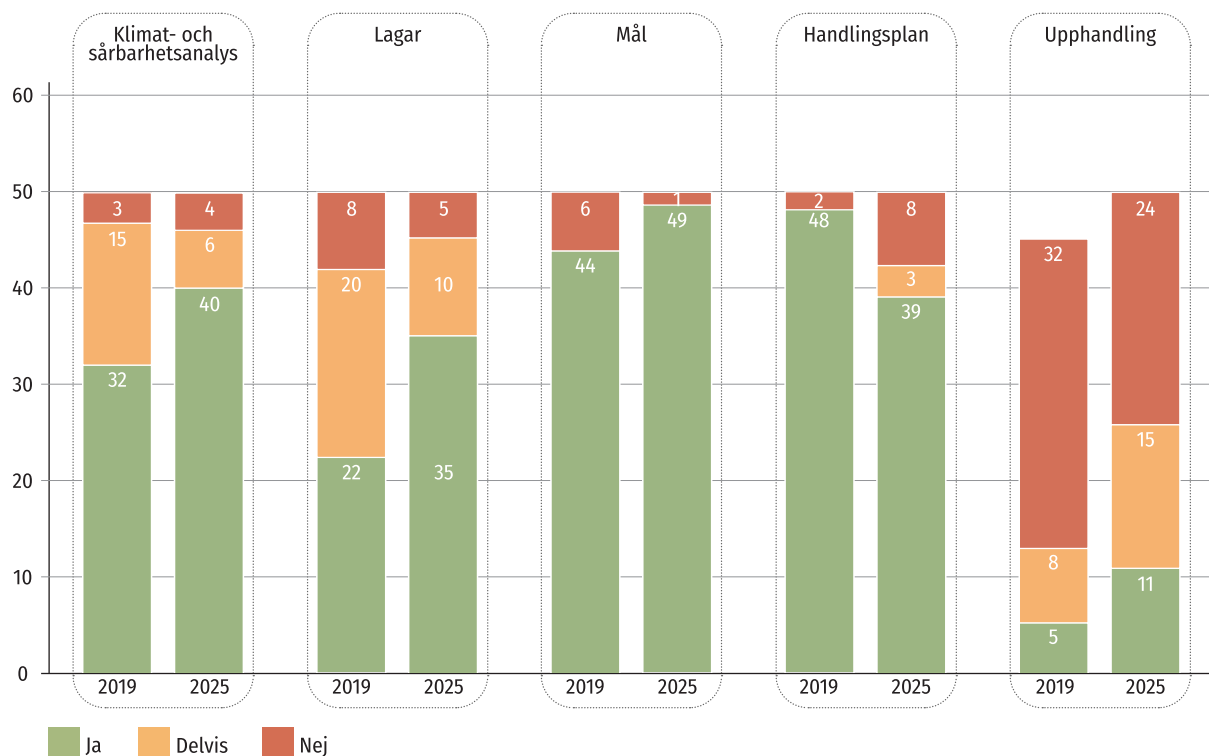
sina upphandlingar. Enligt förordningen ska myndigheternas klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner uppdateras minst vart femte år. Flera myndigheter har sedan 2019 tagit fram både en första och en andra analys och handlingsplan.

Resultaten tyder på att de myndigheter som har uppdaterat sina analyser och planer ofta har utvecklat dem. Klimat- och sårbarhetsanalyserna har i flera fall breddats eller fördjupats vid uppdatering. Utvecklingen syns också i flera av de nya målen, som ofta är mer konkreta och i flera fall tydligare kopplade till resultat, indikatorer och arbetssätt.

Redovisade myndighetsåtgärder

Myndigheternas redovisning av åtgärder för 2025 visar att de flesta myndigheter arbetar aktivt med klimatanpassning inom sina respektive ansvarsområden.¹⁶² Samtliga myndigheter som har redovisat sitt arbete har också redovisat åtgärder. Samtidigt finns en stor spridning i hur många åtgärder som har redovisats. Ungefär hälften av de redovisade åtgärderna utgörs av avgränsade insatser, exempelvis framtagande av en vägledning, genomförande av ett

Figur 5. Jämförelse av myndigheternas genomförda uppdrag enligt klimatanpassningsförordningen (2018:1428), 2019 och 2025.

¹⁶⁰ Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2022a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2021. Klimatologi Nr. 66

¹⁶¹ Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

¹⁶² Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

projekt eller en kommunikationsinsats. Övriga åtgärder beskriver löpande arbete, exempelvis att stärka regional samverkan och intern samordning av klimatanpassning.

De redovisade åtgärderna visar att myndigheterna stödjer det svenska klimatanpassningsarbetet genom följande:

- **Utveckling av kunskap** – 14 nationella myndigheter redovisar åtgärder som rör genomförande av utredningar, deltagande i forskningsprojekt eller framtagande av kunskapssammanställningar inom sina respektive ansvarsområden. Även fyra länsstyrelser tar upp åtgärder som beskriver framtagande av ny kunskap, exempelvis genom medverkan i olika projekt.
- **Framtagande av metoder och vägledningar** – tio nationella myndigheter redovisar åtgärder som rör framtagande av metoder och vägledningar. Affärsverket svenska kraftnät arbetar exempelvis för att ta fram ett metodstöd som ska stödja elaktörer i att genomföra klimat- och sårbarhetsanalyser utifrån geografisk plats, Riksantikvarieämbetet utvecklar ett metodstöd för inventering av kulturhistorisk bebyggelse och SGI arbetar med att ta fram vägledningar gällande ras, skred och stranderosion.
- **Integrering av klimatanpassning i andra processer** – åtta nationella myndigheter och 14 länsstyrelser redovisar åtgärder som beskriver att klimatanpassning integreras i befintliga processer. Vanligast är att klimatanpassning integreras i arbetet med beredskap.
- **Kartläggning och framtagande av dataunderlag** – sex nationella myndigheter redovisar åtgärder som rör framtagande och spridning av dataunderlag. Även fyra länsstyrelser anger att de bidrar med kart- eller GIS-underlag.
- **Informationsspridning** – 14 nationella myndigheter redovisar åtgärder som rör informationsspridning. Vissa utgör löpande verksamhet, såsom Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets rådgivning till skogs- och lantbruksföretag och SGI:s tekniska expertstöd i planprocessen till länsstyrelser och kommuner. Andra är avgränsade insatser, såsom att anordna en konferens eller publicera information på en webbplats.
- **Samordning och samverkan** – tolv nationella myndigheter redovisar åtgärder som rör samordning och samverkan. Åtgärderna sträcker sig från formella uppdrag, såsom Boverkets samordning av det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön

LÄS MER

Exempel på myndigheter med ansvar eller uppdrag som har koppling till klimatanpassning

Nedan ges exempel på myndigheter med ansvar eller uppdrag som har koppling till klimatanpassning:

- SMHI: driver Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning sedan 2012, har i uppdrag att stödja myndigheter i arbetet med klimatanpassningsförordningen och ansvarar för sekretariatet för Nationella expertrådet för klimatanpassning.
- Boverket: har sedan 2018 ett särskilt regeringsuppdrag som samordnande myndighet för klimatanpassning i den byggda miljön, i samverkan med SMHI, MCF, SGI och länsstyrelserna.
- Livsmedelsverket: har enligt sin instruktion ansvar för nationell samordning av dricksvattenfrågor, särskilt när det gäller anpassning till klimatförändringen, samt kris- och beredskapsplanering för dricksvattenförsörjning.
- Länsstyrelserna: har enligt sin instruktion ett regionalt samordningsansvar och ska därmed samordna arbetet med klimatanpassning inom länet och över kommungränserna.
- SGI: får årligen finansiering för arbetet längs Göta älv genom anslag 1:10 i SMHIs regleringsbrev. För 2025 uppgick medlen till 115 miljoner kronor. I arbetet med att minska sannolikheten för skred längs Göta älv samverkar SGI med berörda aktörer med stöd av en delegation.
- MCF: hanterar statsbidrag som kommuner kan söka för att förebygga vissa typer av naturolyckor. Reglerna för bidraget

anges i förordning (2022:1395) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor. Myndigheten ansvarar också för arbetet enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker och ska verka för att förebyggande åtgärder mot naturolyckor vidtas. Myndigheten är nationell kontaktpunkt för FN:s ramverk för katastrofriskreducering, Sendairamverket. Den ska också, utifrån en nationell riskbild, upprätthålla beredskap med stödresurser för att kunna bistå vid allvarliga olyckor och kriser samt, vid höjd beredskap, kunna leda den samlade civila hanteringen av kriser och krig nationellt.

och Naturvårdsverkets arbete med Nordiska ministerrådets klimatanpassningskommitté, till att myndigheterna deltar i befintliga nätverk. Sju länsstyrelser redovisar åtgärder som rör samverkan med aktörer i länet.

- **Arbete med koppling till regelverk** – åtta nationella myndigheter redovisar arbete med koppling till regelverk. Skogsstyrelsen har genomfört en gapanalys av regelverk och Transportstyrelsen

har inlett arbetet med en motsvarande analys. Andra myndigheter redovisar arbete med översyn av föreskrifter och tillsynsvägledningar. Elva länsstyrelser lyfter särskilt sitt arbete med granskning av kommunala planer.

- **Finansiering av klimatanpassningsåtgärder** – åtta nationella myndigheter redovisar åtgärder som handlar om finansiering. Jordbruksverket arbetar med ekonomiskt stöd till jordbruket inom

Flest åtgärder enligt förordningsmyndigheternas rapportering 2025 omfattar översvämningar, följt av skyfall, förändringar i nederbörd (mängd och typ), torka och värmebölja. Bild TT.

områden som växtnäring, biologisk mångfald och kulturmiljö. Naturvårdsverket vägleder ansökningar inom EU-fonden LIFE. Tillväxtverket arbetar med EU-finansiering och Sida stödjer samarbetsländer i utveckling och genomförande av nationella anpassningsplaner. Sametinget har för avsikt att arbeta för att samebyarna får ekonomiska resurser för deltagande i samrådsprocesser och i framtagande av underlag.

- **Uppföljning och utvärdering** – nio nationella myndigheter redovisar åtgärder som bidrar till uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet inom deras ansvarsområden. I vissa fall handlar det om utveckling av indikatorer, i andra om genomförda, initierade eller planerade uppföljningar av klimatförändringens effekter eller genomförda klimatanpassningsåtgärder.

Det är svårt att utifrån myndigheternas redovisningar följa progressionen i deras klimatanpassningsarbete. Det kan delvis förklaras med att många åtgärder beskriver löpande verksamhet, men också av att myndigheterna har gjort olika val kring vad de redovisar. Flest åtgärder genomförs fortsatt inom sektorn Fysisk planering, följt av Beredskap och krishantering och Biodiversitet. Jordbruk och livsmedel samt Urbana miljöer har ersatt Hälsa och Vattenförvaltning som den fjärde och femte sektorn där flest åtgärder genomförs. I likhet med föregående år är översvämningar den klimatrelaterade fara som flest åtgärder anges möta, följt av skyfall, förändringar i nederbörd (mängd och typ), torka och värmebölja. De behov som identifieras i redovisningarna är dock större än vad som kan mötas genom myndigheternas åtgärder och de insatser som ligger inom deras mandat.¹⁶³

Behov av revidering av klimatanpassningsförordningen (2018:1428)

Inom ramen för arbetet med den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA) skickade Klimatanpassningsrådet vid årsskiftet 2024/2025 en enkät till berörda aktörer. Enkäten ingick i rådets kunskapsinventering och syftade främst till att samlas in kunskapsunderlag, men innehöll även frågor om Sveriges klimatanpassningsarbete (se bilaga 1). Svaren visar att det fortsatt finns oklarheter om vilka statliga myndigheter som ansvarar för att stödja klimatanpassningsinsatser inom vissa områden.

Ett exempel är renskötseln, där varken Sametinget, länsstyrelserna eller Naturvårdsverket har ett tydligt uppdrag.

Riksrevisionen bedömde i sin granskningsrapport Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön¹⁶⁴ att klimatanpassningsförordningen är otydlig när det gäller hur brett myndigheterna ska arbeta med uppdragen enligt förordningen. Enligt Riksrevisionen är det bland annat otydligt om uppdraget att göra klimat- och sårbarhetsanalyser ska omfatta myndigheternas verksamhetsområde eller även andra aktörers arbete inom det berörda området. I den uppdaterade nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning (skr. 2023/24:97), instämmer regeringen till viss del i Riksrevisionens bedömning att klimatanpassningsförordningen bör förtydligas.

I regleringsbrevet för SMHI 2026 fick myndigheten i uppdrag att se över delar av klimatanpassningsförordningen (2018:1428). Uppdraget innefattade fyra delar:

1. En analys och bedömning av om fler myndigheter bör omfattas av förordningen. I de fall ytterligare myndigheter föreslås har konsekvenserna analyserats.
2. En analys av om det ansvar som följer av förordningen bör justeras för att bidra till en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning inom respektive myndighets ansvarsområde.
3. En analys av hur skrivningarna om regelbunden uppföljning och redovisning av myndigheternas arbete bör revideras för att bättre stödja utvecklingen av det nationella klimatanpassningsarbetet.
4. En analys av om det finns behov av att justera förordningen för att på ett bättre sätt samordna kraven på myndigheters klimatanpassningsarbete med den risk- och sårbarhetsbedömning som ska göras i enlighet med förordningen om statliga myndigheters beredskap. I denna del av uppdraget samarbetade SMHI med MCF.

Inom ramen för uppdraget inhämtade SMHI synpunkter och information från berörda myndigheter och andra berörda aktörer. Naturvårdsverket bidrog med författningstekniska synpunkter och i arbetet med konsekvensanalys. Eftersom uppdraget redovisades i juni 2026¹⁶⁵ har resultatet inte kunnat beaktas i denna delrapport.

¹⁶³ Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

¹⁶⁴ Riksrevisionen (2023). Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön, RiR 2022:29

¹⁶⁵ Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026b). Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete, Redovisning av regeringsuppdrag, Skrivelse 2026-06-23, SMHI Dnr 2026/113/5.2.3

Länsstyrelser

RÅDETS BEDÖMNING

Klimatanpassningsarbetet vid länsstyrelserna har minskat i omfattning sedan de särskilda medlen avvecklades 2024. Det har fått betydande konsekvenser för Sveriges klimatanpassningsarbete, eftersom länsstyrelsernas har ett regionalt samordningsuppdrag och ett uppdrag att stötta kommunerna. Uppföljningen visar också att länsstyrelsernas möjligheter att genomföra sina uppdrag enligt klimatanpassningsförordningen (2018:1428) varierar mellan länen. Det innebär att kommunerna kan få olika tillgång till stöd beroende på geografisk placering, vilket kan bidra till ojämlika förutsättningar för klimatanpassning över landet.

Enligt förordningen ska länsstyrelser, inom ramen för sitt uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning; initiera, stödja och följa upp kommunernas klimatanpassningsarbete.

De ska också analysera hur länet, och vid behov angränsande län, påverkas av klimatförändringen, stödja och följa upp regionala sektorsmyndigheters klimatanpassningsarbete, bidra till och ta fram underlag för ökad kunskap och planering samt stödja arbetet i älvgrupper.

Sedan april 2020 är kommuner skyldiga att i sin översiktsplan redovisa sin syn på klimatrelaterade faror som kan leda till skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion. Av planen ska det även framgå hur sådana risker kan minska eller upphöra. I detta arbete har länsstyrelsen en viktig roll genom att under samrådsprocessen bidra till att klimatrelaterade faror redovisas i översiktsplanen så utförligt som möjligt, med hänsyn till tillgängligt underlag.

Även i detaljplaneprocessen har länsstyrelserna en viktig roll, då de har ett tillsynsansvar för kommunernas planläggning enligt plan- och bygglagen. Detta innebär att länsstyrelserna har ett ansvar att erbjuda tillsynsvägledning samt följa upp att kommunerna beaktar och förebygger uppkomst av bland annat översvämning och erosion vid detaljpaneläggning.

Status vid första cykeln

Arbetet hos länsstyrelserna var vid rådets första rapport, enligt IVL Svenska Miljöinstitutets

screening¹⁶⁶, omfattande och etablerat. IVL lyfte att detta till stor del berodde på länsstyrelsernas tydligt utpekade samordningsuppdrag. Många länsstyrelser arbetade också med att utveckla en klimat- och sårbarhetsanalys enligt klimatanpassningsförordningen. Klimatförändringen förväntades därmed ta allt större plats i arbetet med riskhantering.

Länsstyrelserna rapporterar även in riskhanteringsplaner enligt översvämningsförordningen (2009:956) och risk- och sårbarhetsanalyser till MCF. IVL lyfte att dessa analyser ofta inkluderar extrema och kortvariga klimathändelser. Samtidigt fanns vissa skillnader i hur aktivt länsstyrelserna arbetade med klimatanpassning och i vilken utsträckning arbetet genomsyrade deras styrande dokument. Skillnaderna förklarades bland annat av ekonomiska förutsättningar och av om länet redan hade drabbats av klimatrelaterade händelser.

Uppföljning

I IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkrings senaste rapport om uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete¹⁶⁷ lyfts att Länsstyrelsernas uppdrag att stödja, samordna och följa upp klimatanpassningsarbetet behöver genomföras mer systematiskt, eftersom arbetets omfattning varierar mellan länen. Länsstyrelsernas arbete har påverkats betydligt av regeringens beslut att från och med 2024 avveckla de särskilda ekonomiska medlen till länsstyrelsernas och MCF:s arbete med klimatanpassning via SMH:s regleringsbrev.

¹⁶⁶ IVL Svenska Miljöinstitutet (2020a). Screening av nationellt arbete med klimatanpassning - utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner. Nr C 502.

¹⁶⁷ IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

Konsekvenserna varierar mellan länsstyrelserna. Flera har påverkats i hög grad, medan andra har prioriterat att upprätthålla klimatanpassningsarbetet.

Enligt SMHIs senaste uppföljning av myndigheternas arbete enligt klimatanpassningsförordningen betonas att länsstyrelserna har en begränsad möjlighet att genomföra en del av sina uppdrag.¹⁶⁸ Många rapporterar att de saknar eller endast delvis har en aktuell klimat- och sårbarhetsanalys och/eller handlingsplan och att resursbrist är den främsta orsaken. Länsstyrelsernas resursbrist lyfts också av flera nationella myndigheter, som menar att den påverkar länsstyrelsernas roll som nod i samverkan mellan nationella myndigheter och kommuner. Redovisningen

visar att länsstyrelsernas möjligheter att genomföra sina uppdrag varierar. Det innebär att stödet till kommunerna varierar mellan länen, vilket kan skapa ojämlika förutsättningar för klimatanpassningsarbetet i landet.

Svaren på den enkätfråga som skickades ut till myndigheterna inom ramen för NKSA visar att länsstyrelsernas ansvar uppfattas som mindre tydligt efter att den särskilda finansieringen har avvecklats. Eftersom länsstyrelserna har en viktig roll som länk mellan nationella myndigheter och kommuner drabbar det minskade stödet både kommunernas klimatanpassningsarbete och de statliga myndigheternas möjligheter att nå kommunerna.

168 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

Nationella myndigheter som inte omfattas av klimatanpassningsförordningen

RÅDETS BEDÖMNING

Uppföljningen visar att vissa myndigheter som inte omfattas klimatanpassningsförordningen (2018:1428) har påbörjat ett strategiskt arbete och vidtagit åtgärder inom sina ansvarsområden. Samtidigt framgår att frånvaron av ett tydligt definierat uppdrag är den främsta orsaken till varför klimatanpassning inte bedrivs mer systematiskt.

Dagens avgränsning av förordningen innebär att vissa ansvarsområden som påverkas av klimatförändringen inte omfattas av samma krav på systematiskt klimatanpassningsarbete som ansvarsområdena hos myndigheter som omfattats av förordningen (2018:1428). För att bredda och stärka arbetet med klimatanpassning har förslag förts fram i olika sammanhang om att inkludera fler myndigheter i förordningen, till exempel i rådets första rapport och i SMHI:s analyser av förordningsmyndigheternas redovisningar av arbetet med klimatanpassning.

Klimatförändringen medför till exempel ökade risker för arbetsrelaterad ohälsa och olycksfall, vilket kräver stöd från myndigheter och implementering av proaktiva åtgärder från arbetsgivare.¹⁶⁹ Ett jämställdhetsperspektiv är också viktigt för att uppnå en mer rättvis klimatanpassning, eftersom kvinnor i många sammanhang är mer sårbara för klimatförändringens effekter. Det beror bland annat på att kvinnor ofta bär ett större ansvar för både barn och äldre, som är särskilt sårbara när klimatet förändras.¹⁷⁰ Klimatförändringen kan också bidra till ökad migration till Sverige och Norden, som bedöms kunna vara attraktiva mottagarländer i en varmare värld.¹⁷¹

Detta skulle till exempel kunna motivera att även Arbetsmiljöverket, Jämställdhetsmyndigheten och Migrationsverket omfattas av förordningen. Sedan förordningen trädde i kraft har även arbetet med krisberedskap och civilt försvar fått en allt större betydelse. Flera myndigheter med centrala roller

inom beredskapssystemet omfattas dock inte av klimatanpassningsförordningen i dag (se Tabell 1 i avsnitt 2.4).

Status vid första cykeln

I rådets första rapport genomfördes ingen screening av myndigheter utanför klimatanpassningsförordningen, men flera av dessa myndigheter identifierades som viktiga samverkanspartners.¹⁷²

Uppföljning

I arbetet med denna rapport har rådet genomfört en screening för ett urval av elva myndigheter som i olika sammanhang har lyfts fram som möjliga att inkludera i klimatanpassningsförordningen: Arbetsmiljöverket, Försvarets materielverk, Jämställdhetsmyndigheten, Kustbevakningen, Luftfartsverket, Läkemedelsverket, Migrationsverket, Myndigheten för totalförsvarsanalys, Polismyndigheten, Sveriges riksbank samt Upphandlingsmyndigheten.

Genomgången visar att flera myndigheter som i dag inte omfattas av förordningen har påbörjat ett klimatanpassningsarbete. Överlag finns information om klimatanpassning i någon form på myndigheternas webbplatser, exempelvis om påbörjat arbete med att ta fram strategiska dokument. Flera av myndigheterna uppger också att de har vidtagit åtgärder inom klimatanpassningsområdet. Kustbevakningen och Luftfartsverket uppger att de befinner sig i en uppstartsfas. Tillsammans med Försvarets materielverk

169 Sveriges Television (2025). Hög värme och arbetsmiljö – Arbetsmiljöverket om arbetsgivarens ansvar. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/hor-varme-och-arbetsmiljo-arbetsmiljoverket-om-arbetsgivarens-ansvar> [2026-01-28]

170 Myndighetsnätverket för klimatanpassning (2026a). Hur kan vi arbeta med rättvis klimatanpassning? <https://klimatanpassning.se/stod-och-verktyg/rattvis-klimatanpassning/hur-kan-vi-arbeta-med-rattvis-klimatanpassning> [2026-01-28]

171 Yang, X., Chen, D., & Wahabet I. et.al. (2025). Evidence of climate and economic drivers affecting migration in an unequal and warming world. *Commun Earth Environ* 6, 782

172 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning.

är de också de myndigheter där det framgår att en klimat- och sårbarhetsanalys genomförs eller har genomförts.

Riksbanken och Arbetsmiljöverket arbetar aktivt med olika frågor som rör klimatanpassning, integrerat i ordinarie verksamhet. För övriga myndigheter tyder genomgången på att klimatanpassningsarbetet fortfarande är begränsat. Både Jämställdhetsmyndigheten och Migrationsverket uppger att de inte har något formulerat regeringsuppdrag och därför inte arbetar med klimatanpassning. Även Arbetsmiljöverket och Försvarets materielverk uppger att de saknar

uppdrag med tydlig koppling till klimatanpassning, vilket hindrar ett systematiskt arbete.

Sammanfattningsvis framkommer en varierad bild vilken understöder behovet av att se över om fler myndigheter bör omfattas av förordningen. I regleringsbrevet för SMHI 2026 fick myndigheten detta i som en del av en bredare översyn av förordningen. Eftersom uppdraget redovisades i juni 2026¹⁷³ har resultatet inte kunnat beaktas i denna delrapport, se i stället rådets huvudrapport.

173 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026b). Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete, Redovisning av regeringsuppdrag, Skrivelse 2026-06-23, SMHI Dnr 2026/113/5.2.3

Kommuner

SAMMANFATTNING

Uppföljningen ger flera indikationer på att kommunernas strategiska arbete har utvecklats i positiv riktning sedan rådets första rapport. Skillnaderna mellan storstäder, kommuner nära storstäder, mindre städer och landsbygdskommuner tycks också ha minskat. Det finns även tecken på att arbetet med klimatrelaterade faror har breddats, bland annat genom att fler kommuner arbetar med höga temperaturer, trots att det inte omfattas av något lagkrav. Samtidigt saknas en samlad bild av om arbetet ger avsedd effekt, eftersom det saknas underlag för att systematiskt utvärdera implementeringen av åtgärder över tid. Det finns också indikationer på att små kommuner med begränsade resurser hamnar efter. Flera utmaningar kvarstår, bland annat brist på kompetens och resurser samt otydlig ansvarsfördelning. Forskning visar samtidigt att vissa föregångskommuner arbetar både reaktivt och proaktivt.

Kommunerna är huvudman för många verksamheter som påverkas av klimatförändringen, exempelvis vatten och avlopp, vård och omsorg, fysisk planering och räddningstjänst. De är också fastighets- och markägare. Kommunerna har dessutom en viktig roll i att förebygga naturolyckor inom sitt geografiska område, där den fysiska planeringen är central för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Kommunen bedriver även myndighetsutövning enligt flera författningar och har tillsynsansvar kopplat till miljöbalken och plan- och bygglagen. Kommunala bolag inom fastigheter, energi och vatten spelar också en viktig roll i anpassningen av samhället.

Status vid första cykeln

I rådets första rapport konstaterades att kommunerna hade kommit olika långt i sitt klimatanpassningsarbete. Kustkommuner, större städer och kommuner i södra Sverige låg ofta längre fram än mindre kommuner och kommuner i norr. Kommunerna som hade kommit längre i arbetet hade ofta redan drabbats av extrema klimathändelser. Arbetet var särskilt inriktat på översvämningar, ras, skred och erosion.¹⁷⁴ Detta speglar de krav som ställs enligt plan- och bygglagen, EU:s översvämningsdirektiv och översvämningsförordningen, samt de klimatrelaterade faror som kommuner kan söka statsbidrag för från MCF och medel för genom SGI:s anslag för arbetet längs Göta älv.

Kommunerna hade överlag inte kommit så långt att

de följde upp eller utvärderade effekten av vidtagna åtgärder. Både SMHI:s¹⁷⁵ och IVL:s¹⁷⁶ analyser visade att utvecklingen i arbetet med klimatanpassning hängde samman med faktorer som kommunstorlek, politisk vilja, internt stöd, resurser och geografiskt läge. Lagstiftningsutrymme och finansiering av klimatanpassningsåtgärder i den bebyggda miljön var nyckelfrågor för flera aktörer.

Flera hinder gjorde det svårt för kommunerna att genomföra åtgärder. Det handlade bland annat om brist på underlag och planeringsstöd, oklar finansiering, otydliga ansvarsförhållanden, svag samordning och begränsade resurser. Många kommuner uppgav också att lagstiftningen inte gav tillräckligt stöd. Kommunerna upplevde även brister kopplade till det interna stödet, till prioriteringar och resurstilldelning (både personellt och finansiellt) samt till lagstiftningen. Många kommuner upplevde att byggprojektörer inte gjorde nödvändiga investeringar i klimatanpassningsåtgärder och att incitamenten för byggprojektörerna att klimatanpassa fastigheter vid nybyggnation behövde stärkas.

Både länsstyrelser och kommuner efterfrågade tydligare lagkrav på kommunernas klimatanpassningsarbete i sina rapporteringar till SMHI. Länsstyrelserna pekade särskilt på att de ska stödja och följa upp kommunerna, men att kommunerna inte har något motsvarande krav på att redovisa sitt klimatanpassningsarbete.

174 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2020b). Kommunernas arbete med klimatanpassning 2019 – Analys av statusrapportering till SMHI. Klimatologi Nr. 55

175 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2020b). Kommunernas arbete med klimatanpassning 2019 – Analys av statusrapportering till SMHI. Klimatologi Nr. 55

176 IVL Svenska Miljöinstitutet (2020a). Screening av nationellt arbete med klimatanpassning, utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner. Rapport Nr U6249/2020

Uppföljning

I IVL Svenska Miljöinstitutets och Svensk Försäkrings enkätundersökningar följs kommunernas klimatanpassningsarbete upp utifrån EU:s processverktyg för klimatanpassning.¹⁷⁷

EU:s processverktyg för klimatanpassning beskriver arbetet som en process i flera steg, från att skapa förutsättningar och analysera risker till att planera, genomföra och följa upp åtgärder. De olika stegen visas i Figur 6.¹⁷⁸

Figur 7 visar hur stor andel av de svarande kommunerna i IVL Svenska Miljöinstitutets och Svensk Försäkrings enkätundersökningar från 2015 respektive 2025 som uppgav att de hade arbetat med de olika stegen i EU:s processverktyg. Resultaten redovisas som andel av de kommuner som svarade på enkäten respektive år. Underlaget är inte heltäckande: 165 kommuner svarade på enkäten 2015 och 193 kommuner 2025. Enkäten innehåller flera frågor kopplade till varje steg, och Figur 7 bygger på en av huvudfrågorna för respektive steg. För en mer komplett bild av kommunernas arbete inom de olika stegen hänvisas till IVL Svenska Miljöinstitutets och Svensk Försäkrings rapport.

Under steget Genomförande är svaren i figuren uppdelade utifrån om kommunerna har vidtagit klimatanpassningsåtgärder samt om de har tagit fram en handlingsplan för sitt fortsatta arbete med genomförande av klimatanpassningsåtgärder. Det bör betonas att genomförandesteget inte ger någon indikation på åtgärdernas omfattning, utan bygger på ja/nej-frågor.

När det gäller frågan om kommunerna har genomfört en övergripande analys av hur kommunen kan påverkas av framtida klimatförändring, under steget Identifiera risker och sårbarheter, skiljer sig svarsalternativen åt mellan 2015 och 2025. År 2025 innehåller svarsalternativet "nej" även tillägget "men vi har tagit fram underlag/analyser för utvalda extrema klimathändelser". Det gör det svårt att avgöra hur

många av de svarande kommunerna som svarade nej som ändå har genomfört vissa analyser inom utvalda områden, och hur många som inte har gjort någon analys av påverkan från framtida klimatförändring. Denna skillnad i svarsalternativ kan därför ge intryck av att färre kommuner identifierade framtida klimatrisker år 2025 än 2015. För övriga steg syns en tydlig progression i kommunernas klimatanpassningsarbete, där arbetet har gått från kartläggning av risker till genomförande av åtgärder.

Kommunernas strategiska klimatanpassningsarbete

Det genomgångna underlaget indikerar att kommunernas klimatanpassningsarbete fortfarande ser olika ut i landet. Arbetets omfattning påverkas bland annat av resurser, organisation, geografi och tillgång till projektmedel.

Flera rapporter pekar på att tidigare erfarenheter av natur- och klimatrelaterade händelser är en viktig faktor för att kommuner ska arbeta aktivt med klimatanpassning är.^{179,180} Samtidigt har denna bild nyanserats av en forskningsstudie som följt upp tio proaktiva kommuners arbete med klimatanpassning i befintlig bebyggelse.¹⁸¹ Studien visar att kommunerna arbetade mer proaktivt, både med riktade åtgärder utifrån systematiska prioriteringar men också i form av mer småskaliga passa-på-åtgärder. Det handlar därmed om en bredare uppsättning åtgärder med olika för- och nackdelar. Den samlade effekten av implementeringen är dock oklar, eftersom många anpassningsåtgärder blir småskaliga lösningar som inte alltid genomförs på de platser där behoven är störst, utan där möjligheter uppstår. Kommuners möjligheter att vidta åtgärder är också beroende av finansiering för konkreta förebyggande åtgärder. MCF ser en stor ökning av antalet ansökningar om statsbidrag för förebyggande åtgärder mot naturolyckor sedan anslaget höjdes kraftigt från 2022. Det finns också en allt större spridning bland de kommuner som söker bidrag.

Figur 6. De steg som ingår i EU:s processverktyg för klimatanpassningsarbete.

177 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

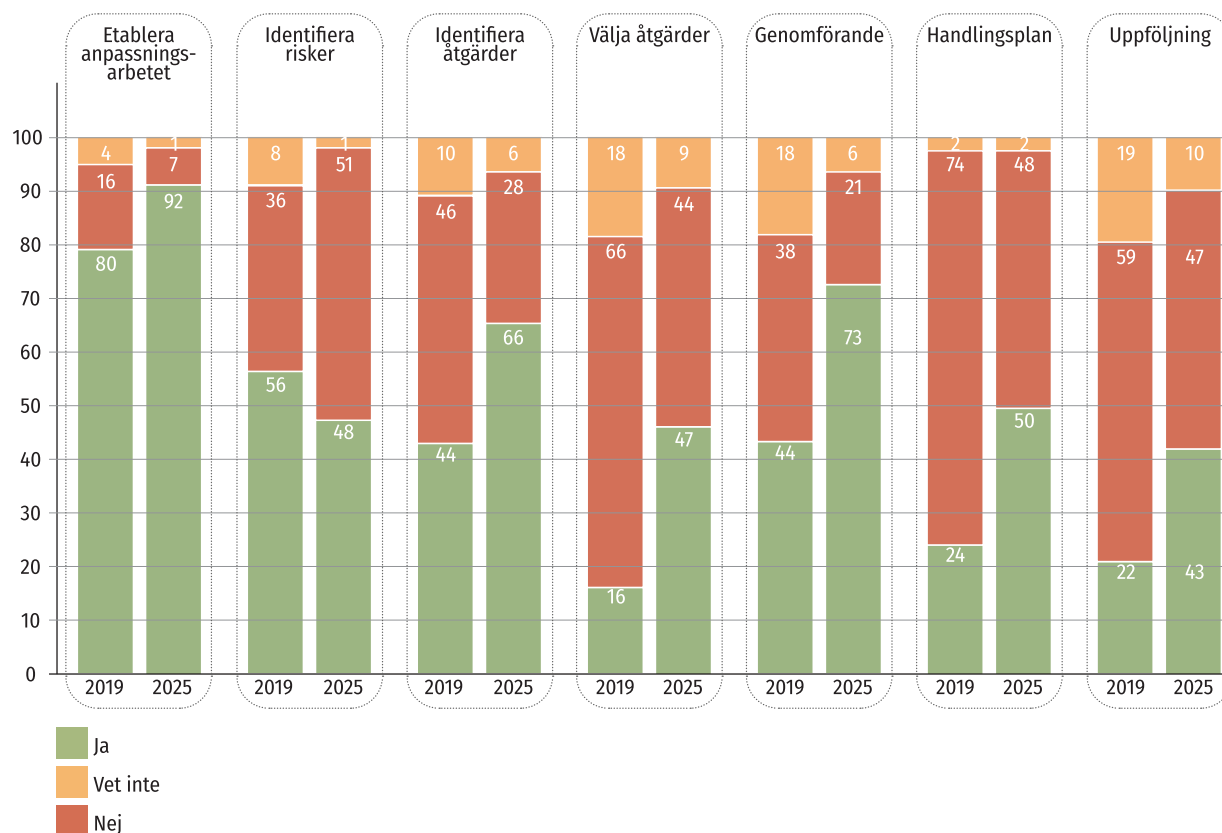
178 Climate ADAPT (2026d). The Adaptation Support Tool – Getting started. <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/tools/adaptation-support-tool> [2026-01-28]

179 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

180 Sveriges Kommuner och Regioner (2023). Rättvis och hållbar omställning för klimatet - Förslag från SKR:s programberedning för hållbar omställning

181 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2024). The necessity of pragmatic muddling. Ten Swedish early adopter cities navigating climate adaptation policy-implementation in the urban built environment. *Environmental Science & Policy* 160: 1-10. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2024.103842>

Figur 7. Utvecklingen av kommunernas arbete med klimatanpassning mellan 2015 och 2025 enligt enkätundersökningar från IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring.

Enligt den senaste enkätundersökningen av kommunernas klimatanpassningsarbete från IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring, där 193 av Sveriges 290 kommuner svarade på en enkät, går arbetet framåt i landets kommuner. En majoritet, 94 procent, av de kommuner som deltog i undersökningen uppger att de har påverkats av klimatförändringen eller extrema klimathändelser. Klimatanpassningsarbetet bland kommunerna som helhet har fortsatt att öka vid varje undersökningstillfälle sedan 2015.¹⁸²

En genomgång av vilka kommuner som deltagit i undersökningen genom åren visar att endast fyra kommuner aldrig har svarat¹⁸³. Undersökningen visar att drygt nio av tio av de svarande kommunerna arbetar med klimatanpassning i nuläget i någon form. Denna andel bedöms ha varit relativt konstant över tid, eftersom tidigare undersökningar från dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting 2009 och 2011 visade liknande resultat.¹⁸⁴

En något mindre andel kommuner uppger att politiska beslut har fattats, 71 procent, att det

finns en huvudansvarig för arbetet, 61 procent, att specifika mål har formulerats, 45 procent, samt att personella och finansiella resurser har avsatts, 42 procent. Sju av tio kommuner svarade att de har kartlagt möjliga klimatanpassningsåtgärder samt genomfört åtgärder. Enkäten visar dock inte hur omfattande den kommunala implementeringen är eller hur den är fördelad geografiskt. Det gör att underlaget inte ger en tydlig bild av genomförandet av klimatanpassningsåtgärder.

Merparten av kommunerna, 81 procent, uppger att de har integrerat klimatanpassningsarbetet i befintliga processer, till exempel i planprocessen. Färre kommuner, 37 procent, har tagit fram informations- eller kommunikationsmaterial om sitt klimatanpassningsarbete. Mindre än hälften av kommunerna, 43 procent, arbetar med uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet. Det tyder på att många kommuner fortsatt är i ett tidigt skede i klimatanpassningsprocessen.¹⁸⁵

Störst fokus i åtgärdsarbetet ligger på att hantera

¹⁸² IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

¹⁸³ De kommuner som aldrig svarat på IVL och Svensk Försäkrings enkät är Hällefors, Ljusnarsberg, Rättvik och Valdemarsvik

¹⁸⁴ Sveriges kommuner och landsting (2011). Kommunernas arbete med klimatanpassning. Rapport SKL granskar.

¹⁸⁵ IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

översvämningar från ökad nederbörd och förändrade flöden i sjöar och vattendrag, samt höga temperaturer. Arbetet med att hantera höga temperaturer har ökat i kommunerna. Till skillnad från tidigare undersökningar har skillnaderna mellan storstäder, kommuner nära storstäder, mindre städer och landsbygdskommuner generellt minskat. Kustkommuner har dock i något större utsträckning än inlandskommuner svarat att de i dag arbetar med klimatanpassning.¹⁸⁶

Norrköpings kommun fick högst poäng i uppföljningen för andra gången. Det förklaras bland annat av politisk prioritering, långsiktighet och omfattande samarbete inom kommunen.¹⁸⁷

Sammantaget visar enkäten ökad medvetenhet och en positiv utveckling. Antalet kommuner som når över 30 poäng, av maximalt 33, har ökat från 19 (2023) till 24 (2025). Enkätundersökningen ger dock ingen indikation om omfattningen av arbetet, och det råder fortsatt stora variationer mellan kommuner och ungefär hälften av kommunerna når inte upp till 50 procent av full poäng. Därtill får 43 kommuner under 10 poäng, vilket indikerar att mycket lite har gjorts i dessa kommuner och att de halkar efter i klimatanpassningsarbetet. Det gäller särskilt kommuner med begränsade resurser och låg kompetens, där länsstyrelsernas stöd är avgörande.¹⁸⁸

Enkätundersökningen har dock flera begränsningar som är viktiga att betona. En tredjedel av kommunerna deltog inte i den senaste enkäten, och en stor andel av de som svarat uppger "vet ej" på frågorna. Enkäten fokuserar dessutom enbart på klimatanpassningsarbete för skydd mot extrema klimathändelser och saknar fördjupning om exempelvis effekten och omfattningen av implementerade åtgärder. Det finns även indikationer på att det är små och resurssvaga kommuner som inte har svarat på enkäten.

Vissa motverkande tendenser i samhällsutvecklingen behöver bevakas

Trots att kommunernas strategiska arbete går framåt finns det utvecklingstendenser som kan motverka klimatanpassning. Grönnytorna minskar i Sveriges 20 största städer^{189,190}, och flera kommuner fortsätter att prioritera insatser för ökad attraktivitet genom satsningar på vattennära byggande.¹⁹¹ Samtidigt finns tecken på ett skifte där en enkät utskickad av Dagens Nyheter till alla landets kommuner under 2026 om hur de arbetar med översvämningsrisker, att minst 34 av landets kommuner har identifierat bostadsområden som på sikt kan bli olämpliga att bo i på grund av översvämningsrisker och att 22 kommuner diskuterat planerad reträtt.¹⁹²

LÄS MER

Exempel från Norrköpings kommun

Norrköpings kommun har arbetat aktivt med klimatanpassning under många år. Arbetet sker i bred samverkan med mellan kommunens olika verksamheter, kommunala bolag, räddningstjänst, SMHI och Linköpings universitet. En viktig del har varit att skapa en övergripande bild av hur klimatförändringen påverkar kommunen i dag och kommer att påverka den i framtiden. Kommunen fick redan 2014, genom beslut i kommunfullmäktige, politiskt stöd för satsningen på klimatanpassning. Sedan dess har en riktlinje för klimatanpassningsarbetet tagits fram, med ett antal utpekade

grundläggande principer och fokusområden för satsningar på anpassning. Kommunfullmäktige har även under flera mandatperioder beslutat om övergripande mål för kommunens klimatanpassning, vilka följs upp årligen och redovisas i årsboksutlåt. Därtill är Norrköping sedan 2018, enligt översvämningsförordningen, utpekad ort med betydande översvämningsrisk både från vattendrag, hav och skyfall vilket har tydliggjort behovet av att vidta åtgärder. Referens för exemplet: Merja Willman, klimat- och hållbarhetsstrateg, Norrköpings kommun.

Bild: MostPhotos

186 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

187 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

188 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

189 Husvarna Urban Green Space Index (2024). Top Green Cities Sweden 2024 - Grönnytta i Sveriges 20 största städer- <https://hugsi.green/top-green-cities/sweden> [2026-01-20]

190 Boverket (2026c). Nationell kartläggning av trädäckning i större tätorter. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/ekosystemtjanster/tradackning/> [2026-01-20]

191 Sveriges Radio (2025). Här storsatsas på nybyggen trots hot om översvämning: "Vansinnigt". <https://www.sverigesradio.se/artikel/har-storsatsas-pa-nybyggen-trots-hot-om-oversvamnning-vansinnigt> [2026-01-20]

192 Dagens Nyheter (2026). Stigande hav kan tvinga skärgårdsborna på reträtt - "Händer det här verkligen oss?" <https://www.dn.se/sverige/stigande-hav-kan-tvinga-skargardsborna-pa-retratt-hander-det-har-verkligen-oss/> [2026-06-23]

Enligt en utredning som konsultföretaget Sweco har genomfört på uppdrag av Klimatanpassningsrådet framgår att cirka elva procent av Sveriges befintliga byggnation finns inom områden som i nationella karteringar pekats ut som riskområden för erosion, ras, skred eller översvämningar längs hav, sjöar eller vattendrag. Utöver byggnader har även befintligt bestånd av vägar och järnvägar analyserats. Även dessa är utsatta. I dag finns cirka 14 procent av vägsträckorna och 16 procent av järnvägssträckorna inom riskområden, och andelarna förväntas öka. Byggnader inom detaljplaner från 1960-, 1970- och 1980-talet är mer utsatta, och det sker fortsatt förtätning i dessa områden. En betydande andel byggnation sker dessutom utanför detaljplanelagt område. Där kan då hänsyn till klimatrelaterade faror i byggnationen utebli. Samtidigt saknas tillräcklig statistik för att följa upp hur ofta detaljplaner överprövas eller stoppas med hänsyn till klimatrelaterade faror. Det gör det svårt att bedöma om sådana faror beaktas i tillräcklig utsträckning vid planering av ny bebyggelse.¹⁹³

Enligt förslag från Boverkets regeringsuppdrag Möjligheternas byggregler¹⁹⁴ bör byggande av bostäder med två meter takhöjd och sovrum utan fönster möjliggöras. Det finns även förslag om revideringar av trafikbullenförordningen (2015:216) som skulle tillåta bullernivåer vid bostäder som i praktiken förutsätter att fönstren alltid är stängda. Dessa förslag motverkar klimatanpassning och försämrar möjligheterna att hantera höga inomhustemperaturer under varma dagar.

Urbaniseringen i Sverige förväntas fortsätta.¹⁹⁵ Samhället, och framför allt kommunerna, står därmed inför utmaningen att anpassa samhället till klimatförändringen och samtidigt hantera andra samhällsmål och en växande befolkning. Förtätning har på senare tid fått stort genomslag som planeringsstrategi för att hantera urbanisering och

en ökad befolkning och samtidigt uppnå en hållbar utveckling. I många svenska kommuners översiktsplaner beskrivs förtätning i dag som något positivt för en hållbar stadsutveckling. Förtätning har bland annat en positiv inverkan på uppsatta transportmål, tillgång till infrastruktur och på innovation. En forskningsstudie¹⁹⁶ fann dock att förtätningsstrategin inte motiverades i tre av fyra studerade kommuner. När den väl motiverades var den vanligaste motiveringen relaterad till mer effektiva transporter. Bristande hänsyn till bevarande och planering för urbana grönområden under förtätningsprocesser är ett exempel på hur förtätning kan skapa målkonflikter med klimatanpassningsarbetet. Minskade grönytor kan förstärka urbana värmeöar och minska andelen genomsläppliga ytor, vilket blir problematiskt vid skyfall. Samtidigt har flertalet verktyg och metoder de senaste åren tagits fram för att höja kunskapen och främja multifunktionella lösningar i städer.^{197,198,199,200,201} För att motverka de negativa effekterna av förtätning som strategi lyfts multifunktionalitet och samverkan mellan olika sektorsförvaltningar, kommunala bolag och privata fastighetsägare.^{202,203}

Forskningsnedslag om kommunal klimatanpassning

Åtgärder för att hantera dagvatten och skyfall på ytan, särskilt i befintlig bebyggelse, uteblir ofta till följd av en komplex ansvars- och finansieringsmodell. Lagstiftningen ger inte heller tillräckligt stöd för att en enskild aktör ska kunna driva igenom åtgärder som eventuellt påverkar en annan aktör. Därtill är kommunerna ofta försiktiga med åtgärder som kan uppfattas gynna enskilda fastighetsägare. Att få till en effektiv samverkan mellan kommun, VA-bolag och fastighetsägare i implementeringen av hållbara dagvatten- och skyfallsåtgärder har därmed visat sig vara utmanande.²⁰⁴

193 Sweco (2024). Utredning av befintlig bebyggelse i klimatutsatta områden.

194 Boverket (2020). Möjligheternas byggregler - Ny modell för Boverkets bygg- och Konstruktionsregler. Rapport 2020: 31

195 Statistiska centralbyrån (2026). Tätorter i Sverige. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/#:~:text=I%20Sverige%20finns%20fler%20C3%A4n%202%20000,den%20svenska%20befolkningen%20bor%20i%20en%20t%C3%A4rtort.> [2026-01-22]

196 Haupt, P., Berghauer Pont, M., & Alstädte, V. et.al. (2020). A systematic review of motives for densification in Swedish planning practice. IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci. 588(052030). DOI: 10.1088/1755-1315/588/5/052030

197 RISE Research Institutes of Sweden (2026). AI-stöd för omvandling av ytor till multifunktionella blågröna miljöer. <https://www.ri.se/sv/klimatanpassning/projekt/ai-stod-for-omvandling-av-tytor-till-multifunktionella-blagrona-miljoer> [2026-01-22]

198 Naturvårdsverket (2021). Naturbaserade lösningar – ett verktyg för klimatanpassning och andra samhällsutmaningar. Rapport 7016

199 IVL Svenska Miljöinstitutet (2026a). Vägledning för klimatanpassning i Allmännyttan. <https://www.ivl.se/vart-erbjudande/forskning/klimat/vagledning-for-klimatanpassning-i-allmannytan.html> [2026-01-22]

200 Nordiska ministerrådet (2022). Stadsgrönska och ekosystemtjänster – en nordisk verktygslåda för grönbå strukturer

201 IVL Svenska Miljöinstitutet (2026b). Mer grönska än bara träd behövs i täta städer. <https://www.ivl.se/press/nyheter/2026-02-16-mer-gronska-an-bara-trad-behovs-i-tata-stader.html> [2026-01-22]

202 Hansen, R., Stahl Olafsson, A., & van der Jagt A.P.N., et.al. (2019). Planning Multifunctional Green Infrastructure for Compact Cities: What is the State of Practice? Ecological Indicators 96: 99-110.

203 RISE Research Institutes of Sweden (2026). Multifunktionell urban klimatanpassning i samverkan. Multifunktionell urban klimatanpassning i samverkan | RISE [2026-01-22]

204 Glaas, E., Storbjörk, S., & Hjerpe, M. (2025). Municipality–Property Owner Collaboration for Climate-Robust Stormwater Management: Experiences and Perspectives from Swedish Actors. Water 17 (7), 925.

När det gäller klimatanpassning i befintlig bebyggelse identifierar en studie av tio svenska städer tre pragmatiska handlingsstrategier som kommunerna har antagit för att skapa lösningsutrymme: händelsedrivna, måldrivna och möjlighetsdrivna klimatanpassning. Strategierna har olika fördelar och nackdelar. Särskilt den måldrivna implementeringen av konkreta åtgärder, där åtgärder har pekats ut som prioriterade utifrån en strategisk process, framstår som svår att genomföra. Det beror bland annat på nuvarande juridiska ansvarsfördelning, markägarförhållanden och platsbrist i förtätade städer.

Möjlighetsdrivna passa-på-lösningar är generellt lättare att genomföra, men är ofta mer småskaliga. De har därmed begränsad kapacitet att omhänderta vatten och placeras inte där riskerna är som störst, utan där det uppstår möjlighet för implementering.²⁰⁵ Samma städer har även studerats utifrån sitt arbete med multifunktionell klimatanpassning.²⁰⁶ Resultatet pekar på att multifunktionalitet i hög grad handlar om hur klimatanpassning kan möjliggöras i en urban kontext genom att skapa attraktiva urbana miljöer med rekreativa, sociala och estetiska funktioner. Åtgärderna handlar ofta mer om att använda befintliga grönsystemer mer effektivt än om att skapa nya gröna strukturer och värden genom att omvandla stadens gråstruktur.

Forskningen visar också på flera skillnader mellan styrkor och svagheter i större respektive mindre kommuner. Det nyanserar bilden av att mindre kommuner generellt har svårare att hantera klimathändelser.²⁰⁷ När det gäller kustskydd beskriver en studie att vattennära stadsutveckling kan möjliggöra ett ökat fokus på klimatanpassningsåtgärder som även skyddar närliggande bebyggelse. Samtidigt kan kustskyddet bli fragmenterat och sociala skillnader byggs in i den fysiska miljön. Nuvarande ansvarsfördelning, stegvisa planering och begränsade finansieringsmekanismer skapar osäkerheter i arbetet med att skydda Sveriges kuster.²⁰⁸

Forskningsnedslagen visar att utvecklingen i klimatanpassningsarbetet inte bara varierar mellan kommuner, utan också inom städer. Skillnader finns dels mellan klimatanpassning i nybyggnation och befintlig bebyggelse, dels mellan olika stadsdelar.

Det kan bidra till att skapa en fragmenterad klimatanpassning inom kommunerna.

Klimatanpassning i översikts- och detaljplaneringen

För att stärka kommunernas arbete med klimatanpassning infördes 2018 en bestämmelse om klimatrelaterade faror i översiktsplaneringen i plan- och bygglagen. Bestämmelsen innebär att kommunen ska redogöra för sin syn på klimatrelaterade risker för den byggda miljön och hur sådana risker kan minska eller upphöra. På en övergripande och strategisk nivå ska kommunen identifiera geografiska områden där det kan uppstå skador på den byggda miljön och beskriva hur kommunen avser att förhålla sig till dessa klimatrelaterade faror. Den byggda miljön omfattar både befintlig och tillkommande bebyggelse. Lagkravet om riskbedömning i översiktsplanen är avgränsat till skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion. Plan- och bygglagen syftar dock övergripande till att främja en god och långsiktigt hållbar livsmiljö utifrån ett helhetsperspektiv. Därför finns det behov av att beakta även andra typer av klimatrelaterade faror i översiktsplaneringen.²⁰⁹

Klimatanpassning kan även tolkas in i kommunernas befintliga uppdrag att inom översiktsplaneringen bedöma risken för skador på den byggda miljön till följd av klimatförändringen. Det har skapat möjligheter för kommunerna att i detaljplaneringen ange bestämmelser som bland annat syftar till att stärka beredskapen genom hållbar dagvattenhantering. Trots detta lyftes i rådets första rapport att implementeringen av sådana lösningar går långsamt. Kommuner har i många fall inte rådighet över den mark där klimatanpassningsåtgärder behöver vidtas. I rådets första rapport lyftes därför förslaget om ett kommunalt samordningsansvar som ett sätt att öka möjligheterna till klimatanpassning av den byggda miljön.

Enligt en kartläggning som Boverket har gjort av klimatanpassningsläget för kortvariga klimathändelser i ett urval av översiktsplaner från perioden 2018–2024²¹⁰ finns mycket stora variationer i hur klimatrelaterade faror behandlas. De faror som studerats är översvämning vid skyfall, översvämning vid sjöar och vattendrag respektive havskust, massrörelser som ras,

205 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2024). The necessity of pragmatic muddling. Ten Swedish early adopter cities navigating climate adaptation policy-implementation in the urban built environment. *Environmental Science & Policy*. DOI: 10.1016/j.envsci.2024.103842

206 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2025). Unpacking the practice and prospects of multifunctional adaptation in the urban built environment of ten Swedish frontrunner cities. *Urban Climate* 64: 1–18.

207 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2025). Unpacking the practice and prospects of multifunctional adaptation in the urban built environment of ten Swedish frontrunner cities. *Urban Climate* 64: 1–18.

208 Storbjörk, S., & Hjerpe, M. (2021). Climate-proofing coastal cities: What is needed to go from envisioning to enacting multifunctional solutions for waterfront climate adaptation? *Ocean & Coastal Management*. DOI: 10.1016/j.ocecoaman.2021.105732

209 Boverket (2025a). Klimatanpassningsläget i översiktsplaner - Planer framtagna 2018–2024. Rapport 2025:17

210 Boverket (2025a). Klimatanpassningsläget i översiktsplaner - Planer framtagna 2018–2024. Rapport 2025:17

LÄS MER

Exempel från Uppsala kommun

I Flogsta i Uppsala har ett unikt samverkansprojekt genomförts där Uppsalahem, Uppsala Vatten, Uppsala kommun, Ramboll, Wasa Kredit och Länsförsäkringar Uppsala har fört dialog om hur aktörerna kan samverka för att minska översvämningsrisker i befintliga fastighetsbestånd. Syftet var att ta fram förslag på kostnadseffektiva och funktionella lösningar för att minska dessa risker, föreslå ansvarsfördelning för genomförande samt hitta finansieringslösningar och affärsmodeller för parterna. Samverkansmodellen innehöll fem olika delar som behöver samspela: målbild, involverade partner, arbetssätt, organisation och styrning. En viktig

lärdom från projektet är att samverkan fungerar bäst när ansvar är tydligt fördelat och när det finns ett gemensamt incitament för berörda aktörer att genomföra klimatanpassningsåtgärder. För att planering och genomförande av åtgärder ska fungera i praktiken behöver dessa incitament vara förankrade hos de aktörer som har intresse av att leda framtida samarbeten kring klimatanpassning. Samverkansprojektet har därför ansökt om extern finansiering för att kunna utveckla modellen vidare och testa den i ett område där flera aktörer har gemensamma och tydliga skäl att samverka.

Referens för exemplet: Nina Rubensson, hållbarhetsspecialist, Uppsalahem.

Bild: MostPhotos

skred och erosion, samt värme, torka och vattenbrist, brand och storm.

De mest utvecklade översiktsplanerna ger ett gott stöd för hur olika klimatrelaterade faror bör hanteras vid efterföljande planläggning och prövning. Det finns dock också flera planer som endast ger en yttlig beskrivning av olika klimatrelaterade faror, vilket inte kan anses uppfylla innehållskraven för en översiktsplan enligt plan- och bygglagen. Genom redovisning i plankarta skapas goda förutsättningar för att klimatrelaterade faror ska fångas upp vid efterföljande beslut om utveckling av den fysiska miljön. Kartläggningen visar att andelen kommuner som redovisar ställningstaganden, åtgärder eller riskförhållanden i plankarta genomgående fortfarande är relativt låg. För kommuner med hög exponering för klimatrelaterade faror ligger andelen på 25–65 procent, beroende på fara.

Den klimatrelaterade fara som behandlas i flest översiktsplaner är översvämning, särskilt vid skyfall och kraftig nederbörd. Efter översvämning behandlas även erosion samt ras och skred i översiktsplanerna, och därefter höga temperaturer.²¹¹ Eftersom det inte finns något formellt krav på att inkludera värmeproblematik är detta en intressant utveckling. I många fall bygger den på att MCF har tagit fram ett

nationellt värmekarteringsverktyg²¹², kompletterat med Boverkets nationella kartläggning av trädäckning i större tätorter²¹³. Myndigheterna har de senaste åren identifierat ett behov av att arbeta mer med värmefrågor och har tagit fram nationella kunskaps- och beslutsunderlag. MCF ser även att fler kommuner utför skyfallskarteringar och använder myndighetens vägledning.²¹⁴

Det saknas däremot en aktuell nationell studie om hur påverkan från klimatrelaterade faror hanteras i detaljplaneringen, som är det juridiskt bindande planinstrumentet.

Samverkan, samordning, ansvarsfördelning och finansiering utgör fortsatt stora hinder

Tydlig ansvarsfördelning är avgörande för att klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. Samtidigt finns begränsad kunskap om hur allmänheten uppfattar sitt eget och andras ansvar. För att beslut om klimatanpassning ska uppfattas som legitima lyfter flera forskningsstudier att ansvarsfördelningen, både för besluten och genomförandet, behöver bygga på principer om rättvis fördelning och på vad de som påverkas av besluten uppfattar som rättvist. Ansvaret bör dessutom delas mellan privata och offentliga aktörer, såsom kommun, fastighetsägare och

211 Boverket (2025a). Klimatanpassningsläget i översiktsplaner - Planer framtagna 2018–2024. Rapport 2025:17

212 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025f). Värmekartering. <https://gis.msb.se/portal/apps/storymaps/stories/9b3a5dc917fb486ebcb79091bdf18269> [2026-02-01]

213 Boverket (2025c). Trädskartering. <https://gis2.boverket.se/portal/apps/experiencebuilder/experience/?id=34ef60fd9eaf45508007ada5fce64dc0> [2026-02-01]

214 Myndigheten för civilt försvar (2026g). Skyfall. <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farlaga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamning/skyfall/> [2026-02-01]

företag^{215,216,217,218}. Forskning har även lyft att det ofta behövs tillämpning av pragmatiska handlingsstrategier för att åtgärder ska kunna genomföras i stadsmiljö.²¹⁹

Åtgärder för att hantera dagvatten och skyfall, särskilt i befintlig bebyggelse, uteblir ofta till följd av komplexa ansvars- och finansieringsmodeller. Lagstiftningen ger inte heller tillräckligt stöd för att en enskild aktör ska kunna driva igenom åtgärder som riskerar att inverka på en annan aktör. Skyfallshantering berör flera olika nivåer samtidigt: detaljplaner, dagvattenhanteringsplaner, stadsmiljöer, fastigheter och byggnader. Att åstadkomma en effektiv samverkan mellan kommun, VA-bolag och fastighetsägare i implementeringen av hållbara dagvatten- och skyfallsåtgärder har visat sig vara utmanande.^{220,221}

Dagvattenhantering är ett tydligt exempel på ett område där gränserna mellan VA-huvudmän, kommunala exploateringskontor och fastighetsägare är oklara. Det skapar svårigheter vid genomförandet av klimatanpassade lösningar, såsom regnbäddar eller dagvattenparker. Det är inte alltid tydligt om det är markägaren, kommunen eller regionen som är ansvarig för implementering av fysiska åtgärder. I dagsläget är det oftast kommunerna eller VA-bolag som står för kostnaden, samtidigt som implementerade åtgärder gynnar flera aktörer, till exempel fastighetsägare.^{222,223} Fastighetsägare anser ofta att det är kommunens ansvar att hantera problem som exempelvis översvämmade källare och att de därför har rätt att få hjälp av kommunen. Samtidigt har kommunerna begränsade möjligheter att prioritera klimatanpassningsåtgärder som främst gynnar privata fastighetsägare.²²⁴

I projektet Hälsofrämjande utemiljöer i samverkan

har det uppstått osäkerhet om vem som ansvarar för drift och underhåll av grönstruktur som del av klimatanpassningen: tekniska förvaltningar, miljöförvaltningar eller fastighetsägare. Frågan blir ännu mer komplex när privata markägare och bostadsrättsföreningar berörs.²²⁵ Otydlighet upplevs även i kommunernas kontakt med andra aktörer, eftersom kommunerna inte alltid är säkra på hur de ska förhålla sig till åtgärder som kan gynna enskilda men inte alla i kommunen. Lagstiftning, exempelvis plan- och bygglagen, uppfattas dessutom kunna tolkas olika, vilket kan leda till att de åtgärder som beviljas skiljer sig åt mellan kommuner.²²⁶

Den befintliga bebyggelsen i Sverige har till stor del inte planerats utifrån ett förändrat klimat, och möjligheten att göra om i efterhand är begränsad. Ofta blir åtgärder både dyra och svåra att genomföra på den fastighet som får nytta av åtgärderna. För att klimatanpassningen ska få effekt behöver ofta lösningar genomföras i samverkan mellan grannar. Det kan till exempel handla om att bygga dag- och skyfallsvattenlösningar eller anlägga skuggande träd. En återkommande svårighet som lyfts är att gå från övergripande mål och strategier till konkreta åtgärder. Andra återkommande hinder handlar om behov av engagerade tjänstepersoner, oklarheter kring roller och ansvar samt svaga ekonomiska incitament.²²⁷ Liknande komplexitet finns i flera andra klimatanpassningsfrågor, till exempel kring ras, skred²²⁸ och vattenförsörjning²²⁹. Även där är många aktörer involverade och ansvarsfördelningen är ofta oklar. Regional planering är särskilt svår när ansvaret är otydligt eller saknas, till exempel i gränslandet mellan tätort och omgivande jordbrukslandskap,

215 Persson, E., Eriksson, K., & Knaggård, Å. (2021). A Fair Distribution of Responsibility for Climate Adaptation-Translating Principles of Distribution from an International to a Local Context. *Philosophies*, 6(3), 68.

216 Persson, E., Knaggård, Å., & Eriksson, K. (2021). Public perceptions concerning responsibility for climate change adaptation. *Sustainability*, 13(12552).

217 Hjerpe, M., Glaas, E., & Storbjörk, S. (2025). The Patronization of Pluvial Flood Risk and Adaptation among Tenant-Owned Housing Associations in Sweden. *Buildings* 15: 300. DOI: <https://doi.org/10.3390/buildings15020300>

218 Malmquist, A., Hjerpe, M., & Glaas, M. m.fl. (2024). Jag drabbas – det här får kommunen lösa: En intervjustudie med svenska villaägare som påverkats av översvämningar från skyfall. *Sociologisk forskning* 60: 275–298.

219 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2024). The necessity of pragmatic muddling. Ten Swedish early adopter cities navigating climate adaptation policy-implementation in the urban built environment. *Environmental Science & Policy*. DOI: 10.1016/j.envsci.2024.103842

220 Glaas, E., Storbjörk, S., & Hjerpe, M. et al. (2023). Samverkan för en hållbar dagvattenhantering på kvartersmark. Utsikter och fallgropar för ökad interaktion mellan kommuner och fastighetsägare. Resultat från SODA projektet

221 Glaas, E., Storbjörk, S., & Hjerpe, M. (2025). Municipality–Property Owner Collaboration for Climate-Robust Stormwater Management: Experiences and Perspectives from Swedish Actors. *Water* 17 (7), 925

222 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2024). The necessity of pragmatic muddling. Ten Swedish early adopter cities navigating climate adaptation policy-implementation in the urban built environment. *Environmental Science & Policy* 160: 1–10.

223 Glaas, E., Storbjörk, S., & Hjerpe, M. (2025). Municipality–Property Owner Collaboration for Climate-Robust Stormwater Management: Experiences and Perspectives from Swedish Actors. *Water* 17 (7), 925

224 Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.

225 Region Skåne (2026). Hälsofrämjande utemiljöer i samverkan. <https://utveckling.skane.se/regional-utveckling/samarbeten-och-projekt/pagaende-projekt/halsoframjande-utemiljoer-i-samverkan/> [2026-01-29] Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025

226 Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.

227 Glaas, E., Storbjörk, S., & Hjerpe, M. (2025). Collaboration for sustainable and climate robust urban stormwater management: Lessons learned and future perspectives from municipalities and property owners in Sweden. *Water*, 17(7)

228 Statens Geotekniska Institutet (2022). Kartläggning av roller och ansvar för ras- och skredfrågor i samhället – En översikt av brister och behov.

229 Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.

där dagvattenutsläpp kan hamna i lantbrukets dikessystem.²³⁰ Samtidigt finns fungerande regionala nätverk, till exempel kustsamverkan i Skåne och Halland. Sådana samverkansformer kan bidra med kunskap, samordning och stöd i frågor om åtgärder och finansiering.²³¹

Finansiering är fortfarande ett stort hinder, särskilt för små kommuner med begränsade resurser.²³² Under 2023 genomförde Boverket intervjuer med kommunala tjänstepersoner för att öka förståelsen för hur kommunerna arbetar med finansiering av klimatanpassning i praktiken, hur tjänstepersonerna ser på klimatrelaterade faror, vilka behov de identifierar och vilka erfarenheter de vill dela med sig av till andra kommuner. I intervjuerna framkommer att de klimatrelaterade faror som kommunerna främst

lyfter är kopplade till översvämning, och att riskerna väntas bli större på sikt. När det gäller kommunernas behovsbild finns önskemål om att kunna ta ett helhetsgrepp om kostnader och finansiering av klimatanpassningsåtgärder. Finansieringsmöjligheterna har dessutom betydelse när kommunerna väljer vilken typ av klimatanpassningsåtgärd de ska genomföra.²³³

Forskning visar att många kommuner har svårt att säkerställa att klimatambitioner följs av konkreta investeringar. Det finns ett tydligt behov av bättre system för finansiering och ansvar, inte minst för kustskydd och andra åtgärder som kräver samordning mellan flera aktörer.²³⁴

I kapitel 3 finns en fördjupad genomgång av statens finansiering av klimatanpassning.

LÄS MER

Nytt verktyg genom forskningsprojekt

Ett forskningsprojekt vid IVL Svenska Miljöinstitutet, som avslutades 2025, tog fram ett verktyg baserat på ett antal fallstudier i Malmö, där ungefär 70 procent av marken är privatägd och resterande 30 procent är kommunal. Verktöget är utformat för att stödja kommuner och fastighetsägare i att arbeta gemensamt och samordnat genom så kallade klimatanpassningskontrakt. Syftet är att få till åtgärder där det saknas en tydlig skyldighet för någon aktör att agera.

Tanken med klimatanpassningskontrakt är att skapa en ram för överenskommelser i komplexa situationer där många aktörer är involverade. Målet är att tydliggöra ägarskap och skapa en plan för genomförandet, så att åtgärder verkligen kommer till stånd. Förutsättningarna för samverkan är ofta platsspecifika, och i enklare fall är det samma fastighetsägare som genomför åtgärden som får nytta av den. I andra, mer komplexa situationer, behöver åtgärder vidtas på andra fastigheter än den som får den huvudsakliga nyttan.

Nyttan av åtgärder kan dessutom vara kumulativ, exempelvis vid trädplantering.

I IVL:s rapport identifieras fem kontraktstyper som kan vara aktuella i befintlig stadsmiljö, beroende på situation:

- **Avsiktsförklaring** – samlar fastighetsägare kring gemensamma mål för klimatanpassning.
- **Samordningsavtal** – fastställer vilka åtgärder som ska genomföras på respektive fastighet för att uppnå önskad samlad effekt.
- **Nytta/kostnadsavtal** – reglerar inte bara åtgärdernas omfattning, utan även kompensation mellan parterna utifrån respektive nytta.
- **Avtal om fastighetsgemenskap** – utgör en mer formaliserad kontraktsform där gemensamma anläggningar inrättas och förvaltas med juridisk koppling till fastigheterna över tid.
- **Avtal i samband med nybyggnation** – används vid planprocesser där markanvisnings- eller exploateringsavtal används för ny

exploatering i anslutning till befintlig bebyggelse.

Kontrakten ska tydliggöra ansvar, roller, kostnader och nytta. Erfarenheterna visar att någon behöver leda processen, och att den rollen ofta hamnar på kommunen. Det är också viktigt att identifiera rätt tidpunkt och förstå olika aktörers incitament.^A

Bild: MostPhotos

A IVL Svenska Miljöinstitutet (2025). Ny typ av kontrakt ska hjälpa kommuner och fastighetsägare med klimatanpassning. <https://www.ivl.se/press/pressmeddelanden/2025-11-11-ny-typ-av-kontrakt-ska-hjalpa-kommuner-och-fastighetsagare-med-klimatanpassning.html> [2026-01-10]

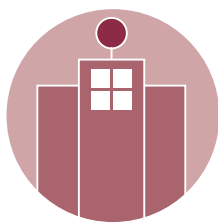
230 Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.

231 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2025b). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2024. Klimatologi Nr. 76

232 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080

233 Boverket (2023). Kommunala erfarenheter av finansiering av klimatanpassningsåtgärder för den byggda miljön - Fördjupad förstudie. Rapport 2023:18

234 Storbjörk, S., & Hjerpe, M. (2021). Climate-proofing coastal cities: What is needed to go from envisioning to enacting multifunctional solutions for waterfront climate adaptation? Ocean & Coastal Management. DOI: 10.1016/j.ocecoaman.2021.105732

Regioner

RÅDETS BEDÖMNING

Regionerna i Sverige saknar ett formellt uppdrag för klimatanpassning. Det avspeglas i att arbetet är ojämnt mellan regionerna och i hög grad beroende av enskilda regioners egna initiativ. Någon tydlig förflyttning sedan rådets första rapport kan inte konstateras. Samtidigt visar uppföljningen att flera av de kontaktade regionerna arbetar med klimatanpassning i varierande grad.

Regionerna ansvarar för viktiga samhällsfunktioner som hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, kultur och regional utveckling. Regionerna har inget uttryckligt eller lagstadgat ansvar för klimatanpassning, utöver kopplingen till regionens roll som fastighetsägare. Klimatanpassning kan däremot tolkas in i befintliga uppdrag, särskilt inom regional utveckling och krisberedskap. Regionerna ingår i krisberedskapen och är skyldiga att exempelvis genomföra risk- och sårbarhetsanalyser, upprätta handlingsplaner vid extraordinära händelser, ha krisledningsnämnd samt utbilda personal. I detta arbete bör effekter av klimatförändringen vägas in för att regionerna ska kunna upprätthålla en god krisberedskap även i framtiden. Enligt förslag i rådets första rapport bör klimatanpassning även ingå i regionernas mer långsiktiga strategier.

Status vid första cykeln

IVL Svenska Miljöinstitutets screening åt rådet 2020²³⁵ visade att klimatanpassningsarbetet i regionerna var begränsat, men att det samtidigt varierade stort. Informationen om vad regionerna gjorde inom klimatanpassningsområdet var också begränsad. Klimatanpassning saknades ofta i regionala planer eller nämndes endast översiktligt. Där klimatanpassningsarbetet beskrevs mer konkret hängde det ofta ihop med specifika verksamhetsområden, såsom trafik eller jordbruk, eller med de risk- och sårbarhetsanalyser som hade genomförts. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI genomförde under 2020 en kunskaps- och behovsundersökning som 16 regioner besvarade. Resultatet visade att det fanns inslag av klimatanpassning i de flesta regioners arbete, framför allt i risk- och sårbarhetsanalyser, men att det sällan var ett uttalat arbets- eller fokusområde.

Bland de behov som framkom återkom finansiering, tydlig ansvarsfördelning och intern samordning för klimatanpassning. Regionerna deltog i flera typer av nätverk med koppling till klimatanpassning, ofta drivna av länsstyrelser. När det gäller genomförda åtgärder låg fokus främst på hälso- och sjukvård, exempelvis på att skydda sjukhus från översvämning och på åtgärder för att hantera höga temperaturer. Överlag konstaterades att regionernas arbete fortfarande var i ett uppstartsskede, utan tydliga uppdrag, samordning eller samverkan.

Uppföljning

Rådet har genomfört en screening motsvarande den som gjordes vid första cykeln. Genomgången omfattade samtliga regioners webbplatser, regionala utvecklingsstrategier och territoriella strategier. Rådet har även tagit kontakt med regionerna via mejl (se bilaga 1).

Den övergripande genomgången visar endast en begränsad förändring jämfört med 2022. Det finns fortfarande relativt lite information om hur regionerna arbetar med klimatanpassningsfrågor. Ännu mindre information finns om vilka klimatanpassningsåtgärder regionerna har vidtagit eller planerar att vidta. Av 21 regioner har endast åtta information om klimatanpassning på sina webbplatser. Något fler, 13 regioner, nämner klimatanpassning i sina regionala utvecklingsstrategier.

I flera regionala utvecklingsstrategier uttrycks någon form av viljeinriktning för regionernas klimatanpassningsarbete, ofta i formuleringar som "Regionen ska vara robust inför konsekvenserna av klimatförändringen", men sällan mer konkret än så. Klimatanpassning nämns till exempel i samband med samhällsbyggande, vård och omsorg, bevarande av ekosystem och näringslivets gröna omställning. De

235 IVL Svenska Miljöinstitutet (2020a). Screening av nationellt arbete med klimatanpassning, utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner. Rapport nr U6249/2020.

klimatrelaterade faror som lyfts omfattar bland annat skyfall, översvämningar, värmeböljor och kusterosion. Fem regioner har satt övergripande mål för arbetet i sina regionala utvecklingsstrategier, men ingen av regionerna redogör för hur målen ska realiseras.

Endast fem regioner har territoriella strategier, varav tre har tagit fram en gemensam strategi. Tolv av 21 regioner har genomfört en eller flera klimatanpassningsåtgärder, och fem regioner redogör för planerade åtgärder. Den vanligaste typen av åtgärd är styrande och organisatoriska åtgärder, följt av analyserande åtgärder. Det rör sig exempelvis om deltagande i nätverk och i olika forskningsprojekt, fördelning av medel via EU:s regionala utvecklingsfond, skyfalls- och värmekarteringar, handlingsplaner och riktlinjer vid värmeböljor samt GIS-analyser av grönska i städer. De tekniska och naturbaserade åtgärder som identifierats av den övergripande genomgången är kylsystem som installerats i ett sjukhus (Kalmar), skyfallssäkring av sjukhus i samverkan med Göteborg Stad (Västra Götaland) samt två projekt om naturbaserade åtgärder (Skåne).

Region Skåne har omfattande information om klimatanpassning på sin webbplats, framför allt om de klimatrelaterade faror som drabbar kusten, men också om hälsorisker vid värmeböljor, hot mot den biologiska mångfalden samt risker för jord- och skogsbruket. Regionen deltar även i två samverkansnätverk och har deltagit i flera projekt, varav några med EU-koppling.

Region Gävleborg är den enda region som i genomgången identifierats ha beviljats medel via

EU:s regionala utvecklingsfond för klimatanpassning och som dessutom ska fördela medlen till klimatanpassningsprojekt.

Region Värmland uppger i mejlkontakt att regionen är i uppstartsfasen av arbetet och att mer planeras framöver inom klimatanpassning. Regionen är i processen att ta fram en handlingsplan för sitt klimatanpassningsarbete. För närvarande medverkar regionen också i EU-programmet Interreg och utlyser projektmedel för bland annat klimatanpassningsprojekt.

Den uppdaterade genomgången av regionernas klimatanpassningsarbete ger en indikation på att arbetet går framåt, men att det fortsatt är begränsat. Det finns fortsatt stora variationer mellan regionerna. Inslag av klimatanpassning finns i flera regioners arbete, framför allt i risk- och sårbarhetsanalyser, men klimatanpassning är sällan ett uttalat arbets- eller fokusområde. Regionerna deltar också i flera typer av nätverk med koppling till klimatanpassning, ofta drivna av länsstyrelserna. Där klimatanpassningsarbetet beskrivs mer konkret hänger det ofta ihop med andra specifika verksamhetsområden, såsom trafik eller jordbruk. Denna bild stöds av en rapport från Chalmers som följt upp regionala fastighetsförvaltnings klimatanpassningsarbete²³⁶. Rapporten drar slutsatsen att avsaknaden av enhetliga nationella riktlinjer, tydlig ansvarsfördelning och öronmärkt finansiering bidrar till ojämlikheter mellan regioner och begränsar möjligheterna till ett systematiskt och långsiktigt klimatanpassningsarbete.

LÄS MER

Exempel från Region Gotland

Region Gotland, som också är en kommun med ett utökat ansvar för uppgifter som normalt hör till regioner, arbetar systematiskt med klimatanpassning. Regionen har tagit fram en klimat- och sårbarhetsanalys och en handlingsplan, prioriterat åtgärder och genomfört kostnads-nyttobedömningar för några av dem.

I regionens regionala utvecklingsstrategi är klimatanpassning en prioriterad del av klimatarbetet. Prioriterade utmaningar är skyfall, stigande havsnivåer och erosion.

De identifierade åtgärderna handlar exempelvis om att retirera från Almedalsparken för att minska risker kopplade till högvattenhändelser i havet, förstärka kajen för att skydda bebyggelse i inre hamnen, se över samtliga detaljplaner i utsatta lägen, upphäva olämpligt placerade byggrätter och utreda hur sötvattnet påverkas av havsvatteninträngning.

*Referens för exemplet:
Klimatanpassningsrådets screening.*

Bild: MostPhotos.

236 Lenz, M., & Wåhlén, S. (2025). Klimatsäkra sjukhusfastigheter - Nuläge och strategier för framtiden. Chalmers tekniska högskola. Centrum för vårdens arkitektur. Publikation 2025:4.

Privata aktörer

RÅDETS BEDÖMNING

Uppföljningen visar att klimatanpassningsarbetet hos privata aktörer varierar stort mellan och inom organisationer, branscher och sektorer. Arbetet har generellt större fokus på utsläppsminskningar än på klimatanpassning. Kunskapen om klimatanpassning är fortsatt låg.

Klimatanpassning berör hela samhället, såväl näringsliv och finansmarknaden som privatpersoner i roller som exempelvis renägare, skogsägare, lantbrukare, vårdgivare och fastighetsägare. Oavsett storlek och bransch är medvetenhet om att klimatförändringen påverkar verksamheter och arbetsmiljö en första förutsättning för att bygga ett klimatanpassat näringsliv. I dagsläget finns dock ingen direkt statlig styrning av det privata näringslivets klimatanpassning.

Status vid första cykeln

IVL Svenska Miljöinstitutets screening åt rådet 2020²³⁷ visade att klimatanpassningsarbetet hos privata aktörer i många fall var bristfälligt. Rapporten drog slutsatsen att det förekom begränsat uttalat strategiskt klimatanpassningsarbete inom näringslivet i Sverige. Bland de aktörer som screenades och kontaktades fanns inga övergripande strategier eller handlingsplaner för klimatanpassning. Klimatanpassningsarbete skedde framför allt när det upplevdes som relevant och när det fanns incitament att exempelvis genomföra åtgärder eller skaffa mer kunskap och vägledning. Några branschorganisationer hade tagit fram olika typer av underlag, såsom vägledningar och rapporter, för att stödja sina medlemmar i frågor med koppling till ett förändrat klimat eller för att påverka andra aktörer. Det gällde exempelvis Svenskt Vatten och Svensk Försäkring. Merparten saknade dock konkreta åtgärder.

Uppföljning

Rådet har, på motsvarande sätt som vid första cykeln, gått igenom webbplatser för ett urval av branschorganisationer och privata företag (se bilaga 1). Den övergripande genomgången visar ett liknande resultat som tidigare: det finns överlag lite eller ingen information om klimatrisker och klimatanpassning på

branschorganisationernas och företagens webbplatser, och få planerade eller genomförda åtgärder har identifierats.

Av de 28 undersökta organisationerna saknar tio information om klimatrisker eller klimatanpassning. Sju organisationer har däremot sidor dedikerade till klimatanpassning: Fastighetsägarna, Svenska Samernas riksförbund, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Allmännyttas, Svensk Försäkring, Svenskt Vatten och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Deras aktiviteter handlar bland annat om vägledningar, information, kurser och påverkansarbete, exempelvis debattartiklar.

Övriga organisationer nämner oftast kortfattat och övergripande att klimatförändringen kommer att påverka deras branscher, men fokus ligger framför allt på utsläppsminskningar. Ett skäl till att branschorganisationer inte ger tydligare vägledning är att konkurrensrätten många gånger förhindrar möjligheten att samverka mellan medlemsbolag. Det innebär att det ofta är de enskilda företagen som behöver ställa sådana krav och driva arbetet. Av de tio företag som analyserades hade endast två information om klimatanpassning på sina webbplatser: SBAB och Apoteket AB. Övriga företag saknade information om klimatrisker eller klimatanpassning och fokuserade strikt på utsläppsminskningar och hållbarhet.

Stora variationer och ofta bristfällig kunskap om klimatanpassning hos privata aktörer

Genomgången pekar på att kunskapen om behovet av klimatanpassning i många fall är bristfällig hos privata aktörer och att det förekommer begränsat uttalat strategiskt klimatanpassningsarbete. Frågan blir aktuell först när det upplevs som relevant och när det finns incitament att exempelvis genomföra åtgärder eller skaffa mer kunskap och vägledning. Några

237 IVL Svenska Miljöinstitutet (2020a). Screening av nationellt arbete med klimatanpassning, utifrån tillgängliga strategier och handlingsplaner. Rapport nr U6249/2020.

branschorganisationer och andra näringslivsaktörer har tagit fram vägledningar eller rapporter för att stödja sina medlemmar i frågor som rör ett förändrat klimat, eller för att påverka andra aktörer. Det gäller exempelvis: Fastighetsägarna, Lantbrukarnas Riksförbund, Svensk Försäkring, Svenskt Vatten och Svenskt Näringsliv²³⁸.

European Scientific Advisory Board on Climate Change konstaterar i en rapport att ökande klimatrisker i allt högre grad försvagar Europas konkurrenskraft och ökar säkerhetsriskerna. Utan tillräcklig anpassning kommer effekterna att förvärras och riskerar att urholka och destabilisera Europas ekonomiska och sociala grund.²³⁹ I de expertdialoger som genomfördes inom den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen lyftes att medvetenheten hos företagen är ojämn.²⁴⁰ Näringslivet har ofta resurser, men kunskap saknas i många fall.

Stockholm Environment Institute lyfter i en artikel att medvetenheten om klimatrelaterade faror och beredskapen att agera varierar mellan stora multinationella företag och små och medelstora företag. Det gäller särskilt klimatrisker kopplade till transnationell påverkan. Små företag har generellt begränsad medvetenhet om de risker som uppstår i en varmare värld, och ännu mindre kapacitet att hantera dem. Även bland större företag finns det sannolikt betydande kunskapsluckor, blinda fläckar och otillräcklig institutionell förmåga att hantera klimatrelaterade risker. Vissa större företag har börjat omprioritera i sina värdekedjor och överväga hur leverantörskedjor kan "klimatsäkras", i vissa fall med lärdomar från andra nyliga kriser. Andra företag ligger efter. Institutionella stuprör mellan funktioner för inköp, hållbarhet och riskanalys kan också förhindra ett integrerat angreppssätt för klimatanpassning inom företag.²⁴¹

Nedan följer en uppföljning av ett urval av privata aktörer.

Fastighetsägare

Fastighetsägare har ett tydligt ansvar för att kartlägga klimatrisker och har en central roll i att vidta förebyggande åtgärder mot klimatrelaterade faror.

En studie om villaägares erfarenheter av översvämningar konstaterar att ytterst få tidigare studier har undersökt hur villaägare hanterar, eller ser på, sitt ansvar att förebygga översvämningsrisker. Bild: MostPhotos.

Arbetet sker både på organisationsnivå, exempelvis genom riskanalyser och handlingsplaner, och konkret på fastighetsnivå. Stockholmshem satsar till exempel cirka 30 miljoner kronor på att skyfallssäkra 89 fastigheter.²⁴²

Det är dock långt ifrån alla fastighetsägare som har resurser eller kunskap att genomföra omfattande klimatanpassningsåtgärder. Detta är särskilt utmanande för mindre fastighetsägare och bostadsrättsföreningar. En studie om villaägares erfarenheter av översvämningar konstaterar att ytterst få tidigare studier har undersökt hur villaägare hanterar, eller ser på, sitt ansvar att förebygga översvämningsrisker. Studien visar att översvämningar kan få tydliga effekter på villaägares välbefinnande, att få villaägare har vidtagit åtgärder, att de tenderar att underskatta sannolikheten för översvämningar samt att ansvaret för förebyggande åtgärder skjuts över på andra aktörer, främst kommunen.²⁴³

238 Svenskt Näringsliv (2026). Från risk och resursberoende till resiliens: Hur naturrelaterade risker kan påverka näringsliv, ekonomi och samhälle.

239 European scientific advisory board on climate change (2026). Strengthening resilience to climate change - Recommendations for an effective EU adaptation policy framework.

240 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2026). Nationell klimat- och sårbarhetsanalys. Juni 2026.

241 Stockholm Environment Institute (2022). When crises become the norm: climate change adaptation and our global economy. <https://www.sei.org/perspectives/climate-change-adaptation-and-global-economy/> [2026-01-10]

242 Stockholmshem (2025). Stockholmshem skyfallssäkrar fastigheter. <https://www.stockholmshem.se/om-oss/nyhetsarkiv/stockholmshem-skyfallssakrar-fastigheter/> [2026-01-10]

243 Malmquist, A., Hjerpe, M., & Glaas, M. fl. (2024). Jag drabbas – det här får kommunen lösa: En intervjustudie med svenska villaägare som påverkats av översvämningar från skyfall. Sociologisk forskning 60: 275-298

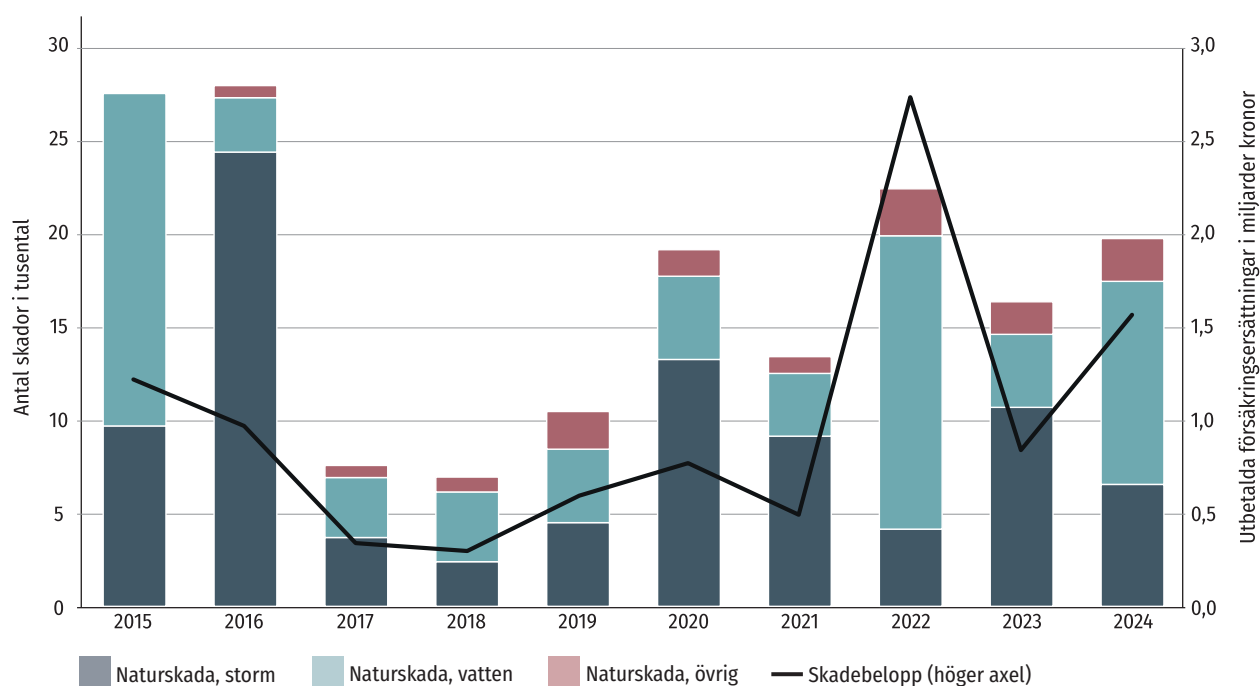
En annan studie har undersökt bostadsrättsföreningars klimatanpassning i samband med översvämningar i två svenska städer. Studien indikerar att bostadsrättsföreningar underskattar både sina översvämningsrisker och sitt ansvar för klimatanpassning. Detta trots att många av de studerade byggnaderna löper betydande risk och de flesta föreningar har drabbats av översvämningar, i vissa fall allvarliga och återkommande. Resultaten förklaras bland annat av underskattning av risker, kostnader och konsekvenser, bristande kunskap och nedvärdering av nyttan av åtgärder. Även generösa försäkringsvillkor kan minska incitamenten.²⁴⁴ I dessa studier redovisas låga nivåer av klimatanpassning hos både bostadsrättsföreningar och villaägare. Det är oroande mot bakgrund av att den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning (skr.

2023/24:97) i hög grad utgår från att fastighetsägare tar ansvar för sin egen anpassning.

Finans- och försäkringssektorn

Inom bank- och finansbranschen syns en ökning av klimatrelaterade initiativ, framför allt på grund av de klimatrelaterade farornas fysiska och ekonomiska konsekvenser. Swedbank har tagit fram en rapport om kostnader för extremväder²⁴⁵, Riksbanken har analyserat finansiella stabilitetsrisker kopplade till klimatförändringen²⁴⁶ och Finansinspektionen har analyserat boendeförsäkringars skydd mot naturskador i ett förändrat klimat²⁴⁷. Inom försäkringsbranschen lyfter bolag som Folksam och Länsförsäkringar alltmer aktivt risker kopplade till klimatet, ger råd för att skydda hem och fastigheter och genomför olika typer av undersökningar.

Figur 8. Statistik från Svensk Försäkring (2025) över antal försäkringsskador och skadebelopp kopplade till naturskador.

244 Hjerpe, M., Glaas, E., & Storbjörk, S. (2025). The Patronization of Pluvial Flood Risk and Adaptation among Tenant-Owned Housing Associations in Sweden. *Buildings* 15: 300.

245 Swedbank (2025). Extremväder och dess kostnader. Makroanalys 3 september 2025

246 Sveriges Riksbank (2025). Klimatförändringarna och finansiella stabilitetsrisker. <https://www.riksbank.se/sv/om-riksbanken/riksbankens-uppdrag/riksbankens-arbete-med-hallbarhet/finansiell-stabilitet-och-hallbarhet/> [2026-01-10]

247 Finansinspektionen (2026). Boendeförsäkring mot naturskador i ett förändrat klimat. Dnr 26-4504

Svensk Försäkring samlar in aggregerad statistik från sina medlemsbolag om naturskaderelaterade försäkringsskador. Statistiken kan även brytas ned på kommunnivå. Naturorsakade försäkringsskador omfattar fler typer av händelser än sådana som kan kopplas till klimatförändringen och delas in i översvämning, storm och övrigt. Insamlingen har pågått i tio år och är avsedd att fortsätta. Under den senaste tioårsperioden har framför allt stormar varit orsaken till de naturorsakade skadorna (figur 8). Hit räknas inte bara stormar med hög vindstyrka utan även snöstormar. Under 2024 inträffade 9 000 stormskador och 9 100 skador orsakade av vatten. År 2021 sticker ut när det gäller skador orsakade av översvämning till följd av skyfallet i Gävle. Övriga naturskador, som omfattar skador orsakade av jordskred, bergas, lavin, jordskalv, vulkanutbrott, snötryck eller hagel, utgjorde 10 procent av skadorna under 2024.²⁴⁸

Den senaste statistiken för kostnader avser 2024. Totalt uppgick kostnaderna för naturskador till 1,1 miljarder kronor, varav cirka 755 miljoner kronor avsåg översvämningsskador, 278 miljoner kronor stormskador och 106 miljoner kronor övriga naturskador. Generellt visar statistiken att översvämningsskador har ökat under den senaste tioårsperioden. Samtidigt varierar väderrelaterade skador mycket mellan år, och säkra slutsatser om klimatförändringens påverkan kan inte dras utifrån en så kort tidsserie.²⁴⁹

Jordbruks- och skogsbrukssektorn

Mätningen Sveriges Lantbruk, som genomfördes våren 2024, omfattar svenska lantbruksföretagare med mer än tio hektar åkermark. Resultatet visar att närmare hälften av dem som har genomfört förnygring, gallring eller röjning, 45 procent, har gjort vissa förändringar för att hantera framtida klimat och skademönster, exempelvis när det gäller trädslag och rotrotebehandling. Var tredje, 35 procent, har funderat på att göra förändringar men valt att fortsätta som tidigare. 13 procent har inte gjort några förändringar, med hänvisning till att de vet för lite. Lantbruksföretagare i Götalands södra slättbygder och Götalands mellanbygder menar i större utsträckning än riksgenomsnittet att de vet för lite om klimatanpassning, 29 procent. De med mer än 50

hektar skog, 51 procent, har i större utsträckning gjort förändringar, jämfört med dem med mindre skog, 37 procent.²⁵⁰

Ramboll genomförde 2023 en utvärdering av effekterna av två projekt som Skogsstyrelsen genomfört inom landsbygdsprogrammet²⁵¹ under programperioden 2007–2014. Projekten bestod av kompetenshöjande insatser för att öka klimatanpassningen i skogsbruket. Slutsatsen var att insatserna bidrog till ökad kunskap om klimatanpassning i skogen, men att de främst nådde de skogsägare som redan var motiverade och engagerade i sin skog.²⁵²

Samebyar

I enlighet med Sametingets handlingsplan för klimatanpassning har Sametinget och länsstyrelserna inom renkötselområdet sedan 2018 erbjudit stöd till samebyar. Stödet har avsett arbetet med att ta fram klimat- och sårbarhetsanalyser samt handlingsplaner för klimatanpassning. Under perioden har tio samebyar färdigställt klimat- och sårbarhetsanalyser. Arbetet har sammanfattats och utvärderats, med syftet att ta fram analyser och förslag till rekommendationer som kan effektivisera arbetet för samebyarna och andra berörda parter.

En utvärdering av samebyarnas klimat- och sårbarhetsanalyser visar bland annat att samebyarna behöver mer stöd i arbetet. Samebyarnas medlemmar är egenföretagare med tidskrävande verksamheter som är beroende av väder och årstider. Samtidigt kräver tolkning av klimatdata expertkunskap, och mer stöd skulle kunna förenkla och effektivisera arbetet med analyserna.²⁵³

Av samebyarnas handlingsplaner framgår att strategier för vinterbetesmarkerna är mest brådskande. Det politiska och juridiska arbetet med att skydda betesmarkerna mot exploateringar och ytterligare fragmentering måste fortsätta och intensifieras. Detsamma gäller arbetet med att minska rovdjurstrycket. Pilotsamebyarnas handlingsplaner visar också vikten av beredskap inför plötsliga sommarhändelser, exempelvis skog- och vegetationsbränder. Sådana händelser kan få betydande påverkan på renkötselns renbetesmarker.²⁵⁴ Utvärderingen av projektaktiviteterna²⁵⁵ visar att arbetet

248 Svensk Försäkring (2025). Naturorsakade försäkringsskador 2015–2024. Försäkringsskador – antal och kostnader per kommun.

249 Svensk Försäkring (2025). Naturorsakade försäkringsskador 2015–2024. Försäkringsskador – antal och kostnader per kommun.

250 Enkät svar Mätningen Sveriges Lantbruk våren 2024. Presentation av Landja Marknadsanalys/NUI AB inskickad via Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025.

251 Jordbruksverket (2016). Landsbygdsprogram för Sverige år 2007–2013, årsrapport 2015 och slutrapport för programmet. Artikel nr. RA16:19

252 Skogsstyrelsen (2023). Utvärdering av kompetensutvecklingsinsatser inom Landsbygdsprogrammet

253 Skoglycka, K., & Fredriksson, L. (2023). Utvärdering av samebyarnas klimat- och sårbarhetsanalyser. WSP Rapport

254 Sweco (2019). En sammanställning av fyra Samebyars pilotprojekt med klimat- och sårbarhetsanalys samt handlingsplan för klimatanpassning

255 Skoglycka, K. & Fredriksson, L. (2023). Utvärdering av samebyarnas klimat- och sårbarhetsanalyser. WSP Rapport

har lett till konkret nytta. Det handlar bland annat om kunskapsutveckling hos både myndigheter och samebyar. Arbetet har också resulterat i rapporter som kan utgöra underlag i arbetet med klimatanpassning och bidragit till att skapa relationer mellan samebyar och myndigheter. Samtidigt finns behov av en mer stabil och långsiktig finansiering av samebyarnas arbete med klimatanpassning. Osäkra resurser gör det svårt att planera långsiktigt och bedriva ett kontinuerligt arbete. Dessutom behöver åtgärder komma till stånd i ett sammanhang som präglas av konkurrerande markanvändning och ojämna maktfördelning.

Civilsamhälle och allmänhet

Civilsamhället har inget formellt uppdrag att arbeta med klimatanpassning, men fyller en viktig funktion genom att bidra till ett motståndskraftigt samhälle. Civilsamhällets arbete sker ofta nära de människor och lokalsamhällen som påverkas mest av klimatrelaterade faror.

Civilsamhället i Sverige arbetar i viss utsträckning med klimatanpassning, men arbetet ser olika ut beroende på organisation och område. Det handlar ofta om att påverka, komplettera offentliga insatser och mobilisera lokalt. Svenska Röda Korset arbetar till exempel aktivt med klimatanpassning²⁵⁶ och tog under 2026 fram en klimatriskanalys för att synliggöra hur klimatrelaterade risker tar sig uttryck i människors vardag och hur de påverkar hälsa, trygghet och livsvillkor. Analysen har särskilt fokus på individer och grupper som redan befinner sig i utsatta livssituationer²⁵⁷.

Flera organisationer bidrar till klimatanpassning utan att använda etiketten *klimatanpassning* för sitt arbete. Det kan exempelvis handla om naturvård, lokal beredskap, social resiliens och stadsodling. Naturskyddsföreningen, WWF Sverige och Fältbiologerna har länge arbetat indirekt med klimatanpassning genom opinionsbildning, folkbildning och projekt som rör biologisk mångfald, vattenförvaltning, skog och mark.

Enligt nationella undersökningar förekommer oro, sorg och ångest kopplat till klimatförändringen hos barn och unga.²⁵⁸ Även den allmänna klimatrelaterade oron i befolkningen tycks öka enligt flera undersökningar som gjorts under 2025, bland annat en Novus-undersökning beställd av White Arkitekter²⁵⁹ och en enkät från Hyresgästföreningen och Röda Korset²⁶⁰. Ett varmare klimat påverkar den psykiska hälsan hos befolkningen i stort, och svenskarnas oro för extremväder har växt över tid. Samtidigt är kunskapen låg om hur människor kan agera.²⁶¹ Engagemanget i klimatfrågan är dessutom mer inriktat på utsläppsminskningar än på klimatanpassning. Begreppet *klimatanpassning* är mindre känt och blandas ofta ihop med arbetet för att minska klimatpåverkan. En enkätstudie från Malmö visar bland annat att brist på kunskap om lokal påverkan av klimatförändringen bidrar till det lägre engagemanget för anpassning. Intresse för utsläppsminskningar drivs däremot av en högre grad av riskmedvetenhet. Det finns därför behov av att öka befolkningens kunskap om klimatrisker och möjliga åtgärder.²⁶²

256 Svenska Röda Korset (2026a). Klimatförändringar i Sverige. <https://www.rodakorset.se/var-varld/klimatforandringar/klimatforandringar-i-sverige/> [2026-03-15]

257 Svenska Röda Korset (2026b). Humanitära konsekvenser av klimatförändringarna i Sverige - Röda Korsets klimatriskanalys.

258 Folkhälsomyndigheten (2023). Barn och unga upplever klimatoro - Ett kunskapsstöd om klimatoro hos barn och unga

259 White Arkitekter (2025). Den levande staden - en ny rapport om svenska folkets inställning till sin närmiljö. <https://whitearkitekter.com/se/nyheter/den-levande-staden-en-ny-rapport-om-svenska-folkets-installning-till-sin-narmiljo/> [2026-03-15]

260 Hyresrättsföreningen (2025). Sex av tio oroade för extremväder - Sverige anses dåligt förberett. <https://www.hyresgastforeningen.se/aktuellt/extern-nyhet/sex-av-tio-oroade-for-extremvader--sverige-anses-daligt-forberetttt-4149021/> [2026-03-15]

261 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2026). Nationell klimat- och sårbarhetsanalys. Juni 2026.

262 Blennow, K., & Persson, J. (2021). Why do citizens more often take measures to mitigate climate change than adapt to it?

5 Övergripande frågor

Flera övergripande och tvärgående frågor är viktiga i klimatanpassningsarbetet eftersom de påverkar flera sektorer och samhällsnivåer samtidigt. Klimatanpassning handlar till stor del om hur samhället organiseras för att hantera klimatförändringen på ett hållbart och rättvist sätt. Detta kapitel följer upp arbetet med några av dessa frågor och fokuserar på rättviseaspekter, transnationella klimatrisker och tillgången till planeringsunderlag. Syftet med kapitlet är att behandla ett urval av övergripande och tvärgående frågor som har lyfts fram i olika sammanhang och att synliggöra utmaningar, behov och möjligheter för det fortsatta arbetet.

5.1 Rättvis klimatanpassning

RÅDETS BEDÖMNING

Regeringens uppdaterade klimatanpassningsstrategi och handlingsplan (skr. 2023/24:97) lyfter att rättvisa behöver stärkas i klimatanpassningsarbetet. Sedan rådets första rapport har kunskapen om rättvis klimatanpassning och integreringen av rättviseaspekter ökat något genom olika aktörers initiativ. Samtidigt finns fortsatt behov av kunskapsuppbyggnad och mer tvärgående integrering.

FN:s mellanstatliga klimatpanel, IPCC, framför i sin senaste utvärderingsrapport om klimatanpassning från 2022 att rättvisa bör vara en grundprincip för klimatanpassningsarbetet, tillsammans med effektivitet och genomförbarhet.²⁶³ Rättviseaspekter i klimatanpassningsarbetet handlar främst om att klimatrelaterade faror kan drabba vissa sårbara grupper och områden hårdare än andra. Forskning visar tydligt att klimatförändringens effekter slår olika hårt mot olika grupper i samhället och att sårbarheten påverkas av aspekter som socioekonomi, fysiologi, demografi och geografi.

Exempel på särskilt sårbara grupper är äldre, barn, gravida, vissa yrkesgrupper, urfolk, hemlösa, kroniskt sjuka, ensamboende och grupper med svagare ekonomiska förutsättningar. Även implementering av klimatanpassningsåtgärder kan skapa orättvisor och förstärka befintliga ojämlikheter.²⁶⁴ Vid beslut om och genomförande av klimatanpassningsåtgärder bör därför ett rättviseperspektiv beaktas.²⁶⁵ Klimatanpassningsåtgärder som tar hänsyn till rättvisa kan dessutom skapa synergieffekter, såsom ett ökat engagemang, innovation och kreativitet, samt öka möjligheten att inkludera de mest behövande målgrupperna och de mest kritiska aspekterna.²⁶⁶

Status vid första cykeln

Rådet hade ett särskilt kapitel om rättvis klimatanpassning i sin första rapport, och rättviseaspekter integrerades även i flera andra kapitel.²⁶⁷ Rapporten identifierade att

rättvisefrågor i klimatanpassningsarbetet var ett område som lyftes alltmer i olika sammanhang. De behov som identifierades var ökad kunskap, integrering av rättviseperspektiv i alla steg av klimatanpassningsprocessen samt hänsyn till rättviseaspekter i finansieringsmodeller. Rapporten lyfte även att integrering av rättviseaspekter i klimatanpassningsarbetet inte bör öka komplexiteten i genomförandet och att rättviseaspekter också behöver hanteras på nationell nivå.

Uppföljning

I en studie från Stockholm Environment Institute publicerad 2023 diskuteras hur svensk klimatanpassning historiskt främst har fokuserat på riskanalys och expertkunskap, snarare än på politiska frågor som segregation, vilka grupper som gynnas eller missgynnas samt vem som sätter agendan. Klimatanpassningsarbetet har ofta fokuserat på tekniska lösningar och legala styrmedel, vilket förbiser lokala samhällens koppling till sin miljö. Ett sådant angreppssätt gör att arbetet sker inom befintliga strukturer för styrning och förvaltning och att klimatanpassning inte har blivit politiserat på samma sätt som arbetet med utsläppsminskningar.²⁶⁸

På nationell nivå lyfts rättvisa som en central aspekt som behöver stärkas i regeringens uppdaterade strategi och handlingsplan.²⁶⁹ Strategin betonar att klimatanpassningen av samhället ska vara rättvis, långsiktigt hållbar och robust. Den pekar också på behovet av vägledning som underlättar för kommuner att bedöma hur rättvise- och jämställdhetsaspekter kan inkluderas i klimatanpassningsarbetet.

Enligt den senaste enkätundersökningen av kommunernas klimatanpassningsarbete från IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring inkluderar kommunerna ofta fysisk infrastruktur, vatten- och avloppssystem, hälsa och vattenförsörjning i sina klimatriskanalyser. Aspekter som rör sociala dimensioner analyseras mer sällan, och naturbaserade, organisatoriska och sociala åtgärder implementeras i mindre utsträckning.²⁷⁰

Samtidigt finns tecken på en alltmer multifunktionell klimatanpassning, där sociala värden får större utrymme och betonas mer än exempelvis biologisk

263 Intergovernmental Panel on Climate Change (2022). Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Cambridge University Press.

264 Europeiska Miljöbyrån EEA (2023). Just Resilience for Europe: Towards measuring justice in climate change adaptation

265 Granberg, M., & Glover, L. (2021). The climate just city. Sustainability 13(3):1201.

266 Naturvårdsverket (2021). Förslag till strategi för att beakta och integrera jämställdhetsaspekter vid Sveriges genomförande av Parisavtalet.

267 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). Första rapporten. Kap 16.1 Rättvis och jämställd klimatanpassning

268 Englund, M., & Barquet, K. (2023). Threatification, riskification, or normal politics? A review of Swedish climate adaptation policy 2005-2022. Climate Risk Management. 40(100492)

269 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

270 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2025). Unpacking the practice and prospects of multifunctional adaptation in the urban built environment of ten Swedish frontrunner cities. Urban Climate 64: 1-18.

mångfald.²⁷¹ Enligt en förstudie genomförd av Afry pågår i viss utsträckning både kunskapsutveckling och praktisk utveckling för att integrera sociala hållbarhetsaspekter inom klimatanpassning på allmänna platser. Mycket är dock i teststadiet, och det saknas generellt ett systematiskt arbetssätt. Kommunerna i förstudien efterfrågar metodstöd för att arbeta med social hållbarhet inom klimatanpassning och uppfattar frågan som komplex, resurskrävande och svår att finansiera. Som ett följdprojekt till förstudien

planeras en metod för att stödja arbetet med att integrera social hållbarhet i klimatanpassning på allmän plats, med inriktning på barns rättigheter.²⁷² Även Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI har sedan rådets första rapport utvecklat stöd för arbetet med rättvis klimatanpassning. Det har bland annat skett genom en informationssida på webbplatsen klimatanpassning.se och genom att rättvisaspekter har integrerats i relevanta verktyg.²⁷³

LÄS MER

Kumulativa effekter i Sápmi

I en svensk kontext är samiska perspektiv viktiga för att uppnå en mer rättvis klimatanpassning.^A Urfolkkunskap har även internationellt identifierats som viktig att inkludera i klimatanpassningsarbetet^B och inom klimatsäkerhetsarbetet^C. Samernas livsvillkor och levnadssätt, samt deras status som urfolk gör dem till en viktig grupp att föra dialog med, något som också betonas i regeringens uppdaterade strategi och handlingsplan för klimatanpassning.^D Att erkänna samernas rättigheter och ta hänsyn till deras kunskap i beslutsprocesser på alla samhällsnivåer är grundläggande för en rättvis klimatanpassning.

Samtidigt ökar konkurrensen om samebyarnas betesmarker i samband med klimatomställningen. Moderna skogsbruksmetoder har bidragit till att marklav, som renen betar vintertid, har minskat. Olika etableringar, exempelvis vindkraft och gruvor, innebär intrång där konsekvenserna för renskötseln kan uppstå långt utanför själva verksamhetsområdet. Sammantaget har detta bland annat medfört att stora delar av de bästa vinterbetesmarkerna

har försvunnit sedan 1950-talet. Flera näringar som verkar inom ett och samma område kan tillsammans skapa effekter och svårigheter som ytterligare försämrar förutsättningarna för renskötseln, så kallade kumulativa effekter.^E

I den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA) bedöms samers hälsa, kultur och näringar vara särskilt riskutsatta. Fjäll- och tundraekosystemen förändras snabbt i takt med stigande temperaturer, tinande permafrost och förändrade snömönster. Det påverkar både naturens processer och förutsättningarna för samisk kultur och samiska näringar. Förändrade livsförutsättningar kan i förlängningen få allvarig påverkan på samers psykiska hälsa. Mot slutet av seklet bedöms samtliga klimateffekter som rör samers hälsa, kultur och näringar, samt fjäll- och tundraekosystem ligga på hög risknivå. Det beror framför allt på hög sårbarhet och exponering samt på att konsekvenserna kan bli allvarliga när klimatrelaterade faror inträffar.

För att stärka samernas position i samhället är dialog med samer och ökad kunskap om samers levnadsvillkor

fundamentala. I dag råder generellt stora kunskapsbrister i samhället om urfolks rättigheter och samisk kultur. I Sametingets rapportering till SMHI beskrivs ett behov av anpassade kunskapsunderlag riktade till samer och norra Sverige, samt ett behov av ett samiskt kunskapscentrum för att stärka arbetet framåt. Sametinget uttrycker även behov av tydligare ansvarsfördelning vid krissituationer, exempelvis vid skogs- och vegetationsbrand, samt ytterligare samordning inom Sápmi, både i Sverige och över landsgränserna.^F

A Myndighetsnätverket för klimatanpassning (2026a). Hur kan vi arbeta med rättvis klimatanpassning? <https://klimatanpassning.se/stod-och-verktyg/rattvis-klimatanpassning/hur-kan-vi-arbeta-med-rattvis-klimatanpassning> [2026-01-20]

B Intergovernmental Panel on Climate Change (2022). Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Cambridge University Press.

C North Atlantic Treaty Organisation (2026). The effects of climate change on security. DOI: 10.14339/STO-TR-SAS-182

D Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

E Larsson, L. (2021). Klimatanpassningsåtgärder - Analys av samebyars möjligheter att ansöka om projektmedel. CLAREDO

F Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2025b). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2024. Klimatologi Nr. 76

271 Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2025). Unpacking the practice and prospects of multifunctional adaptation in the urban built environment of ten Swedish frontrunner cities. Urban Climate 64: 1-18. Storbjörk, S., Hjerpe, M., & Glaas, E. (2025). Unpacking the practice and prospects of multifunctional adaptation in the urban built environment of ten Swedish frontrunner cities. Urban Climate 64: 1-18.

272 Sarakinis, D., & Björnstad, J. (2025). Kommuners klimatanpassning inom stadsutveckling - Har sociala mervärden en plats? Projekt nr: 08:2024

273 Myndighetsnätverket för klimatanpassning (2026b). Rättvis klimatanpassning. <https://klimatanpassning.se/stod-och-verktyg/rattvis-klimatanpassning> [2026-01-20]

LÄS MER

Tekniska och naturbaserade lösningar kombineras med medarbetardialog i Umeå kommun

Umeå kommun arbetar strategiskt med att anpassa staden till de utmaningar som följer av klimatförändringen. Genom att kombinera tekniska och naturbaserade lösningar med medborgardialog kan kommunen skapa robusta lösningar som även är förankrade hos invånarna och som bidrar till en mer hållbar och rättvis stad. Delaktighetsmetoder som workshops, konstnärliga initiativ och dialoger har gett medborgare möjlighet att bidra till lösningar på utmaningar i stadsplaneringen. Samtidigt säkerställs att fler röster hörs. Särskilt fokus har lagts på att inkludera unga och andra underrepresenterade grupper i beslutsprocesser.

I Umeås stadsutvecklingsprojekt samspelar sedan länge klimatåtgärder med andra mål, som social hållbarhet, tillgänglighet och trivsel i den byggda miljön. Arbetet med de gemensamma ytorna präglas av en hög ambition om tillgänglighet och om att utforma gröna, multifunktionella och hälsofrämjande miljöer för alla invånare. Stadens gröna ytor planeras för att ge högkvalitativa vistelsemiljöer i alla stadsdelar, samtidigt som de utformas för att hantera dagvatten och bidra med svalka och biologisk mångfald.

Referens för exemplet: SMHI^A

A SMHI (2025). Umeås klimatanpassning – grönt lärande och medborgardialog för en hållbar framtid. <https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassning/exempel-pa-klimatanpassning/exempel-pa-klimatanpassning/2025-03-18-umeas-klimatanpassning---gront-larande-och-medborgardialog-for-en-hallbar-framtid> [2026-01-20]

5.2 Transnationella beroenden

RÅDETS BEDÖMNING

Någon betydande förflyttning i det nationella arbetet med att hantera transnationella beroenden kan inte konstateras. Riskerna börjar dock i ökande grad inkluderas in i forskning och i olika typer av underlag och riskanalyser, främst inom beredskap och försörjningstrygghet. Kunskapsläget är fortfarande lågt, och det finns behov av metodutveckling och bevakning av riskerna inom olika områden som grund för strategier och åtgärder. Ansvarsfördelningen är fortsatt oklar.

Transnationella beroenden handlar om hur klimatrelaterade faror i ett land kan påverka andra länder, ofta genom samband mellan ekonomier, ekosystem och samhällen. Även om ett land inte drabbas direkt av en klimatrelaterad fara inom sina egna gränser kan det påverkas indirekt genom globala sammankopplingar. Det kan handla om handels- och leverantörskedjor, finansiella kopplingar, smittspridning och invasiva främmande arter, migration och säkerhet samt gemensamma vattendrag och ekosystem. Därför behöver klimatanpassning inte bara ske nationellt, utan också genom internationellt samarbete och samordning.

Status vid första cykeln

I rådets första rapport lyftes att transnationella klimateffekter måste belysas och hanteras, eftersom de kan utgöra större risker för Sverige än de inhemska effekterna och innebära säkerhetshot kopplade till bland annat geopolitik, migration, handel och livsmedelsförsörjning. Klimatanpassning med hänsyn till transnationella beroenden var vid tiden för rådets första rapport i ett tidigt skede. De behov som lyftes var kunskapsuppbyggnad och strategiska omvärldsanalyser samt att transnationella beroenden behöver inkluderas i återuppbyggnaden av det civila försvaret, med utgångspunkt i samordning mellan berörda myndigheters arbete.

I den tidigare rapporten lyftes också, utifrån resultat från expertworkshops arrangerade av IVL Svenska Miljöinstitutet, att Sverige som ett litet, öppet, globaliserat och industrialiserat land har mycket att vinna på ökad global resiliens. Samtidigt finns mycket att förlora på de systemeffekter som klimatförändringen förväntas få i global skala och för globala handelssystem, särskilt när det gäller livsmedel. För att stärka resiliensen i globala livsmedelssystem behövs globala samarbeten. Länder som Sverige har därför en viktig roll i att samla likasinnade och likartat positionerade länder för att mer proaktivt hantera dessa frågor i multilaterala forum.²⁷⁴ Vidare lyftes att Sverige behöver lyfta blicken från ett territoriellt

274 IVL Svenska Miljöinstitutet (2020b). Konsekvenser för Sverige av klimatförändringar i andra länder

och inhemskt fokus på klimatanpassning och även arbeta för att stödja mer sårbara länder i deras klimatanpassning.

Uppföljning

Sedan 2022 har utvecklingen främst skett inom EU. Transnationella climateffekter ingår i EU:s anpassningsstrategi från 2021²⁷⁵ och i den första övergripande klimatriskanalysen på EU-nivå, European Climate Risk Assessment (EUCRA)²⁷⁶ från 2024. EUCRA slog fast att transnationella climateffekter hotar bland annat energi- och livsmedelsförsörjning, vattenresurser, finansiell stabilitet och hälsa. I utvecklingen av EU:s kommande strategi, Integrated Framework for European Climate Resilience and Risk Management²⁷⁷, har det ingått att hantera de transnationella klimatrisker som identifierades i EUCRA, inklusive kaskadeffekter på infrastruktur, hälsa och ekonomier²⁷⁸. Eftersom strategin ska redovisas i slutet av 2026 har resultatet inte kunnat beaktas i denna delrapport. Se i stället rådets huvudrapport.

På global nivå erkänns transnationella beroenden alltmer som en avgörande, men fortfarande otillräckligt behandlad, del i FN:s ramkonvention om klimatförändringen (UNFCCC). En global rapport som lanserades 2023²⁷⁹ argumenterar för att transnationella beroenden behöver inkluderas i den globala översynen inom UNFCCC och i arbetet med det globala målet för klimatanpassning. Den första globala översynen, Global Stocktake, som avslutades vid COP28 2023, tog dock endast i begränsad utsträckning hänsyn till transnationella beroenden. Experter från Adaptation Without Borders rekommenderar att nästa översyn, som genomförs 2028, inkluderar dessa beroenden bättre och att vetenskapliga, tekniska och politiska hinder åtgärdas.²⁸⁰

I Sverige har transnationella beroenden i ökande grad inkluderats i forskning och centrumbildningar²⁸¹

samt i olika typer av underlag och riskanalyser, främst inom beredskap och försörjningstrygghet. Till exempel lyfter MCF:s forskningssatsning om klimat- och försörjningsberedskap²⁸² att klimatförändring, geopolitiska spänningar och Sveriges beroende av globala leveranskedjor skapar nya risker för samhällsviktig verksamhet, särskilt inom livsmedel, dricksvatten och energi. Detta styrks även av Livsmedelsverkets klimat- och sårbarhetsanalys²⁸³ och en analys av Totalförsvarets forskningsinstitut²⁸⁴. I MCF:s nationella risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2025²⁸⁵ har transnationella climateffekter fått ökad betoning. Det gäller framför allt sårbarheter i globala försörjningskedjor för livsmedel, insatsvaror och teknik, där extrema klimathändelser i andra delar av världen kan orsaka materialbrist eller produktionsstopp i Sverige.

Flera utmaningar som identifierades i rådets första rapport om transnationella climateffekter kvarstår dock. Det handlar bland annat om otydligt riskägarskap, eftersom riskerna är spridda över flera lagstiftningar, sektorer och värdekedjor, begränsad medvetenhet och få implementerade åtgärder samt brist på dialog och utbyten mellan den offentliga och privata sektorn på olika samhällsnivåer.²⁸⁶ Att hantera transnationell påverkan kräver integrerade åtgärder inom handel, finans, bistånd, internationell katastrofberedskap och säkerhetspolitik. Fortsatta analyser av transnationell påverkan från klimatförändringen kräver ett helhetsgrepp om internationella systemberoenden, med hänsyn till hur olika sårbarheter kan förstärka varandra. Här har forskning och initiativ från Adaptation Without Borders²⁸⁷ och Stockholm Environment Institute²⁸⁸ de senaste åren fortsatt bidra till ökad kunskap, diskussion och samordning på olika samhällsnivåer.

Transnationella climateffekter integrerades i NKSA och bedömdes innebära höga risker för Sverige inom

²⁷⁵ Europeiska kommissionen (2021c). Att bygga upp ett klimateresilient Europa - den nya EU-strategin för klimatanpassning.

²⁷⁶ Europeiska Miljöbyrån EEA (2024). European Climate Risk Assessment. EEA Report 01/2024

²⁷⁷ Europeiska kommissionen (2026a). European Climate Resilience and Risk Management – Integrated Framework. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/european-climate-resilience-and-risk-management-integrated-framework_en [2026-03-10]

²⁷⁸ Europeiska Miljöbyrån EEA (2024). European Climate Risk Assessment. EEA Report 01/2024

²⁷⁹ Anisimov, A., Magnan, A. K. (eds.) (2023). The Global Transboundary Climate Risk Report. The Institute for Sustainable Development and International Relations and Adaptation Without Borders.

²⁸⁰ Magnan, A.K., Tanguy, A., & Vallejo, L. et.al. (2023). Assessing transboundary climate risks under the UNFCCC Global Stocktake. Adaptation Without Borders Discussion Brief.

²⁸¹ Formas (2024). Centrumbildningar för ökad beredskap och konkurrenskraft i livsmedelssystemet. <https://formas.se/soka-finansiering/alla-utlysningar/utlysningar/2023-12-05-centrumbildningar-for-okad-beredskap-och-konkurrenskraft-i-livsmedelssystemet.html> [2026-03-10]

²⁸² Myndigheten för civilt försvar (2026h). Ny forskningsmiljö om klimat och försörjningsberedskap. <https://forskning.msb.se/sok-i-forskningsbanken/2025/klimatanpassad-resiliens-och-forsorjningsberedskap-i-sverige-kraft/> [2026-06-10]

²⁸³ Livsmedelsverket (2026). L 2026 nr 04: Klimat- och sårbarhetsanalys för Livsmedelsverket. Livsmedelsverkets rapportserie. Uppsala.

²⁸⁴ Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) (2023). Klimatförändringar och svensk säkerhet. FOI Memo: 8189.

²⁸⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2025b). Nationell risk- och sårbarhetsbedömning (NRSB) 2025.

²⁸⁶ Nordic Council of Ministers (2025). Policy Brief: Who is responsible for addressing transboundary climate risks to Nordic trade and food security?

²⁸⁷ Adaptation Without Borders (2026). <https://adaptationwithoutborders.org/> [2026-03-10]

²⁸⁸ Anisimov, A., Magnan, A. K. (eds.) (2023). The Global Transboundary Climate Risk Report. The Institute for Sustainable Development and International Relations and Adaptation Without Borders.

flera områden, exempelvis för dricksvattenförsörjning och sjukvård. Ökande risknivåer hänger särskilt samman med globala handelsflöden och import av nyckelprodukter samt gränsöverskridande processer i ekosystem, exempelvis spridning av invasiva främmande arter och vektorburna sjukdomar. Samtidigt är transnationella klimateffekter svårare att analysera än klimateffekter inom Sverige, eftersom de kännetecknas av komplexa och indirekta påverkansvägar. Sambanden är ofta svåra att kartlägga, och det finns behov av metodutveckling för riskbedömningar. Bedömningarna i NKSA visar på låg kunskapsnivå och brist på data, särskilt om exponering i handelskedjor, sjukdomsspridning och invasiva främmande arters utbredning.

I sin första rapport lyfte Klimatanpassningsrådet även att Sveriges klimatanpassningsstrategi bör ha ett ökat fokus på transnationella beroenden. Dessa är dock inte särskilt synliga i 2024 års strategi och handlingsplan (skr. 2023/24:97). Regeringens fokus för det internationella arbetet ligger i stället främst på klimatbistånd.

5.3 Tillgång till planeringsunderlag

RÅDETS BEDÖMNING

Flera planeringsunderlag har tagits fram och uppdaterats sedan rådets första rapport. Samtidigt kvarstår flera upplevda hinder, bland annat brist på resurser och kompetens hos användarna, hinder för informationsdelning och otydlig ansvarsfördelning. På nationell nivå har ett arbete inletts med att ta fram förslag till nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och vägledning för bedömning av olika klimatrelaterade faror.

Tillgång till uppdaterad och ändamålsenlig klimatinformation som planeringsunderlag är en förutsättning för att kunna bedriva ett effektivt klimatanpassningsarbete. Svenska myndigheter bidrar med ett stort antal verktyg, vägledningar, handböcker, karttjänster och databaser som stöd för arbetet. Det gäller främst SMHI, som tar fram och gör klimatinformation tillgänglig, SGI, som bidrar med underlag om ras, skred och erosion samt stöd för klimatanpassning i fysisk planering och SGU, som tillhandahåller underlag om grundvatten och vattenförsörjning. MCF tar fram riskkartor för översvämning och analyser av naturolyckor och klimatrisker, medan Boverket tar fram vägledningar och rapporter om klimatanpassning i plan- och

byggprocessen. Även länsstyrelserna bidrar med olika typer av underlag. Andra aktörer, såsom konsultbolag och universitet, tar också fram vägledningar och beslutsunderlag för olika användare och branscher.

Status vid första cykeln

I rådets första rapport lyftes att flera nationella myndigheter och länsstyrelser bidrog med underlag, och att mycket information fanns samlad. Kommunerna är i många fall beroende av dessa kunskapsunderlag som andra aktörer tar fram, men upplevde ibland att underlagen var svåra att ta till sig. Behoven varierade dessutom mellan kommuner. Brist på resurser, tid och kunskap samt korta planeringshorisonter utgjorde reella hinder.

I den första rapporten bedömdes de tillgängliga planeringsunderlagen för klimatanpassning från olika källor varken vara tillräckligt enhetliga och kompatibla eller möjliga att enkelt kombinera. Rådet lyfte att arbetet med att ta fram vägledningar och riktlinjer utifrån tillgängligt planeringsunderlag behöver bedrivas parallellt med framtagandet av harmoniserade och enhetliga underlag med relevant geografisk upplösning. De tillgängliga vägledningarna och riktlinjerna hade dessutom ett relativt stort fokus på översvämning, ras, skred och erosion. Det berodde på att uppdrag att kartlägga dessa risker och vidta förebyggande åtgärder hade funnits sedan 1980-talet.

Sedan april 2020 är kommuner skyldiga att i sin översiktsplan redovisa sin syn på klimatrelaterade faror och påverkan på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion. Såväl kommuner som länsstyrelser ansåg att detta var svårt när det saknades riktlinjer för vilka nivåer och tidsperspektiv som respektive organisation skulle använda. De efterfrågade därför enhetliga nationella riktlinjer för val av klimatscenarier, tidsperspektiv och riskbedömning. Rådet ifrågasatte dock införandet av nationellt styrande riktlinjer kring dimensionerande nivåer och ansåg att hållbara beslut bör baseras på lokala riskanalyser. Samtidigt krävs utökat stöd från regionala och nationella myndigheter om hur beslut som utgår från lokala förhållanden bör ta hänsyn till ett förändrat klimat. Rådet föreslog i stället riktlinjer för hur dessa dimensionerande värden bör tas fram och att dessa inte bör vara styrande utan bidra till enhetliga och transparenta beslut.

Uppföljning

Svenska myndigheter har tagit fram flera kartvisningstjänster, GIS-underlag och andra visuella stöd för klimatanpassningsarbetet. Länsstyrelserna, Lantmäteriet, SMHI, SGI, Folkhälsomyndigheten och MCF

bidrar exempelvis med information om klimatrelaterade faror som ras, skred och erosion, olika typer av översvämningar, värmeböljor och brandrisk, men även om förändringar i växt- och djurliv och spridning av föroreningar. Tillgängliga verktyg och vägledningar finns sammanställda på den myndighetsgemensamma webbplatsen klimatanpassning.se. Många av verktygen har uppdaterats, samordnats och vidareutvecklats sedan rådets första rapport.

MCF, tidigare MSB, har exempelvis pekat ut områden med betydande översvämningsrisk²⁸⁹. I arbetet har bland annat klimatscenarier för stigande hav och kartering av stigande havsnivåer med decimeterintervall samt skyfallskarteringar ingått. För dessa riskområden har både hot- och riskkartor tagits fram.²⁹⁰ Myndigheten har även uppdaterat värmekarteringstjänsten och vägledningen för värmekartering²⁹¹ med data från fler år²⁹² samt vidareutvecklat brandbränslekartan²⁹³.

Även SMHIs klimatdata och klimatscenarier, som ofta används tillsammans med GIS som underlag i olika analyser, har uppdaterats. SMHI har också publicerat rapporten Observerad klimatförändring i Sverige 1860–2021²⁹⁴, där historiska observationer av temperatur, vegetationsperiodens längd, nederbörd, snö, globalstrålning och geostrofisk vind analyserats. I klimattjänsten Klimatindikatorer – klimatets observerade utveckling har SMHI också lagt till flera nya indikatorer, bland annat för vattenflöde²⁹⁵ och marina värmeböljor²⁹⁶. Vissa indikatorer innehåller fler underparametrar. För temperatur²⁹⁷ och nollgenomgångar²⁹⁸ har även en månadsvis indelning införts, vilket gör det möjligt att följa förändring över tid för dessa indikatorer. I en rapport som publicerades 2025 sammanfattas ett urval av relevanta

meteorologiska, oceanografiska och hydrologiska klimatindikatorer som underlag för klimat- och sårbarhetsanalyser. Rapporten användes även som underlag för rådets NKSA.²⁹⁹ Under 2023 lanserade SMHI Högsvattenhändelser i dag och i framtiden inom SMHIs webbtjänst Stigande havsnivåer. Tjänsten utgjorde ett första steg i arbetet med ett nationellt underlag om extrema havsvattennivåer, till stöd för exempelvis kommunernas planering för framtida kustöversvämningar.³⁰⁰

Flera vägledningar har tagits fram av myndigheter under perioden. Tillväxtverket och Naturvårdsverket har exempelvis utvecklat en vägledning för klimatanpassning av vandringsleder³⁰¹, medan Naturvårdsverket och Boverket tillsammans har tagit fram en vägledning om grönplanering.³⁰² Boverket har även tagit fram en vägledning om trädgårdsstäder.³⁰³ Under 2025–2027 ska Boverket revidera tillsynsvägledningen om naturolyckor i detaljplaner när det gäller översvämnings-risker och ta fram allmänna råd om översvämning vid planläggning. Den befintliga vägledningen för länsstyrelsernas tillsyn av detaljplaner ska dessutom uppdateras, och en ny vägledning för kommunernas detaljplanering ska tas fram.³⁰⁴

Trots att planeringsunderlagen har uppdaterats, samordnats och utvecklats rapporterar framför allt kommunerna att flera av de hinder som identifierades vid tiden för rådets första rapport kvarstår. Dessa handlar främst om brist på resurser och kompetens hos användarna. Tjänsterna kan också vara svåra att tolka och kommunicera, och många nationella karttjänster upplevs vara framtagna för översiktlig planering snarare än för detaljplanenivå. De tidsperspektiv som presenteras kan dessutom vara svåra att använda i planeringen. Det är också svårt att kombinera

289 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2024). Översyn av områden med betydande översvämningsrisk, cykel 3 - Enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker

290 Myndigheten för civilt försvar (2026i). Översvämningsförordningens tre steg. <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvanning/oversvamningsforordningens-tre-steg/> [2026-04-02]

291 Myndigheten för civilt försvar (2026j). Vägledning - Värmekartering Metodbeskrivning och användarstöd

292 Myndigheten för civilt försvar (2026k). Värmekarteringar. <https://gisapp.msb.se/apps/varmekarteringar/> [2026-04-02]

293 Myndigheten för civilt försvar (2026l). Brandbränsleklassificering. <https://gisapp.msb.se/apps/bbk/> [2026-04-02]

294 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2022b). Observerad klimatförändring i Sverige 1860–2021. Klimatologi Nr. 69

295 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026c). Vattenflöde. <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/vattenflode> [2026-04-02]

296 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026d). Marina värmeböljor. <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/marina-varmeboljor> [2026-04-02]

297 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026e). Värme. <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/varme> [2026-04-02]

298 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026f). Nollgenomgångar. <https://www.smhi.se/klimat/klimatet-da-och-nu/klimatindikatorer/nollgenomgangar> [2026-04-02]

299 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2025c). Klimatunderlag för klimat- och sårbarhetsanalyser. Klimatologi Nr. 74

300 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026g). Högsvattenhändelser i dag och i framtiden. <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/stigande-havsnivaer/hogvattenhandelser-i-dag-och-i-framtiden> [2026-04-02]

301 Tillväxtverket (2025). Vägledning för klimatanpassning av vandringsleder.

302 Naturvårdsverket och Boverket (2023). Vägledning om grönplanering.

303 Boverket (2026c). Ny vägledning om trädgårdsstäder. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/nyheter-aktuellt/nyheter/ny-vagledning-om-tradgardsstader/> [2026-04-15]

304 Boverket (2026d). Översvämningsrisk i fysisk planering: Internationella perspektiv och vägval – Förstudie. Rapport 2026:2.

Att planera och gestalta
trädgårdsstäder
i modern tid

Flera vägledning
har tagits fram av
myndigheter under
perioden, bland annat
har Boverket tagit fram
denna vägledning om
trädgårdsstäder. Bild:
Boverket.

olika kartunderlag, som varierar i aktualitet och uppdateringstakt. Klimatmodelldata har samtidigt begränsningar, vilket gör att användares förväntningar inte alltid kan mötas. Riksrevisionen konstaterade dessutom i sin granskning av statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (RiR 2022:29) att gränsen för vem som ska göra vad är oklar. Det är inte alltid tydligt vilka planeringsunderlag som ska tas fram av expertmyndigheter och länsstyrelser, och vilka underlag som kommunerna själva ansvarar för att ta fram.³⁰⁵

Enligt SMHIs uppföljning av myndigheternas klimatanpassningsarbete enligt klimatanpassningsförordningen (2018:1428) för 2025 anger nästan samtliga myndigheter ett stort behov av ytterligare kunskapsunderlag. Myndigheterna efterfrågade samordnade, detaljerade och uppdaterade kunskapsunderlag, samt vägledning om hur underlagen ska användas. Många myndigheter arbetar samtidigt med att ta fram ny kunskap genom forskning, kunskapssammanställningar, kartläggningar och med spridning av underlag.³⁰⁶ I rapporteringen av myndigheternas arbete under 2024 lyftes också behovet av ökad samverkan mellan länsstyrelserna och de nationella myndigheterna, i syftet att anpassa kunskapsunderlagen till regionala förhållanden och nå

ut till olika målgrupper. Länsstyrelserna såg även behov av detaljerade skyfallskarteringar och övergripande analyser för aktörer inom länet.³⁰⁷

MCF lyfter i en rapport från 2021 att tillämpning av robusta beslutsstödsmetoder kan driva klimatanpassningsarbetet framåt. Metoderna i rapporten baseras på principerna att omfamna osäkerheter, utgå från beslutssituationen och leta robusta lösningar. Lösningarna kan vara statiska eller flexibla. Robusta beslutsstödsmetoder kan bidra till att skapa ett samhälle som är mer välanpassat till klimatförändringen. Samtidigt identifierades flera hinder, bland annat att metoderna kräver resurser och särskild kompetens och att dagens detaljplanelagstiftning passar dåligt för flexibla lösningar.³⁰⁸

Möjlighet till informationsdelning är en annan förutsättning för klimatanpassningsarbetet. Det gäller exempelvis uppgifter på fastighetsnivå, som anses omfattas av EU:s dataskyddsförordning, GDPR (General Data Protection Regulation³⁰⁹), och således inte kan delas med andra. Detta gör att försäkringsbolag inte gemensamt kan kartlägga fastigheter i ett område som har drabbats av en översvämningsskada. Sådan information skulle kunna vara värdefull för till exempel kommuner. I Norge har ett projekt undersökt hur avtal skulle kunna möjliggöra informationsdelning mellan försäkringsbolag och kommuner, trots GDPR.³¹⁰

I januari 2026 beslutade regeringen att ge SMHI, Boverket och Trafikverket i uppdrag att ta fram förslag på nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och vägledning för hur olika klimatrelaterade faror kan bedömas av statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer. Myndigheterna ska inom ramen för uppdraget föreslå hur riktlinjerna bör regleras. De ska även på en övergripande nivå identifiera vilka risker och kostnader som kan uppstå om nationella riktlinjer tas fram och tillämpas av olika aktörer, respektive om de inte tas fram. MCF ska bidra med kompetens om hur ett eller flera utpekade scenarier påverkar myndighetens förebyggande arbete mot översvämningar och andra naturolyckor. Uppdraget ska delrapporteras i oktober 2026 och slutrapporteras i december 2027.³¹¹

305 Riksrevisionen (2022). Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön, RiR 2022:29

306 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77

307 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2025b). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2024. Klimatologi Nr. 76

308 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2021). Robusta beslutsstödsmetoder för klimatanpassning - Ett sätt att planera för den som inte behöver veta "var linjen går".

309 Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation)

310 Climate ADAPT (2020). Use of insurance loss data by local authorities in Norway. <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/metadata/case-studies/use-of-insurance-loss-data-by-local-authorities-in-norway> [2026-04-15]

311 Regeringskansliet (2026c). Nya uppdrag stärker arbetet med klimatanpassning. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/01/nya-uppdrag-starker-arbetet-med-klimatanpassning/> [2026-03-12]

6

Avslutande reflektioner

Utifrån genomgången av olika aktörers arbete med klimatanpassning vill rådet lyfta några reflektioner. Reflektionerna rör bland annat utvecklingen av det svenska klimatanpassningsarbetet, identifierade behov inför nästa policycykel samt behovet av en gemensam målbild för det klimatanpassade Sverige.

6.1 Det behövs mer och bättre underlag för rådets fortsatta uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning

Målet för uppföljning och utvärdering av det svenska klimatanpassningsarbetet bör vara att följa upp dels om klimatanpassningsåtgärder vidtas i den utsträckning som behövs, dels om vidtagna åtgärder och initiativ har bidragit till att minska exponering och sårbarhet för utpekade klimatrelaterade risker.

NKSA visar att det finns ett stort antal klimateffekter med hög risk som behöver hanteras. Analysen kan därmed ge stöd för att identifiera de områden där kunskapen behöver stärkas om huruvida vidtagna åtgärder leder till minskade klimatrisker. För att möjliggöra sådan uppföljning krävs mer och bättre underlag.

Även avsaknaden av entydiga definitioner av begrepp som "klimatrisk", "klimatanpassning", "naturolyckor" och "klimateffekt" gör det svårt att följa upp tillgänglig information och att veta i vilken mån, och på vilket sätt, klimatanpassning omfattas av ett visst regelverk.

För att Klimatanpassningsrådet i kommande policycykler bättre ska kunna genomföra sitt uppdrag att följa upp och utvärdera det nationella arbetet med klimatanpassning ser rådet ett behov av mer samlad och mer systematisk data och information om:

- **vidtagna åtgärder och insatser för att minska höga klimatrisker som identifierats i NKSA**, inklusive vad som görs konkret, hur arbetet har integrerats och i vilken omfattning arbetet sker
- **progression i policyprocessens olika steg inom olika områden**, inte bara hos de myndigheter som redan har rapporteringsansvar enligt klimatanpassningsförordningen (2018:1428), utan även hos kommuner, regioner och privata aktörer, exempelvis fastighetsägare samt finans- och försäkringsbranschen
- **övergripande frågor**, såsom rättvisaspekter och transnationella beroenden

- **inträffade klimat- och naturrelaterade faror** och deras påverkan på samhällets funktionalitet, ekonomi, hälsa samt sociala och kulturella faktorer.

Fragmenterad uppföljning

Klimatrisker och klimatanpassning följs i dag upp i flera olika nationella och internationella forum, men utan gemensam systematik. Detta gör det mycket svårt att samlat bedöma om Sverige faktiskt närmar sig regeringens mål.

Motstridiga signaler

Klimatanpassning berör många politikområden, bland annat hållbar utveckling, krisberedskap, biologisk mångfald, skogspolitik och stadsplanering. Detta skapar både möjligheter och problem. Vissa insatser gynnar klimatanpassningen indirekt. Exempelvis stärker arbetet med miljömål som Myllrande våtmarker och Levande skogar ekosystemens motståndskraft. Samtidigt vidtas åtgärder och initiativ som försvårar eller motverkar klimatanpassningsarbetet, till exempel

- lokala utvecklingsmönster med minskande grönytor i städer och fortsatt vattennära stadsutveckling
- statliga utredningar med förslag om förenklad miljöprövning, ändrade byggregler och skogspolitik som prioriterar produktion framför naturvärden.

Helhetsperspektivet saknas

I klimatanpassningsstrategin skriver regeringen att "Åtgärder för klimatanpassning ska vidtas på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt med ett **helhetsperspektiv** och i **samverkan** mellan relevanta aktörer".³¹² Genomlysningen av olika aktörers arbete med klimatanpassning och regeringens agerande inom olika politikområden visar att ett sådant helhetsperspektiv ofta saknas i de åtgärder och initiativ som vidtas.

Dessa aspekter behöver vägas in för att kunna ge en rättvisande bild av i vilken mån de samlade klimatriskerna för Sverige ökar eller minskar, och om Sverige närmar sig den visionsliknande målbild som regeringen målar upp i handlingsplanen.

6.2 Det saknas en gemensam målbild för ett klimatanpassat Sverige

Det finns en övergripande målformulering för det svenska klimatanpassningsarbetet, som sedan mars 2024 lyder:

”Med en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning fungerar samhället väl i det förändrade klimatet. Naturmiljön har god förmåga att återhämta sig och ekosystemens resiliens har stärkts. Samhällets aktörer, inklusive privata och offentliga på alla administrativa nivåer, hanterar risker, sårbarheter och möjligheter i beslutsfattande. Klimatanpassning är integrerad i relevanta verksamheter och ansvarsområden”.³¹³

Målet är dock så övergripande formulerat att det snarare har karaktär av en vision. Utan nedbrutna delmål blir det nästan omöjligt att veta om, eller när, målet har nåtts. Rådets granskning visar att det saknas en gemensam förståelse för hur samhället behöver agera för att målbilden ska nås – och vem som behöver göra vad.

För att skapa en gemensam och funktionell målbild – och tydliggöra hur samhället bör agera för att nå den – skulle Sverige kunna hämta inspiration från Finlands arbete med att ta fram en framtidsredogörelse.³¹⁴ Finland tar varje valperiod fram en departementsgemensam framtidsredogörelse som skapar en samlad bild av framtiden. Syftet är att identifiera frågor som är viktiga för beslutsfattandet och som kräver särskild uppmärksamhet framöver. Framtidsvisionen från 2025³¹⁵ innehåller fyra scenarioanalyser fram till 2045, identifierar risker och möjligheter samt föreslår åtgärder som fungerar oavsett utveckling. Klimatanpassning är integrerat i alla scenarier.

Finlands framtidsredogörelse skiljer sig från exempelvis Sveriges nationella risk- och sårbarhetsbedömning, som har ett tydligare beredskapsfokus med det väpnade angreppet som utgångspunkt. Finlands modell är systemövergripande och departementsöverskridande – precis det helhetsperspektiv som Sverige i dag saknar.

313 Regeringens skrivelse 2023/24:97. Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning, kap. 4, sidan 27

314 Valtioneuvo/Statsrådet (2025). Statsrådets framtidsredogörelse. <https://valtioneuvosto.fi/sv/framtidsarbete-och-prognostisering/framtidsredogorelsen> [2026-04-10]

315 Valtioneuvo/Statsrådet (2025). Framtidsredogörelse, del 1 Strategisk omvärldsanalys och scenarier för 2045. Statsrådets publikationer 2025:83

Bilaga 1. Analysens underlag och aktiviteter

I Tabell 8 listas de underlag och aktiviteter som, utöver löpande kunskapsinsamling, kontakter med aktörer och omvärldsbevakning, har legat till grund för de olika aktörsanalyserna.

Tabell 8. Rapportens underlag och aktiviteter för de olika aktörsanalyserna

Aktör/er	Underlag och aktiviteter
Regeringen (kapitel 3)	- Under år 2024 genomförde Advokatfirman Delphi på uppdrag av rådet, en genomlysning av tillämplig lagstiftning med bäring på klimatanpassning. Syftet var främst att identifiera lagar och regelverk som kan motverka varandra och därigenom hindra eller försvåra klimatanpassningsarbetet.³¹⁶ - Under våren 2024 arbetade rådet fram sin syn på regeringens strategi och handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97), utifrån hur regeringen hade omhändertagit de rekommendationer som rådet överlämnade till regeringen i sin första rapport³¹⁷. - Rådet har haft viss dialog med uppdragsledningen för regeringsuppdraget om uppföljning och utvärdering, som genomfördes av SMHI och Naturvårdsverket ³¹⁸, och tagit del av arbetet. - Rådet har haft viss dialog med uppdragsledningen för Klimatanpassningsutredningen under framtagandet av det slutliga betänkandet (SOU 2025:51) och tagit del av den slutgiltiga produkten. - Rådet bad under hösten 2025 Advokatfirman Delphi att göra en genomlysning av Klimatanpassningsutredningens betänkande (SOU 2025:51). I uppdraget ingick att gå igenom vilka av de förslag till justeringar i relevant lagstiftning som Delphi tidigare lagt fram som behandlas i utredningens betänkande, och vilka områden som kvarstår att hantera. - Under hösten och vintern 2025/2026 genomfördes en genomlysning av regleringsbrev, regeringsuppdrag, budgetpropositioner med mera, för att följa upp om och i vilken utsträckning regeringen har agerat i enlighet med sina avsiktsförklaringar i den nationella strategin och handlingsplanen för klimatanpassning från 2024 (skr. 2023/24:97).
Myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen (kapitel 4)	- Myndigheternas rapportering till SMHI enligt förordning (2018:1428) och SMHIs samlade analys till regeringen³¹⁹. - Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. - Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.
Myndigheter som inte omfattas av klimatanpassningsförordningen (kapitel 4)	- Screening av myndigheternas webbplatser och tillgängliga dokument. - Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. - Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.
Regioner (kapitel 4)	- Screening av regionernas webbplatser och tillgängliga offentliga dokument. - Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. - Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.
Kommuner (kapitel 4)	- IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkrings uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete³²⁰. - Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. - Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.
Privata aktörer (kapitel 4)	- Screening av webbplatser och tillgängliga offentliga dokument. - Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. - Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.
Civilsamhälle och allmänhet (kapitel 4)	- Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. - Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.
Övergripande och tvärgående frågor (kapitel 5)	Klimatanpassningsrådets kunskapsinventering 2024/2025. Enkät svar från expertdeltagare i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA), juni 2025.

316 Advokatfirman Delphi (2024). Klimatanpassning – Utredning av hinder i lagstiftningen.
317 Nationella expertrådet för klimatanpassning (2024). Expertrådets syn på regeringens Nationella strategi och handlingsplan för klimatanpassning. <https://klimatanpassningsradet.se/publikationer/expertradets-syn-pa-regeringens-nationella-strategi-och-handlingsplan-for-klimatanpassning> [2026-01-28]
318 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2025a). Förslag på nationellt uppföljningssystem för klimatanpassning. Klimatologi Nr. 75
319 T.ex. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2026a). Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025. Klimatologi Nr. 77
320 IVL Svenska Miljöinstitutet och Svensk Försäkring (2025). Klimatanpassning 2025 - Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport Nr C10080.

Frågor i kunskapsinventeringens enkät:

- Vad ser du som de största svagheter och styrkorna med det svenska klimatanpassningsarbetet?
- Hur ser du på nuvarande fokus och inriktning på det nationella arbetet med klimatanpassning?
- Vad ser du som de mest angelägna förändringarna som behöver göras för att stärka klimatanpassningsarbetet i Sverige? Vilka prioriteringar av åtgärder bör beaktas i regeringens nästa uppdatering av den nationella strategin och handlingsplanen?
- Övriga kommentarer till rådet.

Fråga i den nationella klimat- och sårbarhetsanalysens utvärderingsenkät:

- Kan du ge exempel på situationer inom det svenska klimatanpassningsarbetet där du i ditt arbete har upplevt att ansvarsfördelningen kring genomförandet av åtgärder har varit otydlig? Knyt gärna an till NKSA-arbetets klimatrisker.

Screening av organisationer som inte rapporterar sitt klimatanpassningsarbete

Analysen bestod av en övergripande screening av offentliga och privata organisationers webbplatser i syfte att identifiera om och hur organisationerna arbetar med klimatanpassning. I de fall där specifika dokument med koppling till klimatanpassning identifierades analyserades dessa. För regionerna analyserades även regionala utvecklingsstrategier och territoriella strategier. Regionerna och myndigheterna kontaktades även via e-post.

Förutom alla Sveriges regioner analyserades följande organisationer i screeningen:

- **Urval av myndigheter som inte omfattas av klimatanpassningsförordningen:** Arbetsmiljöverket, Försvarets materielverk, Jämställdhetsmyndigheten, Kustbevakningen, Luftfartsverket, Läke-medelsverket, Migrationsverket, Myndigheten för totalförsvarsanalys, Polismyndigheten, Sveriges riksbank och Upphandlingsmyndigheten.
- **Urval av branschorganisationer och företag:** Energiföretagen Sverige, Fastighetsägarna, Hushållningssällskapet, Industriarbetsgivarna, Landsorganisationen (LO), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), LRF Skogsägarna, Läke-medelsindustriföreningen, Mäklarsamfundet, Samernas Riksförbund, Småföretagarnas riksförbund, Svemin, Svenska Bankföreningen, Svensk Dagligvaruhandel, Svensk Försäkring, Svensk Handel, Svensk Kollektivtrafik, Svenskt

Näringsliv, Svenskt Vatten, Sveriges Allmännytt, Byggföretagen, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Teknikföretagen, Transportföretagen, Tjänstemännens centralorganisation, Visita, Apoteket AB, Jernhusen AB, Lantmännen, SBAB Bank, SJ AB, Sveaskog AB, Swedavia AB, Swedbank, Svensk Exportkredit och Vattenfall AB.

Analysfrågor

För att skapa en bild av om eller i vilken utsträckning arbete med klimatanpassning pågår hos de granskade organisationerna söktes svar på följande frågor på webbplatser eller i tillgängliga strategiska dokument:

- Har aktören genomfört en klimat- och sårbarhetsanalys?
- Har aktören tagit fram en strategi/handlingsplan för klimatanpassning?
- Har aktören tagit fram andra dokument eller liknande kopplat till klimatanpassning?
- Nämnas klimatanpassning i regionala utvecklingsstrategier? (endast vid analys av regioner)
- Har aktören genomfört åtgärder?
- Planerar aktören att genomföra åtgärder?
- Vilken typ av åtgärd har utförts och/eller planeras att utföras?
- Bedriver aktören uppföljning och utvärdering av klimatanpassning?
- Har aktören gjort prioriteringar för arbetet med klimatanpassning?
- Har aktören pekat ut några utmaningar som de största?
- Deltar aktören i något samarbete för klimatanpassning?
- Har aktören fördelat ansvar för klimatanpassning inom sin organisation?
- Har aktören uttryckt något behov i arbetet med klimatanpassning?
- Har aktören utfört kostnads- och nytto-bedomningar?

Begränsningar i screeningen

Att dra slutsatser från aktörers webbplatser medför stora begränsningar. Exempelvis fångas inte information som inte finns på webbplatserna eller i strategiska dokument upp. Analysens fokus blir därmed främst det externa arbete som aktören utför och det som uttryckligen lyfts i strategiska dokument. Inte heller åtgärder eller arbete som inte benämns som klimatanpassning fångas upp.

Störst fokus har dessutom lagts på myndigheter, regioner och branschorganisationer. Organisationernas webbplatser har olika funktion, framför allt när det

gäller privata aktörer. Vissa webbplatser har fördjupat innehåll medan andra främst erbjuder löpande nyhetsbrev eller information om medlemsförmåner. Branschorganisationer företräder sina medlemmar och kan därför ge en bild av aktuella frågor inom branschen, men oftast inte av enskilda medlemmars arbete. Samtidigt kan webbplatsernas innehåll spegla medlemmarnas befintliga klimatanpassningsarbete.

Eftersom relativt lite information finns tillgänglig på organisationernas webbplatser kontaktades myndigheter och regioner även via e-post. För att ge en mer rättvisande bild hade screeningen behövt kompletteras med en mer fördjupad analys av aktörer inom den privata sektorn, något som inte var möjligt på grund av begränsade resurser i denna utvärderingscykel. Samtidigt är de aktörer som har mer omfattande information om klimatanpassning på sin webbplats också de som vidtagit åtgärder i större utsträckning än resterande. Därav fungerar webbplatsernas innehåll i de flesta fall som en indikation på aktörernas medvetenhet och engagemang i klimatanpassningsfrågan.

